PLEDOARIE

Literatura ştiinţifico-fantastică denotă permanenţa aspiraţiei spre cunoaşterea lumii, perseverenţa meditaţiei asupra sensurilor profunde ale existenţei umane. Inevitabila abordare a viitorului prin prisma prezentului conferă literaturii S.F. capacitatea potenţială de a promova progresul şi ideile înaintate, atît prin temele specifice, cît mai ales prin mesajul intrinsec incorporat. Încercînd să pătrundă, cu mijloacele-i proprii, dincolo de limitele actuale ale datelor ştiinţifice riguroase, literatura S.F. nu are pretenţia de a da soluţii viabile — ce se nasc ca atare doar în vasta practică socială —, ea încercînd să incite, să zguduie — dacă se poate — conştiinţele, cu scopul nemărturisit de a determina luarea unor atitudini, devenind tot mai mult un mijloc activ de educare treptată a tuturor generaţiilor de azi.

Creaţiile tinerelor condeie ale cenaclului „H. G. Wells" nu îşi propun atît să viseze la utopice, greu cognoscibile lumi neutrale, cît să avertizeze asupra prezentului planetar peste care planează încă violenţa, obscurantismul, inechitatea şi foamea — şi fie aceasta suprema pledoarie pentru sine pe care o lansează astăzi acest **PARADOX**.

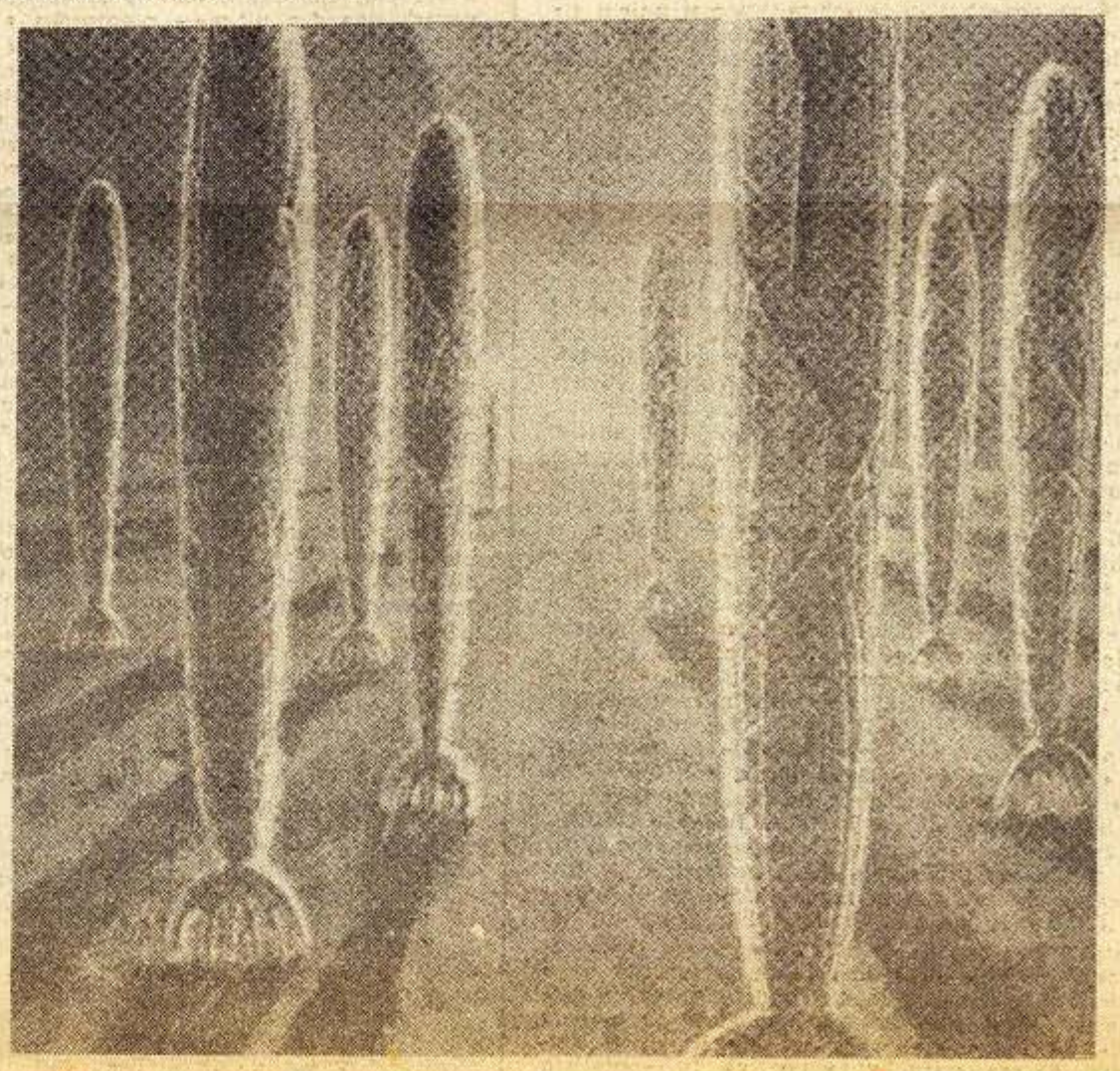

NATURA LITERATURII S. F.

Contribuţii şi poziţii teoretice româneşti

Problema **naturii** literaturii ştiinţifico-fantastice a preocupat numeroşi autori. Subiectul se arată incitant prin consecinţele majore pe care le implică o opţiune sau alta. Science-fiction-ul se încadrează în aria largă a beletristicii? Dacă da, prin ce se deosebeşte de proza main-stream, care este specificul ei în plan estetic? Dacă nu, ce este atunci, mai avem de a face în acest caz cu o manifestare artistică? Sînt numai cîteva dintre întrebările la care s-a căutat, explicit sau implicit, un răspuns. Ele urmăresc acelaşi scop, conturarea unei poetici specifice. În ciuda unor lucrări de mai mare amploare, cele mai multe intervenţii au apărut sub forma unor articole, mai mult sau mai puţin ocazionale; cercetătorul se află în faţa unor capitole disparate, uneori contradictorii, ce aşteaptă să fie „asamblate" într-o teorie unitară.

Examinarea **naturii** particulare a literaturii SF s-a făcut la trei nivele diferite: al denumirii, al definiţiei şi al definirii genului. Denumirile încetăţenite sînt nesatisfăcătoare, fie că le raportăm la originalul englez, fie că le raportăm la producţia literară ca atare. Science-fiction-ul modern nu se mai recunoaşte drept „ficţiune-ştiinţifică".

A da o definiţie este o operaţie logică finită; se reduce la a cuprinde trăsăturile esenţiale într-o formulare cît mai concisă (genul proxim şi diferenţa specifică). Nu se poate pune un semn de egalitate între definiţie şi realitatea avută în vedere, mult mai complexă, aflată într-o permanentă devenire. A defini presupune, în schimb, o succesiune continuă de operaţii cognitive ce vizează circumscrierea din ce în ce mai precisă a unui subiect. Din această cauză ea este nelimitată.

În continuare ne vom opri doar asupra ultimei ipostaze, cea a definirii, încercînd o privire generală asupra contribuţiilor şi poziţiilor româneşti; desigur, nu vom putea epuiza subiectul.

În intervenţiile autorilor noştri privind tema în discuţie se pot distinge trei orientări principale: prima dintre ele defineşte literatura SF printr-o anumită arie tematică, dezinteresîndu-se sau chiar negînd caracterul ei literar-artistic; o a doua direcţie stabileşte existenţa unei poetici specifice, în cadrul literaturii beletristice şi neagă ideea unei problematici deosebite; o a treia direcţie, mai greu de delimitat practic, încearcă realizarea unei sinteze a primelor două poziţii.

Temele generale considerate de unii autori drept definitorii pentru literatura SF sînt ştiinţa şi (sau) viitorul. Plecînd de aici i se deduce un anumit statut şi un anumit rol. Aria sa de investigaţie este fie impactul revoluţiei ştiinţifice-tehnice contemporane asupra omului şi a societăţii, fie analiza evoluţiei viitoare a societăţii umane. „Rolul SF-ului la noi — răspunde Al. Mironov la o anchetă din 1981 a revistei **Orizont** — trebuie să fie în perfectă concordanţă cu cerinţele societăţii: să civilizeze tehnologic tineretul pregătindu-l pentru sarcinile rapide ce-i stau în faţă — prin rapide înţeleg întîmplări din deceniile şi secolele imediat următoare".

I. M. Ştefan se desolidarizează de cei care „reduc filonul ştiinţific la un simplu pretext, la un basm graţios dar steril, străin de răscolitoarele probleme individuale şi sociale pe care ştiinţele contemporane le ridică în faţa noastră", precum şi de cei care „în numele mult trîmbiţatei campanii antitehniciste vor să mărginească SF-ul la un joc ambiguu, la parabolă şi metaforă, să-i tăgăduiască tradiţionala valoare cognitivă şi previzionistă, ca şi forţa morală lucidă" **(Anticipaţia '83)**.

Tot ca o tematică anumită este înţeleasă literatura SF şi de către un scriitor ce nu aparţine spaţiului literaturii SF, Mircea Horia Simionescu: „Se cade să salutăm şi să aplaudăm mai precaut, şi numai cărţile rigorii şi ale descifrărilor într-adevăr plauzibile, **cărţile realiste** despre timpul încă nesosit, cărţile din care

LUCIAN IONICĂ ■

(Continuare în pagina 11)

WELLS — UTOPIA LIMITATĂ

Atît de cunoscut nouă prin romanele sale, Mircea Opriță ne surprinde de această dată printr-o lucrare de factură critică*) la care frapează onestitatea scrupuloasă a documentării, profunzimea, claritatea ideilor. Autorul relevă filonul comun al operei wellsiene, chiar dacă pe alocuri pentru aceasta este necesară derularea ghemului operelor complete, de-a lungul celor patruzeci de romane, a numărului uriaș de lucrări publicistice, a celor aproape o sută de povestiri și de schițe. Tocmai anicul fir conducător al tuturor acestora își propune Mircea Opriță să-l aducă la suprafață de-a lungul celor șapte capitole ale analizei sale.

Herbert George Wells a intrat în literatură ca un scriitor strîns legat de viață, aducînd cu el disprețul față de tot ceea ce îngreunează existența umană. Privind oglinda strîmbă a lumii, marele scriitor își concretizează demersul pasionant al utopistului modern care, după cum singur recunoaște prin spusa unuia din personajele sale, „toată viața fusese un cetățean al utopiei exilat pe Pămînt". Mircea Opriță îl descoperă pe utopist prin raportarea creațiilor la autobiografie, ceea ce în cazul lui Wells nu este numai posibil, ci și absolut necesar. Căci, așa cum mărturisește scriitorul, cărțile și articolele sale, cel puțin în măsura în care pun problema raporturilor între om și societate, au țîșnit din propriile dificultăți, fiind esențialmente o extravertire, o generalizare, o încercare de a atribui crezul său fiecăruia. În lucrările sale, cu ajutorul personajelor științifico-fantastico-grotești și al hiperbolizării, Wells demască aspecte diverse ale societății burgheze, continuînd astfel o veche tradiție a literaturii engleze, și în primul rînd a lui Swift, pe care-l descoperise încă din copilărie.

Începuturile utopiei lui Wells coincid cu perioada studiilor, a profesoratului și a primilor ani de publicistică, momente în care reacțiile față de lumea înconjurătoare au fost mai ales de ordin intelectual, iar contradicțiile fundamentale ale societății au ajuns la el numai sub formă general-abstractă. Iată deci că nu din întîmplare forma literară adoptată de Wells va fi cea a științifico-fantasticului, care, după cum se știe, constituie una din modalitățile cele mai convenabile de traducere a abstracțiilor în limbajul concret al imaginii literare. În paralel, în biografia scriitorului au existat perioade în care a încercat să-și subordoneze creația unor idei false; încercările de a trata problemele sociale din punct de vedere biologic au făcut inevitabilă pătrunderea în metoda wellsiană a elementelor naturaliste. Expozeul conceptiei despre statul viitorului va fi relevat în romanul-studiu „Utopia modernă" (1905), care reprezintă obiectivul central al studiului lui Opriță. Utopia este organizată pe bazele capitalismului de stat, Pămîntul și resursele naturale aparțin statului, stațiile energetice consiliilor municipale, industria și agricultura sînt concesionate, atît cooperației cît și particularilor etc., dar pentru că nu orice om este muncitor din fire și utopia are destui săraci... Știința, element esențial, este cea care ocupă un loc central, bucurîndu-se de tot sprijinul. Autorul englez milita astfel pentru o schimbare a societății fără șocuri, blîndă, fiind împotriva ideii de revoluție. Acest lucru apare mai clar în următorul său roman-studiu, „Noul Machiavel" (1910), unde este expusă ideea ortodox-fabiană a necesității de a reforma societatea modernă fără a o supune convulsiilor determinate de modificările de structură. Cu toate că Wells înțelegea caracterul utopic al propagandei fabiene, el trage totuși concluzia eronată că în transformarea societății este interesată înainte de toate clasa conducătoare, propunînd secondarea ei de către restul maselor populare.

Mircea Opriță surprinde foarte exact fantasticul lui Wells, întotdeauna legat de analiza — adesea imperfectă — a principalelor contradicții ale societății contemporane, apărînd firească pierderea treptată a ardorii, îndrăznelii și vigorii proprii lucrărilor de început, forma romanului fantastic corespunzînd tot mai puțin sarcinilor propuse anterior de autor. După primul război mondial, Wells continuă să caute intens metode acceptabile de schimbare a ordinii sociale existente, ignorînd largile perspective deschise de Revoluția din Octombrie. Curînd după alegerea lui Roosevelt el pleacă în Statele Unite, sperînd că va găsi în „noua lume" germenii unei societăți noi, echitabile, utopice, dar utopia utopiei era amara realitate; un deceniu mai tîrziu, cu puțin înainte de moarte, Wells constata falimentul speranțelor sale în agresiunile imperialismului american.

Mircea Opriță demonstrează însă, în final, faptul că marii artiști sînt judecați nu după acele lucrări în care au precumpănit tendințele false, lucrări care dispar din memoria culturală a umanității, ci după operele care rămîn, care i-au ajutat pe semeni să-și re-cunoască viața și marele rol ce le revine în lupta pentru progres, să-și redescopere sensibilitatea, setea de adevăr, de frumos. Tocmai ca autor al unor astfel de opere intră Wells în istoria literaturii, ca părinte al unui gen ale cărui roade le culegem astăzi cu toții.

LAURENȚIU DEMETROVICI ■

*) Mircea Opriță: „H. G. Wells — Utopia modernă". Editura Albatros, București, 1983.

UN S.F. AL COTIDIANULUI

Povestirile lui Lucian Ionică*) sînt aventuri ale spiritului însetat de absolut, sete pe care însă și-o astîmpără cumpătat, cu mici înghițituri precaute, de degustător rafinat și cu o vastă experiență. Lucian Ionică este autorul care mai are timp pentru a povesti bătrînește, pentru a fi minuțios și exact; firul epic, interesant, pare-a fi, la multe din povestiri, una din ultimele preocupări ale autorului care se lasă cu dezinvoltură furat de reușite descrieri de caractere, de situații, de interioare sau de psihologii. El este, înainte de toate, un estet; lucrările sale se vor parcă modele, ușor didacticiste, de povestiri S.F. neutre, necomerciale, antikitsch, S.F. umanist în care toate converg spre împlinirea ideală, deplină, a aspirațiilor personalității umane spre o societate stabilă și echitabilă. În același timp demersul literar este în mod constant dublat și susținut printr-unul de tip filosofic și sociologic, existînd de aceea la Lucian Ionică o permanentă și inconfundabilă interferență de planuri; lectura atentă și interpretarea adecvată demonstrează faptul că volumul „Ziua confuză" propune o proză S.F. de un tip nou, nespectaculoasă, neșocantă, o proză S.F. a cotidianului, uneori dezarmant de normal, plictisitor chiar, în care elementul surpriză vine persuasiv, insinuant, dintr-un necunoscut extrem de apropiat. De aici, poate, la un prim contact superficial al cititorului de S.F., caracterul aparent plat sau arid și falsa impresie de adinamism pe care le lasă unele povestiri, multitudinea de sensuri neoferindu-ni-se în mod gratuit, fără un minim efort, fără o minimă implicare.[1])

Distanțat de text, ca și de evenimentul pe care acesta se aglutinează, Lucian Ionică reușește să creioneze veridice tipologii de contemporani, surprinzînd fidel mentalitatea omului obișnuit (funcționarul, colocatarul, capul familiei), atitudinea lui, adesea opacă în fața necunoscutului amenințător, pentru menținerea cît mai îndelungată a unui status-

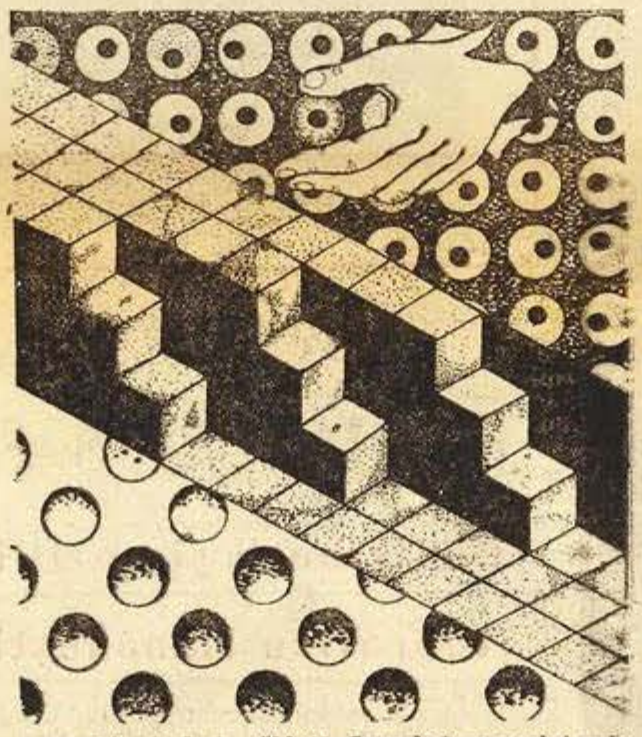

quo verificat, deci „călduț" Sugerînd generalul prin particularul descris alternativ cu seriozitate și malițiozitate, proza volumului ar putea deveni, (și) fără pretextul S.F., un balzacian Panopticum, martor al unei epoci generatoare de microdrame ale intelectualului prin incompleta, confuza motivație rațional-științifică a numeroaselor necunoscute ce încă îl înconjoară.

Dintre posibilele teme clasice ale literaturii S.F., apare constant în povestiri motivul timpului — principală problemă a omului contemporan, autorul jonglînd inspirat cu diferite posibilități, de la un anumit bioritm (timp interior), la alt timp cultural-științific, de la intervenția corectivă asupra viitorului individual la accidentul temporal multiplicativ al prezentului, toate fără repercusiuni asupra Istoriei, angajată într-o matcă precisă. În aceeași ordine de idei, viziunea proprie referitoare la relația necesitate-întîmplare merită a fi amintită; în prozele lui Lucian Ionică, Necunoscutul irumpe năvalnic în cotidian, stupefiind inițial cetățeanul, integrat pe deplin sistemului său social, cultural și valoric, impactul cu timpul, cu experimentul, cu metamateria sau cu extracivilizația afectînd însă numai existența personală, nu și omenirea în ansamblu, reacția fiind de refuz deliberat, conștient, al modificării propriei existențe liniare de către un Hazard perturbator — chiar benefic, considerat ca factor stressant ce trebuie prevăzut, limitat, îngrădit — pentru a nu deregla.

Capacitatea imaginativă a autorului a reușit să însumeze în volumul „Ziua confuză" povestiri individualizate, distincte ca abordare sau atmosferă, legate doar prin artă scriitoricească, denotînd o bună stăpînire a unei voci, a unui mod deja propriu de a crea literatură de cea mai bună calitate. „Nasturii", spre exemplu, tratează relațiile etice ale omului cu lumea vie înconjurătoare, axiologicul opunîndu-se programatismului motivat economico-financiar, în final succesele individuale discutabile fiind sacrificate în favoarea menținerii Concordiei Universale atît de greu dobîndite. „Grijă părintească" oferă spre meditație existența individuală cu derulare unică, dar extrem de receptivă la influențele mediului, militînd pentru neamestecul intempestiv în evoluția personalității. În „La marginea orașului" ne este prezentată exhaustiv istoria (doar) a unei Întîlniri, Comunicarea fiind imposibilă, prin incapacitatea umană momentană de depășire a unor tipare mass-media convenționale, apel la deschidere spre un Cosmos de o infinită frumusețe și varietate.

Proza lui Lucian Ionică nu este și nu se vrea o proză cu pretenția unor Răspunsuri, ci una generatoare de nedumeriri, care să stîrnească în conștiința cititorului o serie de întrebări esențiale asupra vieții, asupra condiției ființei umane, asupra limitelor și avatarurilor ce încă îi stau în față, dar și asupra imenselor posibilități evolutive care i s-au deschis, pentru a putea fiecare în cele din urmă „să ajungă la sine însuși și a se lua în stăpînire".

VOICU A. DAVID ■

*) Lucian Ionică: „Ziua confuză", colecția „Fantastic Club", Editura Albatros, București, 1983.

[1]) Volumul lui Lucian Ionică reprezintă în același timp nu numai un succes individual, ci și unul colectiv — al celor două cenacluri timișorene „H. G. Wells" și „Helion", pe care le-a frecventat și încă le frecventează, cenacluri care, parțial desigur, i-au oferit un mediu stabil, emulativ, exigent și prin urmare propice formării și afirmării.

IPOSTAZE ALE FANTASTICULUI

Ovid S. Crohmălniceanu a intrat, pe bună dreptate, în conștiința specialiștilor și a publicului ca fiind „indiscutabil un critic substanțial, cu o autoritate pe care i-o dă opera lui întocmită cu inteligență și pasiune."[1]) În 1980, pe neașteptate, am fost confruntați cu o nouă preocupare a acestui creator: cea pentru literatura S.F.*), preocupare ce s-a constituit într-o „excelentă carte de povestiri științifico-fantastice"[2]). Se pare că este îndeobște general acceptată condiția marginalizată a genului S.F. În acest context o apariție ca cea a volumului „Istorii insolite" este echivalentă nu numai cu o valoroasă contribuție la patrimoniul literaturii S.F., ci și cu o pledoarie în favoarea acesteia, făcută nu de un „S.F.-ist recidivist", ci de un reputat critic.

Fiecare din cele 12 povestiri ne introduce într-un cadru cu care parcă am fi familiarizați, și totuși... Dincolo de elementele obișnuite, indispensabile ale genului, numite curent „recuzită S.F.", de tipul plasării acțiunilor într-un viitor suficient de depărtat, în decorul zborurilor cosmice, a lumii miraculoase a microbiologiei, în universul aparte al oamenilor de știință de excepție etc., care creează senzația comodă și reconfortantă de deja vù, autorul introduce detalii care transformă această atmosferă într-una care ne învăluie, care trimite la prezumția că oricînd putem redescoperi realul nu ca pe un dat cunoscut, ci ca pe ceva care nu este nici dat și nici cunoscut, ceva care este eminamente fantasticul: nu cel de tip oniric, ci fantasticul-verosimil, fantasticul-de-sub-nasul-nostru, fantasticul disimulat în aproape-real, fantasticul-față-ascunsă-a-familiarului, fantasticul-oricînd-devenibil-real.

În manieră apropiată filonului burgesian, Ovid S. Crohmălniceanu întocmește o imaginară și erudită istorie a unei legi care, prin generalitatea ei, este un soi de extrapolare a principiilor murphismului. Tot o istorie, de fapt o fabulă socio-futurologică, povestirea „La Winnipeg, unde nu ne vom întoarce niciodată", a cărei morală ne trimite direct la parodia unor situații hic et nunc, propune încă o dată ca temă de meditație problema decalajului progresului tehnic și al celui uman. La fel de puțin se potrivește eticheta „imaginar" povestirii „Mesajul din stele". Cu excepția pretextului și a deznodămîntului, ne reîntîlnim cu propriile noastre limite, infinit mai interesante decît cele ale altor lumi, și cu atît mai rușinoase cu cît ne apropiem mai mult de condiția de homo cosmicus.

Autorul probează în fapt un lucru remarcat de critică: sporirea de-a lungul creației sale a puterii de reflexivitate și a gustului contemplației, prezențe permanente în acest volum. Astfel, neliniștea stîrnită în cititor de calitățile unor stranii minerale albicioase, de microbi raționali, de androizi emancipați, de mesaje umilitoare etc., este nuanțată, adîncită, de ideea dominantă ce se desprinde în urma lecturii, și anume că nu știm destule, dar credem cu neclintire că timpul miracolelor nu s-a sfîrșit încă. Pe pămînt cît și în stele; sau în noi.

GERALDINA-MELINDA BALINT ■

*) Ovid S. Crohmălniceanu: „Istorii insolite", Editura Cartea Românească, 1980.

[1], [2]) Eugen Simion, Scriitori români de azi, III, Ed. Cartea Românească, București, 1984.

LAURENȚIU CERNEȚ sau uluitoarele metamorfoze ale haiducului în literatura s. f.

Primii eroi ai lui Laurențiu Cerneț erau funcționarii mărunți, oameni ai birourilor și birouașelor uitate de Dumnezeu (căci există în literatura modernă un Dumnezeu al micilor funcționari care, după cum știm de la Eliade, terminîndu-și misia, a plecat să se odihnească puțin) care mai făceau, în timpul lor liber, cîte-o minune-două. Își dădeau jos mînecuțele și pe strada principală a urbei încruntau frumos ochișorii și începeau: acest lucru așa trebuie făcut.

După o perioadă de „bătălii" Laurențiu Cerneț a început să scrie literatură umoristică, instalîndu-se, mai cu voia, mai fără voia activilor ridendiști, chiar în fruntea umoriștilor timișoreni. Pentru criticii din capitală — e momentul să ne răzbunăm și pe ei — literatura umoristică, literatura S.F. fac parte din genurile outsider pe care nu merită să scrii o recenzie. Așa că scriitorul a scris și literatură S.F. conform principiului din bătrîni: „Bate tu marginile / eu să bat mijloacele / că le știu soroacele" pe care îl practicau strămoșii noștri din cele mai vechi timpuri în luptă cu turci, cu tătari și cu alte hoarde năvălitoare. Atunci, la începutul deceniului al optulea, cînd, după trecerea printre umoriști, Laurențiu Cerneț debuta ca sciencefictionist, putea să facă figură de Gruia, de Gruiță al literaturii timișorene în curs de dezvoltare. Dialogul, după cum bine puteți lua aminte, îl conducea vreun viteaz asemuitor lui Novac. Cuplul făcea ravagii istorice, în vremea lui, tocmai lîngă Turnu Severin, loc de baștină al scriitorului. Nici prin gînd nu ar fi trecut marilor combatanți că într-un deceniu marginile *or să devină* mijloacele. *Cui să-i treacă prin cap că pricopsitul gen S.F. va deveni, prin Vladimir Colin, succes în capitala francilor, că însuși Ion Hobana va lua în mîinile lui hățurile cvadrigei, conducînd, prin diverse străinătăți, echipajele românești spre strălucitoare victorii? Cui să-i treacă prin cap că foarte serioși critici ca Marcel Pop-Corniș, Dan Culcer, Voicu Bugariu, oameni cu casă, familie, specializări în străinătate, le vor părăsi pe toate cele spre a se dedica, precum misionarii de altădată, victoriilor genului la noi? Nu vreau să spun că, în S.F.-ul timișorean, la începutul deceniului opt, Mircea Șerbănescu fiind Novac și Laurențiu Cerneț, Gruia — azi lucrurile s-au inversat. Azi Laurențiu Cerneț bate* mijloacele *în calitate de as al genurilor S.F., deodată devenite alfa și omega curiozității marelui public. Citesc ultima carte a prozatorului apărută în colecția* Fantastic Club *a editurii „Albatros" și mă gîndesc că niciodată în ultimii ani sau în toți anii de cînd cu necruțare răpește vechilor genuri majore suflete curate, literatura S.F. nu a făcut o mai amăgitoare afacere. Cerneț nu dă nimic genului căruia se preface a-i da totul. Același ins pe care îl știam din* Experiențele lui Ionete *și mai apoi din romane și nuvele se angajează într-o istorie extraordinară; același cîrd de femei de treabă, dar cu ifose, zboară pe urmele sale. O mulțime de oameni de treabă, prefăcîndu-se răi, furioși, prefăcîndu-se a veni din alte planete vor să-l înscăuneze pe Laurențiu Cerneț drept cel mai de seamă sciencefictionist timișorean.*

De-am fi știut la vreme, am fi protestat din tot sufletul. Așa, nu ne mai rămîne decît să observăm cu ochiul liber cum diavolul tranzacțional al genului l-a înscăunat pe excelentul prozator în jilțul de pe care dînsul poate binecuvînta fanii. E cel mai mare între timișoreni și-mi vine să zic: la mai mare, *dar simt cum privirile încruntate ale lui Vladimir Colin, Ion Hobana și chiar ale lui Ov. S. Crohmălniceanu străpung cei șase sute kilometri de păduri, dealuri, masive muntoase și chiar cîmpii roditoare. Cei șase sute de kilometri, nu-i așa, cîți se întind din orașul nostru pînă în orașul lor.*

CORNEL UNGUREANU ■

NATURA LITERATURII S.F. — Contribuții și poziții teoretice românești

(Urmare din pagina 9)

arta — garantă a plăsmuirilor adevărate — nu lipsește" (s.a.) **(Viața Românească,** 2/1976). Deci, literatura SF presupune o privire prospectivă, anticipatoare.

Dacă literatura „cealaltă", pe care am studiat-o la școală, se interesează de „prezent" și de „trecut", apare ca necesar să existe o preocupare îndreptată și spre locul rămas vacant, adică spre „viitor". Denumirea de **literatură de anticipație** consemnează această orientare. Anticipația este „cea mai importantă specie a genului", spunea încă din 1959 Ion Hobana, sugerînd complexitatea structurii interne a genului. „Literatura științifico-fantastică — arată Narcis Zărnescu — oferă **modele** pentru înțelegerea, adaptarea și asimilarea unui viitor posibil. Consumarea de science fiction este echivalentă cu interiorizarea afectivă a viitorului lumii, cu inocularea de utopie și fantastic, cu imunizarea contra virușilor viitori, contra posibilelor obstacole fizice și psihice" **(Viața Românească,** 1/1974). „Ce este fantastul din categoria science-fiction? — se întreabă Victor Kernbach — Bineînțeles, un profet. Iar dacă nu este un profet, nu este nimic" (CPSF, nr. 357, 1969).

Pare firesc să ne întrebăm dacă această dimensiune prospectivă, anticipatoare, este o caracteristică definitorie a literaturii SF? Se pare că nu. Adrian Marino afirmă că „anticipația constituie una din constantele istorice ale literaturi. Orice secol anticipă un alt secol" **(Dicționar de idei literare,** p. 647). În același sens, N. Steinhardt este convins de „caracterul esențial viitorologic al operei artistice ca atare", „poate fi socotită ca un truism constatarea însușirii profetice a oricărui artist", „nu ne îndoim că Stendhal, Gogol, Lautrémont, Rimbaud, I. L. Caragiale, Joyce, Proust au fost anticipatori" **(Viața Românească,** 1/1974). După cum se observă, noțiunea de anticipare, în cele două intervenții de mai sus, capătă un alt sens, mai profund, decît cel utilizat în discuțiile despre science-fiction. Nu numai literatura SF anticipează, ci orice adevărată operă de artă. Anticipația de tip SF trebuie înțeleasă prin prisma specificului ei (ori a specificurilor ei), de la actul „terapeutic" — amintit anterior —, la statutul futurologic sau, la cel mai restrîns, de previziune asupra dezvoltării științei. În privința acestei din urmă dimensiuni, Ion Hobana precizează: „Previziunea științifică a scriitorului se verifică doar pe planul marilor idei anticipatoare. Jules Verne a prevăzut nu avionul și vehiculul cosmic ca atare, ci faptul că viitorul este al aparatelor de zbor mai grele decît aerul și că oamenii vor străpunge cuirasa gravitației" **(Viitorul? Atenție!** p. 92).

Un pericol care pîndește înțelegerea literaturii SF constă în privirea viitorului doar prin prisma dezvoltării științei. Este evident că societatea presupune și alte domenii la fel de importante: activitatea economică, politică etc. Nu poate fi vorba de o adevărată anticipare dacă nu se are în vedere societatea în întregul ei, nu numai un singur aspect, cel al viitoarelor descoperiri științifice și al implicațiilor lor. Cantonarea doar în domeniul științei și al tehnicii nu va fi și nici nu este prielnică pentru literatura SF. Viziunea sa ar rămîne îngustă, deformată, adică neștiințifică!

Dan Culcer abordează anticipația de tip SF dintr-o altă perspectivă: „Atitudinea prospectivă în zona relațiilor umane și a mutațiilor din structurile sociale nu este neapărat specifică acestei literaturi și nici scopul ei prioritar. Mai degrabă zona de maxim interes rămîne tot prezentul și este o

chestiune de convenție faptul că acest prezent este oferit ca și cum ar fi viitor" **(Serii și grupuri,** p 50). Anticipația nu mai este anticipație propriu-zisă, adică o privire către un mîine, în sensul viitorologiei, ci este o formă, adică o modalitate literară. În felul acesta pătrundem în spațiul teoriilor care identifică literatura SF cu o poetică specifică, teorii datorate mai ales literaților. În cadrul lor se pot distinge cîteva orientări.

Una din ele pornește de la aserțiunea că literatura SF se bazează pe **o poetică a logosului științific,** avînd drept principal procedeu extrapolarea. Coerența deductivă este împletită cu adevărul științific. Universurile imaginate nu sînt fanteziste, ele reflectă o realitate posibilă. Scriitorul nu face decît să devanseze timpul, el ne prezintă un fel de reportaj dintr-un viitor potențial. Prin urmare, literatura SF ar avea o „armătură riguros științifică". „Construcția de o perfectă logică științifică îmbracă fantasticul, transportîndu-l într-un univers insolit dar posibil, care decurge din datele exacte și existente ale științei" (Sanda Radian, **Viața Românească,** 7/1966).

Depășind condițiile restrictive impuse de prezența obligatorie a științei, alți autori văd în literatura SF o **poetică a logicului,** ceea ce, evident, nu presupune renunțarea la adevăr. Se realizează doar o schimbare de planuri, de la adevărul științific se trece la reflectarea logic adevărată. Iată, în acest sens, cîteva opinii cu nuanțele personale firești. „În literatura științifico-fantastică totul are o explicație. Absolut orice se explică aici, cel puțin logic, dacă nu științific. Și după o logică a noastră, a oamenilor, nu a unor alte lumi" (Ioana Crețulescu, **Viața Românească,** 1/1974). „Am ajuns să mă conving tot mai mult — mărturisește Ov. S. Crohmălniceanu — că specificul literaturii științifico-fantastice rezidă într-o logicizare sistematică a imaginației. Pe o ipoteză oricît de năstrușnică a acesteia din urmă, mintea construiește mereu un eșafodaj strict rațional. Fascinația literaturii de anticipație vine dintr-o atare logică strînsă impusă fantasticului" **(Viața Românească,** 1/1974). Acest caracter al literaturii SF îl determină pe Dan Culcer să preia denumirea de „conjectură rațională" pentru domeniul în discuție: „Proza de tip cora are o natură deductivă. Odată acceptată premiza, restul scrierii (schematic vorbind) se dezvoltă prin aplicarea consecventă a ei" **(Serii și grupuri,** p. 57).

În ultima sa carte, Ion Hobana acceptă ideea că invențiile și descoperirile științifice din literatura SF sînt o modalitate literară, în fapt convenții propuse de autor, iar cititorul trebuie să le accepte ca atare Cercetarea lor sub aspectul valabilității științifice nu-și are sensul: „Invizibilitatea era pentru el (pentru H. G. Wells — n. L. I.) nu o posibilitate sau măcar o ipoteză cu șanse de verificare într-un viitor previzibil, ci o convenție, un truc magic necesar realizării dramei lui Griffin" **(Autori, cărți, idei,** p. 106).

A treia direcție în înțelegerea naturii particulare a literaturii SF încearcă, după cum spuneam, o sinteză ce delimitează un spațiu literar. Contururile sale diferă de la autor la autor. Astfel, Voicu Bugariu ne propune „o cale de loc frecventată de către teoreticieni. Este vorba despre interpretarea și înțelegerea science-fiction-ului prin prisma esteticii manieriste" **(Ateneu,** 3/1983). Alături de considerarea SF-ului drept o modalitate literară, Voicu Bugariu a admis și existența unei teme specifice: „Într-adevăr, scrierile despre care se spune că fac parte din genul science-fiction se disting printr-o serie de trăsături comune. Aceste trăsături țin, în primul rînd, de temă (...) aceste teme pot fi încadrate într-una singură: explorarea unui mediu insolit" **(Viața Românească,** 1/1974).

Florin Manolescu afirmă că sinteza a fost deja realizată în actul literar SF și poate fi descoperită în lucrările genului: „Urmărind să conciliez două atitudini specifice unor sisteme diferite de valori (atitudinea științifică și atitudinea estetică) literatura SF a fost nevoită, în chip firesc, să-și compună o personalitate lexicală nouă și un număr de teme specii, personaje, obiecte și procedee literare proprii, încadrate într-un context narativ diferit de acela al literaturii mainstream" **(Echinox,** 6—7/1979).

Ion Hobana descoperă în perenitatea literaturii SF argumentul simbiozei reușitei dintre temă și procedeu: „indiferent de cantitatea de date sau ipoteze științifice reale sau imaginare pe care le vehiculează, SF-ul este în primul rînd literatură. Așa se explică faptul că lucrările valoroase nu și-au pierdut puterea de seducție o dată cu realizarea miracolelor pe care le propuneau cititorilor în momentul apariției" **(Orizont,** 6/1981).

În ceea ce ne privește, considerăm că literatura SF reprezintă, în esență, o modalitate literară și nu o tematică deosebită. Pe de o parte, despre cosmonauți și nave cosmice se poate scrie „obișnuit", vezi de exemplu Oriana Fallaci, **Dacă soarele moare,** sau Evgheni Evtușenco, **Dulce ținut al poamelor,** iar, pe de altă parte, despre omul comun, de pe stradă, se poate scrie în manieră SF. Fără îndoială că literatura SF a pus în evidență noi teme, noi motive literare, dar acest fapt nu-i dă dreptul să instituie un monopol asupra lor.

Am recurs la numeroase citate din dorința de a atrage atenția asupra unor contribuții românești la teoria literaturii SF, cer scuze celor pe care nu i-am amintit din lipsă de spațiu. De asemenea, am mai dorit să realizez și un început de dezbatere. Dacă autorii amintiți mai sus, ori alții se vor simți îndemnați să-și dezvolte modul lor de a înțelege literatura SF, contrazicînd sau nu cele afirmate aici, atunci unul din scopurile acestui articol a fost atins.

Mică istorie a roboticii

Fascinația omului față de mașinile capabile să se miște cu propriile forțe și sub control intern este la fel de veche ca și istoria înregistrată a omenirii. Se știe că egiptenii, prin anul 3000 î.e.n. construiau ceasuri cu apă și figuri articulate, dintre care unele serveau ca oracole. Vechii greci, etiopienii și chinezii construiau și ei o mare diversitate de statui și figurine care executau secvențe de mișcări sub acțiunea unui flux de apă sau vapori. Cunoscutul matematician Heron din Alexandria (descoperitorul teoremei din geometria elementară care îi poartă numele) incita publicul grec prin jurul anului 100 î.e.n. cu păpuși acționate de corzi prin intermediul unor greutăți. Mult mai tîrziu au fost concepute ceasuri care executau scenarii elaborate la anunțarea orei exacte. Unele dintre ele au supraviețuit pînă în zilele noastre: ceasul aflat în turnul din piața San Marco din Veneția, construit în 1496, cu două statuete din bronz care lovesc un clopot cu ciocane la oră fixă, indicînd și poziția soarelui și a lunii în zodiac; ceasul din Frauenkirche, Nürnberg, cu o întreagă procesiune de figurine care cîntă la diverse instrumente; ceasul din turnul primăriei din Sighișoara; ceasul de la Biserica cu Lună din Oradea etc. Abia pe la sfîrșitul sec. XVIII., cîțiva artizani elvețieni, printre care Pierre și Henri-Louis Jaquet-Droz, au construit un număr de automate mecanice care scriau, desenau și cîntau aceleași fragmente timp de cîteva minute. Dintre acestea „scribul", „muzicianul" și „desenatorul" există încă, în stare de funcționare, la muzeul din Neuchâtel, Elveția.

Roboții industriali ai zilelor noastre își au originea în telemanipulator și în mașinile-unelte cu comandă-program. Telemanipulatorul este un echipament capabil să permită unui operator efectuarea de activități la distanță, de obicei într-un mediu periculos. El a fost dezvoltat în timpul celui de-al doilea război mondial, pentru minuirea materialelor radioactive, trebuind să substituie mîna operatorului, separată de camera experimentală printr-un perete gros. Dispozitivul era prevăzut cu o pereche de „degete" în interiorul camerei de probă și două „mîini" la exterior, cuplate la un mecanism cu șase grade de libertate, destinat să asigure o poziționare arbitrară atît pentru „mîinile" din exterior, cît și pentru „degete", fiecare mișcare a celor dintîi, acționate de operator, producînd deplasarea dorită pentru cele din urmă. Primul telemanipulator cu servosistem acționat electric a fost realizat în 1947. În 1949, industria aeronautică s-a văzut nevoită să-și procure mașini adecvate pentru decuparea unor profile precise pentru aeronave. Astfel, a fost inaugurată cercetarea pentru mașinile-unelte cu comandă-program, cercetare ce a fost combinată cu progresele calculatoarelor electronice, în plină dezvoltare. Tiparul pe care trebuia să-l copieze mașina a fost memorat în formă numerică pe o bandă perforată care comanda un servosistem de tăiere. În 1960, George Devol a realizat ceea ce urma să fie primul robot industrial al firmei Unimate, un echipament combinînd articulația telemanipulatorului cu servosistemul mașinii cu comandă-program. Acest robot putea fi „învățat" să efectueze sarcini simple, ca deservirea unei matrițe prin apucarea piesei aflate într-o poziție predeterminată, deplasarea ei între matriță și diverse depozite, secvența mișcărilor fiind prememorată în memoria digitală a sistemului. Posibilitățile s-au diversificat, mergînd pînă la realizarea de către un grup de roboți, fiecare cu o altă specializare, montați în circuit, a complexelor operații de montare, sudură, vopsire și testare a autovehiculelor. Din acest punct de vedere industria japoneză deține primul loc în lume, sarcina omului fiind doar de a supraveghea și eventual corecta operațiile efectuate, printr-o programare mai fidelă cerințelor. În momentul de față pe plan mondial, robotica are două ramuri majore: una tehnologică și una științifică, în realizarea de roboți industriali eficienți criteriul primordial constituindu-l fiabilitatea și prețul. În cercetare, deseori desfășurată sub auspiciile posibilei dobîndiri a unei discutabile inteligențe artificiale, avînd ca premisă existența — deja — a calculatoarelor din a IV-a generație, accentul cade pe explorarea chestiunilor fundamentale ale percepției senzoriale, a comenzii motoare și comportării inteligente.

☆

Fascinația și curiozitatea care înconjoară subiectul acestei treceri în revistă au fost și sînt generate fără îndoială de legătura cu noțiunea de „viață artificială", noțiune valorificată pînă la epuizare de science-fiction. Amenințarea speculativ-potențială și consecințele creării unei astfel de „vieți" au constituit subiectul multor cărți și filme S.F. Una din primele și cele mai influente lucrări în acest domeniu este „Frankenstein", publicată în 1817 de Mary Shelley, care cu un an înaintea apariției cărții vizitase Neuchâtel, unde păpușile automate ale lui Jaquet-Droz efectuau demonstrații în fața curioșilor. Subiectul cărții vizează pericolul vieții artificiale scăpate de sub control: dr. Frankenstein, un om de știință bine intenționat, creează un monstru incontrolabil, cu puteri supranaturale și intelect deficitar.

Cuvîntul „robot" a fost inventat cu un secol mai tîrziu de către dramaturgul cehoslovac Karel Čapek, în piesa „Roboții Universali ai lui Rossum", termenul derivînd din cuvîntul slav „rabota". Piesa lui Čapek amintește de motivul Shelley printr-o intrigă dramatică ce implică un savant strălucit, Rossum, care inventează o familie de roboți desemnați să scutească omenirea de muncă. Proiectul lui Rossum este încununat de succes pînă în momentul în care roboții sînt folosiți în război pentru a ucide. Ulterior, după ce roboții sînt înzestrați cu emoții și sentimente de către un savant irresponsabil, izbucnește dezastrul. Roboții, creaturi perfecte din punct de vedere mecanic, nu mai tolerează să fie tratați ca sclavi de către oameni, creaturi imperfecte. Are loc o revoltă și în curînd omenirea este exterminată.

Variații ale acestui motiv au dominat parazitar literatura și, în general, arta S.F. zeci de ani. Unul din exemplele recente este creierul electronic HAL din filmul „Odiseea spațială 2001".

Există două notabile excepții de la acest curent simplist. Prima o constituie povestirile lui Isaac Asimov în care roboții sînt construiți și programați în spiritul umanist al celor Trei Legi ale Roboticii inventate de autor:

— legea I — un robot nu poate să pricinuiască un rău unei ființe umane sau prin inactivitate să permită vătămarea unui om;

— legea a II-a — un robot trebuie să se supună ordinelor date de oameni, cu excepția cazurilor care contravin primei legi;

— legea a III-a — un robot trebuie să-și apere propria integritate, cu excepția cazurilor care contravin legilor I și II.

A doua abatere de la regulă o constituie filmele din ciclul „Războiul stelelor", filme în care o parte a roboților este descrisă ca avînd o atitudine prietenoasă și loială față de om.

Indiferent de speculațiile mai mult sau mai puțin credibile sau reușite ale literaturii S.F., omenirea nu se află în primejdie din cauza vreunei „revolte" a roboților, și acest lucru pare improbabil cel puțin pentru cîteva sute de ani, dacă nu pentru totdeauna. Realitatea științei moderne și limitele tehnologiei arată că mașinile au capacități motorii și intelectuale extrem de primitive. În ciuda publicității care s-a făcut progreselor în domeniile calculatoarelor și teoriei sistemelor, percepția senzorială, luarea de decizii și capacitățile intelectuale ale roboților sînt inferioare celor ale oamenilor și vor rămîne așa pentru încă foarte mulți ani.

DAN GÂRLAȘU ■

Creier și inteligență artificială*

GHERMOGHENY POSPELOV,
președintele Consiliului „Inteligență artificială" al Academiei de Științe a U.R.S.S.

În sensul propriu, pe care mulți îl folosesc astăzi, crearea unei inteligențe artificiale este deocamdată imposibilă. Compus din miliarde și miliarde de celule conectate între ele, creierul uman este un sistem de o complexitate infinită și de o funcționalitate aparte, fiecare neuron în parte, după o ipoteză curentă, tratînd semnalele recepționate în maniera unui ordinator independent. În consecință, nici o mașină, fie ea cea mai complexă pe care ne-o putem imagina, nu se poate compara nici pe departe cu creierul uman — și există noi date care confirmă această constatare. E vorba în principal despre descoperirea la începutul anilor '70 a funcțiilor diferite ale celor două emisfere cerebrale, fiecare posedînd un mod de gîndire propriu, absolut diferit de celălalt. O emisferă este sediul raționamentului logic, cealaltă a reprezentării imaginative, gîndirea noastră avînd deci la bază două tipuri distincte de percepere a lumii înconjurătoare: primul făcînd apel la senzații, iar al doilea la reflectare. Ceea ce omul percepe prin reflecție și ceea ce poate el exprima prin cuvinte nu este decît o parte infimă a travaliului cerebral, noi neputînd bănui decît indirect transformările suferite de informație la acest nivel. Pe de altă parte cunoaștem cu atît mai puțin din cele ce se-ntîmplă în emisfera imaginilor.

Unii specialiști, puși în fața ordinatoarelor ce îndeplineau unele funcții intelectuale, au atribuit acestora, fără o argumentație suficientă, trăsăturile personalității umane, atitudine care în principiu nu e nouă, ea avînd rădăcini adînci în istorie. Rigurozitatea științifică arată însă că ordinatorul, oricît de perfecționat, nu este decît un complex de materie anorganică, moartă, realizat pentru satisfacerea necesităților umane. El nu poate avea nici sentimente, nici pasiuni, nici personalitate — proprii omului și numai lui. Ne putem imagina o mașină îndrăgostită? Pe mine aceasta mă depășește... Nu trebuie de asemenea să uităm experiența și avantajele pe care omul și le-a dobîndit și și le perfecționează prin practica socială. În general cei care au tendința de a acorda mașinii unele trăsături umane fie că ignoră total știința, fie că posedă unele noțiuni foarte superficiale. Apar din cînd în cînd, de asemenea, chiar printre specialiști, optimiști extremiști care, în urma unor explozii reale ale dezvoltării ciberneticii riscă pronosticuri de genul: „nu numai că vom realiza inteligență artificială, dar o vom vedea și depășind în toate domeniile omul — și asta pînă la sfîrșitul acestui secol." (...!) La începutul deceniului cinci, spre exemplu, numeroși oameni de știință estimau că e suficientă sporirea considerabilă a volumului de memorii și a vitezei de calcul pentru ca ordinatoarele să poată să înceapă să traducă. Bineînțeles, viteza și memoria joacă un rol important, dar hotărîtoare în acest sens era înțelegerea semnificațiilor unor fraze. Doar omul, însă, prin experiența sa zilnică de interlocutor a reușit să suplinească, grație inflexiunilor, gesturilor și mimicii, lacunele inerente ale limbajului, extrăgînd noțiunile esențiale și eliminînd balastul verbal. Pe de altă parte, imensa informație înmagazinată în conștiința noastră sub formă de date izolate, de reguli diverse și de experiență personală, cotribuie și ele la stabilirea unor interconexiuni importante. Aceasta este cauza pentru care organizarea memoriei unor calculatoare, care a dat excelente rezultate în rezolvarea unor probleme ordinare, pur logice, s-a dovedit inoperantă în fața unei sarcini intelectuale ca traducerea. A trebuit să i se programeze mașinii facultatea de a analiza sensul informației pentru ca traducerea automată să devină realitate, cu excepția — firește — a operelor literare, cu abundența lor de imagini, de raporturi temporale ori cauză-efect, de cuvinte al căror sens se schimbă după context, toate elemente pe care mașina este incapabilă să le sesizeze. Unele succese înregistrate în programarea unor ordinatoare care „știu" să joace șah, să compună muzică sau poeme, să picteze, au determinat specialiștii să forțeze vocabularul prin acordarea titulaturii de „inteligență artificială" acestor simulacre de acte creatoare, ceea ce nu înseamnă însă că mașinile ar fi într-adevăr dotate cu un oarecare grad de talent. Simplu vorbind, specialiștii au ales denumirea ca un atractiv „ambalaj" pentru o „inteligență" programată în vederea soluționării cutărei și cutărei probleme limitate legate de creația artistică. Ceea ce diferențiază esențial omul de calculator este că, fără a-și epuiza programele conservate în memorie, ființa umană își creează spontan altele noi în funcție de noile sale obiective volitive, generatoare a autodepășirii individuale și a mersului înainte al societății.

Desigur, accesul în lumea emoțiilor, a afinităților, a mobilurilor și a finalităților sugerate de inconștientul jucînd un imens rol comportamental ne este încă interzis. Nu este de aceea într-u totul imposibil, ca într-un viitor — mult mai îndepărtat însă decît se crede — să se ajungă a se construi ordinatoare mai mult sau mai puțin apropiate de capacitățile umane, aceasta cu condiția — încă imprevizibilă — a unei revoluții cibernetice capabilă să ne pună în posesia unor ordinatoare conținînd miliarde de elemente de o complexitate extraordinară. Ceea ce ne va permite, de fapt, să imităm, iarăși, natura...

Traducere din limba rusă de VOICU A. DAVID ■

*) Articol publicat în revista „Sputnik", august 1983, Moscova.

IN DEZBATERE :

„AL TREILEA VAL"

de ALVIN TOFFLER

MASĂ ROTUNDĂ ORGANIZATĂ DE CATEDRA DE SOCIALISM ȘTIINȚIFIC A CENTRULUI UNIVERSITAR

1. Lector doctor Gabriela Colțescu

Civilizația definește o stare fundamentală a condiției umane, reprezentînd raportarea acesteia la lumea lucrurilor. Cînd se discută esența și perspectivele civilizației, opiniile sînt divizate, prin raportarea fiecăruia la cele trei tipuri de probleme care se ridică.

Primul tip de probleme se referă la starea calitativă a civilizației contemporane, la care s-au dat pînă în prezent două răspunsuri: civilizația ca stare calitativă, continuă, de creștere, continuare naturală și progresiv cantitativă a momentelor anterioare și civilizația ca mutație fundamentală și de proporții globale față de stadiile anterioare cunoscute — aici putînd intra și răspunsul lui Toffler.

A doua serie de probleme vizează finalitatea umană a civilizației, în acest sens fiind operate trei alternative: prima — elogiul civilizației, admirabil prilej de a asigura optim dezvoltarea umană, a doua — răstignirea civilizației, a caracterului ei inoperant, a capacității sale distorsionante, denaturante a esenței existenței umane — linie mai veche, pornind de la Rousseau, Nietzsche, Spengler și ajungînd la Heidegger și, în cele din urmă, a treia alternativă, intermediară, Marcuse fiind exemplul cel mai potrivit: civilizația ca o necesitate implacabilă, care poate favoriza propășirea ființei umane, concepută în raport cu sistemul societății, în care însă intervine iraționalitatea aparatului tehnologic, dezvoltat unilateral și cu mare capacitate de distrugere.

A treia categorie de probleme se referă la orizontul civilizației, domeniu ultim al principiilor fundamentale care delimitează și întemeiază întregul efort constructiv al unei perioade date, cele două răspunsuri, constructive și intenționale de la ora actuală fiind fie principiul speranței — caracteristic partidelor democrate și comuniste, fie principiul afirmării orgolioase a faptei, Toffler reprezentînd în esență al doilea principiu, dar după modul de adresare, aparținînd în aparență primului.

Din punct de vedere al scriiturii, cartea este în mod evident a unui ziarist și de aici plăcerea lecturii, prin aflarea unor lucruri ce ți se par necunoscute, prin aflarea unor fapte brute, cu caracter însă de aisberg, din care doar o optime este vizibilă, cauzele rămînînd în adîncime; tocmai prin simplitatea și simplismul ei, cartea mi se pare că are o mare priză la public, căci e evident faptul că ea nu a fost scrisă pentru specialiști. Deși slabă teoretic, cartea vrea să cîștige conștiințe de partea unei anume ideologii, ea reușind să creeze o anume sensibilitate cu orientare de dreapta, dar neizbutind în nici un caz să creeze conștiințe filozofice sau politice. Autorul nu acceptă una din cele mai mari achiziții ale secolului XX — teoria conform căreia tehnica nu este neutră, ci ambiguă, ea neputînd fi scoasă în afara contextului relațiilor în care apare, neputînd fi izolată de intenționalitatea creării și folosirii sale. Pe de altă parte Toffler m-a convins indirect de valabilitatea, optimitatea conceptului de națiune, ca formă de mediere între mondializare — realitate istorică avînd izvoare de clasă —, internaționalismul proletar, și regionalizare, autonomizare, de asemenea o necesitate a societății; de aici înțelegerea profunzimii teoriei referitoare la locul națiunii în epoca contemporană, la rolul statelor naționale, singurele capabile de a stăvili făurirea viitorului de către grupuri foarte restrînse și cu interese speciale. O altă limită a cărții mi s-a părut a fi și evitarea indicării acelor grupuri conștiente care, se presupune, construiesc „al treilea val", minoritățile spontane simptomatice amintite nefiind decît simple semne prevestitoare.

2. Profesor doctor William Marin

Dacă ținem seama de faptul că în occident apar mereu foarte multe cărți net antidemocratice, dacă ținem seama de faptul că în aceeași direcție se înscriu și acele lucrări ce prezintă viziuni sumbre, apocaliptice asupra viitorului, avînd ca efect imediat aderarea la diferite secte, atunci e firesc să salutăm cu satisfacție o carte care face o încercare onestă de a analiza de pe poziții democratice perspectivele civilizației. Reușitele lui Toffler sînt vizibile mai ales în unele analize compartimentale, o analiză globală neputînd să nu genereze rezerve.

3. Profesor doctor Ilie Luca

Discutarea cărții lui Toffler se încadrează foarte bine în ceea ce numim noi confruntarea de idei, ea demonstrînd încă o dată complexitatea luptei ideologice contemporane. Noi nu putem să îl respingem net pe Toffler, cu toate confuziile sale politice majore, dar nici să îl acceptăm fără rețineri. Autor inteligent, Toffler cunoaște mult marxism, fiind totuși foarte departe de acceptarea și de utilizarea lui în explicarea fenomenelor sociale. Autorul recunoaște de la început că îl interesează prin excelență societatea americană, pe care o cunoaște foarte bine, deși pe parcursul lucrării va face numeroase referiri și la alte state, chiar socialiste. Urmărind sursele de bibliografie pentru țările socialiste, observăm însă că ele sînt nesemnificative și discutabile. Observator atent, dar din interior al capitalismului, Toffler aparține acelor autori care au preluat inițiativa criticii nemarxiste a societății, reușind să contribuie la estomparea tensiunilor și conflictelor evidente — nici una din concluziile propuse neducînd la inducerea ideii de revoluție. Declarînd că nu se confruntă ideologic cu nimeni, Toffler de fapt ne provoacă, folosind neadecvat și după liberul său arbitru o serie de termeni foarte cunoscuți, utilizați de materialismul dialectic și istoric. Citindu-l uneori pe Marx (pag. 81) autorul recunoaște în mod cert caracterul dezumanizant al societății contemporane, pe care însă nu o numește particularizînd, ci în general, „al doilea val", trecerea la un salt social calitativ superior legînd-o doar de proliferarea... calculatoarelor (pag. 256), excelentă reclamă pentru I.B.M & comp., ba mai mult, computerul poate „apropia" muncitorul de „proprietate". Șomajul se poate rezolva prin conectarea la un alt terminal (!) etc., autorul eludînd mereu problema fundamentală, problema proprietății. Industrialismul, în ipoteza lui Toffler, este învechit, el recomandînd chiar lumii a treia o creștere industrială zero și trecerea directă la societatea postindustrială a celui de-al treilea val, soluție artificială, imposibilă, saltul acesta însemnînd menținerea dependenței actuale și în viitor. Din punct de vedere al situației politice, Toffler prezintă criza de autoritate a guvernelor vestice, absenteismul electoral al maselor, fără a analiza însă, cum ar fi fost de dorit, situația reală a partidelor, cauzele reale ale aspectelor prezentate — recomandînd însă, vag, la sfîrșit, o nouă structură politică neexplicitată..

4. Lector doctor Ion Pandur

Impresia lăsată de „Al treilea val" este că, pe paragrafe, ea lansează idei interesante, aprecieri realiste, lucide, acceptabile și din perspectiva marxistă, în marea lor majoritate. Dacă se iau însă unele capitole în ansamblu, articularea lor într-un sistem teoretic e discutabilă. Cartea lui Toffler se afiliază acelor foarte numeroase lucrări ce susțin o ideologie tehnocratică asupra viitorului societății, criticînd industrialismul actual. Toffler e în mod formal anticapitalist dar și antisocialist, prin ignorarea sublinierii deosebirilor reale dintre cele două societăți. Autorul deduce relațiile sociale ale viitorului exclusiv din schimbări tehnologice și nu prin determinare socio-economică și de clasă, el punînd la același nivel conflictele sociale cu cele religioase, sexuale sau culturale. Cred că autorul îl cunoaște pe Marx din surse indirecte, căci am observat în volum deformări ale ideilor clasicului german, specifice occidentului, făcute în scopul de a-l putea combate. Referirile la Marx sînt numai de suprafață, în scopul evitării referirii la esența operei sale. În concluzie Alvin Toffler mi se pare a fi un anticomunist subtil, voalat, ce te poate capta, te poate adormi prin stilul atractiv, prin realismul unor analize, ca și prin causticitatea unor critici și concluzii, doar aparent fără o țintă precisă.

5. Profesor doctor Francisc Albert

Întreaga critică de suprafață a lui Alvin Toffler, captivantă pentru noi și extrem de comodă pentru capitalism, nu va marca totuși un impact deosebit asupra publicului, obișnuit cu anavadă, ci imposibilitatea sa reală de a le da; am găsit în această carte numeroase ideologii la modă în occident: teoria dezideologizării, teoria convergenței sistemelor etc., lucrarea fiind o expresie indirectă a limitelor acestor curente.

7. Asistent Ștefan Buzărnescu

Din punct de vedere al sintezei, cartea reușește profunde analize în toate domeniile socialului, cu multiple implicații în domeniul spiritualității. Metafora „val" încearcă să discrediteze unele categorii ale științelor sociale, pentru a repune pe baze noi o terminologie șocantă literar sau psihologic, dar nu și din punct de vedere al rigorii epistemice. Toffler cucerește deci prin ineditul terminologiei și sintezei, în rest rămînînd undeva la un nivel conceptual și metodologic depășit. De exemplu, tehnosfera, sociosfera și infosfera rămîn nivele de sinteză frumoase, copleșitoare, elegante, dar neanalizate destul din punct de vedere al valorii lor epistemice și gnoseologice. Tocmai de aceea adevăratele, autenticele repere ale devenirii istorice sînt eludate. Toffler gîndește foarte corect dintr-o perspectivă de plecare profund falsă, două domenii ontologice complet diferite, ontologia socialului capitalist, bazat pe disjuncția proprietate-producție, și a celui socialist, bazat pe conjuncție, fiind fals abordate, cu consecințele în suprastructură, de aici derivînd și caracterul confuz, contradictoriu și diversionist al cărții. Pentru cititorul fără un sistem categorial specific, sau fără o cultură minimă de specialitate, concluzia ar fi că diferențele dintre cele două sisteme se reduc doar la calitatea tehnologiei. Confortul intelectual pe care mi l-a lăsat totuși cartea este generat de faptul că „formațiunea socială" rămîne de nedepășit, ca instrument de vastă sinteză teoretică și practică în abordarea restructurării pe baze noi a societății, în perspectiva unui umanism cu adevărat nou, ca și faptul că proiectul social real al comunismului rămîne și el de nedepășit, chiar dacă neînțeles sau ignorat de unii autori ca Toffler. Cu tot titlul sugestiv, „Al treilea val" rămîne deci o carte profund nedialectică, ce radiografiază niște efecte, fără a ajunge la cauze.

8. Lector Nicolae Stanciu

Referitor la totalitatea cărții de față, eu cred că ea a fost scrisă în formă reportericească și de aici trebuie să plece analiza, căci nu cred că Toffler a vrut să dea o carte de sociologie sau de politologie, ci a vrut să plece de la americani și să se întoarcă tot la ei și pentru ei, între timp trăgînd cu ochiul la ce se întîmplă (rău) și prin țările în curs de dezvoltare și socialiste, care, după el, nu ar trebui să repete greșelile industrialismului. Toffler pleacă în analiză de la tehnologie, cu pretenția de motivare a tuturor aspectelor posibile și de aici greșelile socio-politice în care se observă incapacitatea sa, deoarece tehnica este neutrală, iar dinamica și dialectica forțelor de producție sînt scoase din sistemul determinant, din globalitatea determinismului social. Este interesant la Toffler că de la început el recunoaște: „nu e neapărat necesar să se întîmple așa", recunoscîndu-și propriile limite. Ca o concluzie practică proprie, cred că totuși economia noastră trebuie să facă eforturi pentru introducerea unor achiziții de ultimă oră din domeniul informaticii, roboticii și microprocesoarelor, altcum, pînă la sfîrșitul secolului riscăm o rămînere în urmă, crescînd în continuare, în defavoarea noastră, decalajul serios deja existent, cu repercusiuni asupra nivelului de trai și asupra calității vieții.

9. Lector Gheorghe Comloșan

Meritul autorului este de a formula întrebări, răspunsurile — discutabile, fiind date dintr-o perspectivă nemarxistă. Toffler surprinde însă foarte exact faptul că societatea contemporană traversează în mod cert o etapă de tranziție.

*) „descoperirea și acceptarea timpului liniar a făcut posibil progresul"... ca și cum nu progresul a fost cel care a anulat gîndirea ciclică determinată și orientată de producția agricolă, cerînd o nouă viziune asupra timpului.

Selecție realizată de LUCIAN IONICĂ și VOICU A. DAVID ■

SERGIU BOT

CONFUZIA, ORICÎND

Un soare roşietic imens inunda în flăcări orizontul. Norii, profilîndu-se pe cerul întunecat, aveau o nuanţă portocalie stranie şi liniştitoare, ignorînd maiestuos masa cenuşie compactă, dar în continuă mişcare a misterioasei vegetaţii străine. Încet, soarele cobora aruncînd reflexe din ce în ce mai slabe, culorile păleau pierzîndu-şi căldura, totul se scufunda lent în noua noapte ce se năştea.

Un sentiment de însingurare îl cuprinse deodată pe Karian, învăluindu-l cu o senzaţie de amărăciune seacă. Reuşi cu greu să-şi smulgă privirile implîntate în peisajul din ce în ce mai trist, regăsindu-se în atmosfera luminoasă, neutră şi banală a cabinei sale. Privi absent interiorul micii încăperi, de-un alb-albastru dulceag.

A doua zi, pentru că durata revoluţiei planetei în jurul axei era aproape identică cu a Pămîntului, ordinatorul cabinei îl trezi cînd nava deja aterizase. Lumina naturală a soarelui scălda camera cu reflexe vesele. Se simţea destul de bine dispus, doar ceva nelămurit persista ca o umbră.

Îşi strînse puţinul bagaj şi ieşi. Prin uşa larg deschisă se vedea suprafaţa foarte animată a aerodromului 3 din Rohton. La ora aceea traficul era în perioadă de vîrf şi vreo cîteva zeci de aeronave se vedeau răspîndite în jurul turnului de control, solitar în mijlocul imensei suprafeţe de aterizare. Trase adînc aerul în piept şi i se păru mai bun decît cel din navă, cu toate că era mult mai rarefiat. La cîţiva metri îl aştepta un mic mobil cu emblema Uniunii Mondiale a Ofiţerilor în Rezervă pe portieră. Zîmbi la gîndul că cineva are totuşi grijă de el. La apropierea lui, uşa se deschise. Înăuntru nu era nimeni. Karian se simţi jignit. Se aşeză şi mobilul porni. Ieşi de pe aerodrom şi se deplasă cu viteză pe o magistrală spre Rohton. Oraşul se vedea în zare ca un amalgam de clădiri, sumbru dar impunător. Îşi dădu seama că traficul era neobişnuit de intens în ziua aceea. Se uită în spate şi văzu aerodromul 3, de jur împrejurul lui o suprafaţă lipsită de viaţă, un fel de grohotiş terestru. Iar şi mai departe, învăluită în aburi, era Vegetaţia. Karian simţi că-l trece un fior şi se întoarse la priveliştea oraşului în care tocmai intrase.

„Mă apropii de Marele Stat Major" îşi zise într-adevăr, acesta apăru impunător, cu o forfotă deosebit de mare în jur. Trecînd în viteză pe lîngă el, realiză că nu va mai avea acces acolo niciodată.

Observă că peste tot domnea aceeaşi agitaţie. Deveni nerăbdător. Timpul începu să se scurgă grozav de încet. Odată cu nerăbdarea îl cuprinse şi o stare de anxietate nervoasă. În sfîrşit, mobilul se opri în faţa clădirii care părea o adevărată oază de linişte. Coborî şi intră într-un hol imens şi pustiu. Găsi uşor uşa cu numărul 37 şi intră precipitat într-o mică anticameră. Ajunse în faţa unei uşi masive. Dincolo, la mese rotunde, văzu zeci de bătrîni care-l cercetară în linişte cu priviri curioase şi arogante.

— Karian Darro? Veniţi aici!

Se îndreptă într-acolo. Un om înalt, blond, cu o mutră mieroasă îi întinse mîna cu un zîmbet ipocrit:

— Încîntat să vă cunosc!

— Şi eu la fel, mîrîi Karian.

— Să mergem dincolo, şi arătă spre o uşă.

— Vă rog să mă scuzaţi, dar situaţia actuală a necesitat o şedinţă cu membrii Uniunii, începu directorul.

— Care situaţie?, îl întrerupse derutat Karian.

— Cum, n-aţi aflat? Faţa directorului exprima o nedumerire fără margini. Au venit... Aşteptă cu satisfacţie răutăcioasă reacţia lui Karian. Le-au fost interceptate navele încă de azi noapte. În cîteva zile, sau poate ore, nu se ştie exact, vor fi aici. Dar ce-i cu dumneavoastră, vă este rău?

Karian, într-adevăr, simţea că ameţeşte. Se uită fix la interlocutorul său, de parcă şi-ar fi căutat sprijin cu privirea.

— Ah, nu, nu-i nimic, trece. Nu-mi vine să cred...

— Cred că sînteţi ultimul care a aflat!

— Şi ce măsuri s-au luat?

— A, nu ştiu. În orice caz, toate bazele sînt în alertă. Cred că ne putem bizui pe tînăra generaţie...

Karian nu reacţionă.

Auzi ca prin vată: „Aveţi apartamentul cu numărul 69, etajul III, cu ferestrele spre grădină. O să vă placă". Întul maşinal că directorul ar putea avea intenţia dezagreabilă să-l conducă. Şi înainte de a face vreun gest, Karian îi întîmpină gîndul: „Nu-i nevoie, mulţumesc. La revedere!" şi cu aceste cuvinte ieşi, trecînd tulburat prin mulţimea amuţită deodată. Pe coridor întîlni un colonel de aviaţie care ieşea tocmai de la toaletă tîrşîindu-şi papucii. De cum îl văzu, i se adresă cu glas spart: „Sînteţi cel nou, nu-i aşa? Ce apartament aveţi?"

— 69, spuse Karian iritat.

— O, păi... avem acelaşi drum. Să mă prezint. Olin Martek.

— Karian Darro, se prezentă el lipsit de chef. Bătrînelul se uită la matricola lui.

— Intraţi puţin la mine. N-o să vă pară rău, vă asigur!

Intrară. În cameră, acelaşi mobilier ca în toate camerele Uniunii, un birou, o canapea, două fotolii şi un ordinator arhaic.

— Luaţi loc. Vedeţi acest ordinator?

— Da.

— Ştiaţi că este conectat numai la circuitul Uniunii?

— Bănuiam.

— Numai o clipă, vă voi arăta munca mea de cîţiva ani, şi bătrînul rezervist se învîrti emoţionat în jurul maşinii. Meşteri ceva la ea. Pînă termin eu aici, spuneţi-mi ce părere aveţi?

Karian era prea derutat ca să poată avea o părere.

— Eu — nu ştiu — ...

În tăcerea suspendată în cameră nu mai zgomotul unei şurubelniţe improvizate dintr-un cuţit se auzea în dosul ordinatorului. Karian nu aşteptă prea mult. Colonelul vorbi din nou, surescitat:

— Ştiţi, eu iniţial am fost în armata a 5-a terestră din marea junglă de lîngă Keten ca cercetător biolog. La început, în fiecare zi ne dispărea pînă la un regiment. Aşa, aiurea. De pildă, plecau în junglă, să zicem două batalioane spre locul unde dispăruse deunăzi un regiment care şi el plecase unde dispăruseră alte efective şi aşa mai departe. Uneori, trupele se întorceau intacte dar complet demoralizate, alteori nu se întorceau deloc. Din cînd în cînd, ne înfuriam şi distrugeam zone întregi de vegetaţie dar în cîteva zile aceasta creştea la loc. De fapt, nu se ştie unde este graniţa între vegetal şi animal. Trebuie să recunosc cu ruşine că descopeream în fiecare zi noi şi noi specii ca a doua zi să lasă la iveală că specia descoperită şi clasificată deunăzi nu mai corespunde descrierilor. Practic, totul se schimba văzînd cu ochii, fiecare specie avînd o varietate infinită, astfel încît nici nu se mai putea numi specie. Aşa încît tot ce ştiu eu ca biolog nu valorează absolut nimic. Ne sînt incontestabil superiori. Şi totuşi aţi văzut că am continuat războiul acesta inutil şi nefast pînă cînd Ei s-au săturat şi au hotărît să grăbească deznodămîntul trimiţîndu-şi navele de pe alte planete. Între noi fie vorba, eu zic că s-a zis cu noi. Dar, uite că am terminat cu rabla asta.

— Şi-acum să ascultăm ultimele ştiri, făcu bătrînul fericit.

Karian nu-şi ascunse nedumerirea.

— Da, aţi auzit bine, ultimele ştiri. Cîndva m-au preocupat ordinatoarele, aşa că am reuşit să deschid o cale de acces către ordinatorul M.S.M., dar nu pot să-l ţin conectat la memoria celuilalt mai mult de cîteva minute, pînă intră în funcţiune sistemul de depistare a hotului de informaţii. Să ne grăbim. Ia să vedem ce găsim. Începu să mînuiască claviatura îngălbenită de timp.

— Aşa, am dat peste o înregistrare fragmentară de acum două minute. Se vede că membrii Noului Consiliu sînt în şedinţă.

Lui Karian nu-i veni să creadă auzind vocea lui Thormeyer, fostul său coleg de birou, ajuns acum în Consiliul de Conducere a Planetei: „Domnilor, situaţia este foarte gravă. Sîntem atacaţi din exterior şi, după toate probabilităţile, sîntem în inferioritate tehnică. O dovadă incontestabilă a nivelului lor ridicat este faptul că ne-au transmis mesajul în codul pe care-l foloseam în legăturile cu Pămîntul! Şi nu numai atît, ne-au dat şi parola cunoscută numai de Pămînt! Nu ne vom lăsa păcăliţi!

„Observatorul 9 Rohton raportează că navele sînt de construcţie terestră!", interveni o voce.

„Iată, domnilor, ne-au copiat şi navele! Am fost informat că vor ajunge aici în exact 1 h şi 27 min."

„Nu mai avem timp pentru a verifica...", se auzi o voce, întreruptă imediat de Thormeyer: „Nu vă pierdeţi cumpătul, domnilor. Aviaţia să fie pusă în întregime în alertă, pentru cazul că se va încerca o aterizare. Dar e puţin probabil... Vom încerca să-i distrugem la înscrierea pe orbită. Pentru aceasta toţi sateliţii artificiali să fie pregătiţi conform planului A din programa I. La fel toate navele de pe orbita planetei, ca şi cele de urmărire şi atac. Restul instrucţiunilor ni le va da Marele Ordinator".

— Gata, am riscat şi aşa prea mult ascultînd atît, se auzi, terestră, vocea spartă a bătrînului.

Karian era îngrozit şi deznădăjduit. Îşi dădea seama limpede că nu mai avea nici o şansă. Şi nu se putea face nimic, nici chiar dacă n-ar fi fost el în rezervă.. Ba nu, dacă s-ar preda, eventual ar scăpa. Sări de pe scaun.

— Nu mai avem nici o şansă! Dacă tot ştiţi să manevraţi ordinatoare trimiteţi acelor capete tari de la M.S.M. un mesaj şi spuneţi-le să se predea, pînă nu e prea tîrziu!

Bătrînul se uită îngăduitor la el:

— Nu te-ar asculta nimeni. Asta e într-adevăr singura soluţie, însă nimeni nu ne mai ascultă. Şi oricum nu cred că Ei ar face pace cu noi. Am dat dovadă de prea multă prostie ca să mai aibă încredere în noi. Aşa că sîntem singuri în faţa lor. Nici măcar Pămîntul nu poate face nimic pentru noi, Karian se linişti. Căzu în fotoliu.

— Da, sîntem singuri... Sîntem singuri... singuri... singuri... Păi sigur!! Sîntem cei mai singuri din Univers. Auziţi ce vă spun, sîntem singuri, cum de nu mi-am dat seama mai devreme, mi-a trebuit o viaţă pentru ca să înţeleg. Ei nu există, sîntem numai noi. Adică există, dar numai în capul nostru. Înţelegeţi ce vreau să spun? Da?

Bătrînul se uită mirat la el, şurubelniţa ameninţînd să-i cadă din mînă.

— Ce vă uitaţi aşa la mine? Nu înţelegeţi că ne luptăm cu himere, ei nu existau decît în imaginaţia noastră, doar sînteţi biolog, nu v-aţi dat seama că numai vegetaţia asta blestemată e de vină? Şi ştiţi cine sînt ăştia cu navele lor care tocmai au venit? Sînt pămînteni, semenii noştri, nu s-a aflat nici un cod, nici o parolă, ci sînt ei, au venit de pe Pămînt după noi, şi-au dat seama poate de ridicolul situaţiei şi acum vin să ne scoată de aici, din izolarea asta cumplită. Nici acum nu înţelegeţi?

Bătrînul avea o privire înţelegătoare, cu licăriri ironice. Îi zise cu voce domoală:

— Ei, şi ce-i cu asta? N-am rezolvat nimic. Tot acolo ajungem, şi-şi continuă meşteritul la ordinator. O să-i atacăm, iar oaspeţii noştri vor gîndi exact acelaşi lucru ce-l gîndim noi despre ei. Şi cum sînt mult mai bine puşi la punct, că ei au mai progresat, fără îndoială, în timp ce noi am stagnat, se va ajunge la acelaşi final.

În capul lui Karian se iscă un gol imens. În tăcerea ce-l înconjura, ricîitul şurubelniţei părea că-i străpunge creierul. Deodată, dinspre cosmodromul 1 Rohton se auziră bubuind înfundat motoarele micilor astronave de urmărire. Întoarse involuntar capul spre fereastră şi văzu o mulţime de săgeţi argintii spintecînd cerul înflăcărat de un soare care cobora încet într-o altă noapte.

Consfătuirea anuală a cenaclurilor de anticipaţie (cea de-a XIV-a) a reunit, la Cluj-Napoca, reprezentanţi a 50 de grupări de profil. Au participat, de asemenea, reputaţi scriitori, editori, redactori: Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.S.R., Adrian Rogoz, Constantin Cubleşan, Vasile Andru, Voicu Bugariu, Mihai Coman, Lucian Hanu, Ioan Eremia Albescu, expoziţii (de carte, de arte vizuale).

Pentru componenţii cenaclurilor timişorene „H. G. Wells" şi „Helion", nicări, mese rotunde (dintre care desprindem „Viitorul omenirii în literatura de anticipaţie", „Clasic şi modern în literatura de anticipaţie"), vizionarea unor filme („Omicron", „Sequence", „Gordon", „Tron"), deschiderea unor expoziţii (de carte de arte vizuale).

Pentru componenţiicen aclurilor timişorene „H. G. Wells" şi „Helion", tradiţionalul concurs de creaţie a însemnat un nou prilej de afirmare sau de confirmare a valorii: Constantin Cozmiuc — premiul Uniunii Scriitorilor din R.S.R. pentru eseu (ciclul „Folclor atomic") şi pr. II pentru povestire („Coltii tăioşi ai speranţei"); Silviu Genescu — pr. I pentru povestire („Oraşul"); Voicu A. David — pr. III pentru eseu („Medicină şi S.F. anglo-saxon"); Dan Constantin Goldiş — pr. III pentru nuvelă („Dincolo de orizont"); Tudorel Ilie — pr. II pentru grafică.

Adăugînd la acestea premiul revistei „Ateneu" pentru critică S.F. atribuit lui Constantin Cozmiuc la „Sadoveniana" — Piatra Neamţ şi pr. II — lui Caius Chiriţă la Zilele cenaclului „Sirius" — Lugoj, dar, mai ales, premiul C.C. al U.T.C., care a revenit lui Lucian Ionică (membru fondator al cenaclului „H. G. Wells") pentru volumul „Ziua confuză", avem o imagine pregnantă a unei viguroase mişcări cenaculare.

TRIUNGHI

Purta-voi un dialog
de-o viaţă întreagă
cu mine însumi,
pînă cînd interlocutorul
o să-mi dispară printre stele
şi voi rămîne să vorbesc
singur, singur, singur,
şopti stins, galactic,
calculatorul...

DIDI CENUŞER ■

ÎNTOARCEREA

dezmiardă uşor butoanele
amnezică
nava ta trece acum
prin amintirea planetei dispărute

imagini părăsite de realitate
te vor înconjura blînd pe ecrane
murmurîndu-ţi:
aici pămînt
aici pămînt

plîngînd
aştepţi două mîini
să-ţi acopere ochii

OVIDIU PECICAN ■

PASĂREA Q

Te-ai dus
pe drumul acela
cu gheare, pene, cioc
în zbor uşor,
în zbor de foc.

Te văd
şi te-am văzut
şi voi vedea
o aripă, un cînt
din stele, nori,
de pe pămînt.
Adio,
Q,
eu sînt un nenoroc,
un gînd,
avînt
de foc.

CAIUS CHIRIŢĂ ■

SORINA SOPA

RUPESTRĂ

Aparatul de filmat făcăni scurt și lumina lămpii de control îi scăldă în roșu fața obosită. Căută în sac o nouă rolă, o luă, era ultima. Injură tare, cuvintele se loviră reci de pereții înalți ai peșterii; veșnicul metronom al unei picături milenare începu să sape în meningele lui, sacul se scurse galben pe pardoseală.

Cu mișcări bruște căută în buzunarul sting o bomboană de mentă. Nu mai avea, căsi punga goală.

Montă rola, aparatul începu să toarcă monoton. Ochii îi alunecară de-a lungul peretelui gemind de culoare, se agățară de un romb ocru. Își stăpîni cu greu pornirea de a îndrepta obiectivul spre el. Continuă să filmeze în benzi înguste, verticale. Insistă mult asupra rombului, printre scenele iuți de vînătoare ceva îi atrăgea privirile spre cele patru linii, întinse tremurat de un deget subțire. Se îndepărtă, reveni.

Brusc singurătatea începu să-l doară și avu conștiința clară a greutății rocii atîrnată deasupra lui. Împinse un fascicol lung de lumină înainte, măturînd pereții capitonați de milenii. Se fixă iar asupra rombului. Căută apoi din priviri sacul galben și rolele împrăștiate pe jos, de-a lungul peretelui, insensibile cutii metalice pline de lumină.

Un zgomot ușor, suprapus o fracțiune de secundă peste picătura veșnică făcu să tresară fascicolul în aerul umed. Ecusonul albastru scînteie un an care-i aminti de anul nașterii sale.

Urletul sălbatic se sparse în aer, undeva sus, aproape de cupola boltită, așternîndu se într-o pulbere argintie pe umerii uniformei oficiale, pe casca albastră de protecție, pe emblema ecuson de deasupra inimii.

Celălalt trecu impasibil pe lîngă el. Se aplecă, ridică sacul desumflat. Pescui din buzunarul uniformei oficiale o bomboană de mentă și o zdrobi scurt între dinți.

După cîțiva pași culese prima rolă, o așeză cu grijă în sac și-și continuă drumul spre lumină. Apoi se aplecă, culese o nouă rolă, o așeză în sac

CONSTANTIN COZMIUC și MIRCEA BĂLAN

ZIUA FOCULUI

Păzitorul grădinii zoologice făcu an ultim rond printre cuștile animalelor, începînd ca în fiecare seară cu tigrii. În seara aceea păreau agitați, neliniștiți. Cînd îi strigă, auzi doar mîrîituri ostile. Cu cît insista mai mult, cu atît tigrii deveneau mai nervoși. Se despărți de ei puțin supărat, gîndind că de vină o fi schimbarea vremii sau poate hrana, dacă nu chiar vreo boală. Porni pe alee spre cuștile leilor. Se învîrteau furioși cu coamele zburlite, dînd din cozi. Cînd trecu pe la lupi, îi văzu pe toți în mijlocul cuștii urlînd lugubru. „Ce-or fi pățit azi?, o fi dat strechea-n ei. Nu-i nici măcar lună nouă, să zici că sînt furioși din cauza ei."

În fața cuștii cimpanzeilor rămase împietrit. Cimpanzeii erau strînși în cerc în fața unui foc. Se frecă la ochi, nu, nu era o iluzie. Cimpanzeii își încălzeau labele la foc, ba unii dintre ei mai și aruncau lemne pe foc, rupte din copacul uscat din cușcă

Îngrozit, o rupse la fugă spre gheretă. În fața ușii răsuflă ușurat. O să dea un telefon, să vină autoritățile să vadă și să ia măsuri. Deschise ușa și rămase împietrit cu mîna pe clanță. Pe scaunul lui, o gorilă cu șapca lui pe cap zornăia legătura de chei de la cuști, rînjindu-i a batjocură.

* * *

În biroul primarului se aflau reprezentanții ordinii publice, directorul grădinii zoologice, psihiatri și psihologi. Atmosfera încărcată le dădea tuturor o stare de nervozitate.

— E imposibil de crezut versiunea paznicului — spuse primarul. E absurd să pretinzi că ai văzut cimpanzei strînși în jurul unui foc și o gorilă pe post de paznic de grădină.

— Permiteți să adaug și faptul că sticla de coniac era aproape goală și că gorila rînjea amenințător.

— Aiurea, domnule doctor — pufni directorul grădinii zoologice — aiurea, toată lumea știe că paznicul e un beți. Sticla de coniac era rația lui seară de seară. Poate că ieri a băut două sticle în loc de una și a văzut cimpanzei făcînd foc și gorile concurîndu-l la sticlă. E clar că nenorocitul s-a îmbătat și în delirul lui a dat foc la cuști și a eliberat animalele. O dimineață întreagă am alergat după ele să le prindem și încă gorilele și cimpanzeii nu le-am găsit...

— Domnilor, cred că ar trebui să nu minimalizăm cazul reducîndu-l la un banal caz de delir alcoolic. Paznicul nu era beat! Faptul că bea coniac în timpul serviciului e treaba direcțiunii grădinii zoologice, dar cel puțin acum, coniac a băut gorila! Pe sticlă s-au găsit amprente de gorilă! Cel puțin a ținut sticla în labă, chiar dacă n-a băut. Mai mult, pe șapca portarului s-au găsit fire de păr de gorilă, ca și pe scaun, interveni competent un criminalist.

— Și ce-i cu asta? — strigă directorul. Nebunul a dat drumul animalelor din cuști și nu-i exclus ca o gorilă să fi intrat în ghereta paznicului și mă rog... hm... să pună laba pe sticlă. Asta nu-l scoate din cauză pe paznic!

— Îmi dați voie să nu fiu de aceeași părere cu dvs.?, spuse o tînără. Eu am studiat psihologia animalelor, comportamentul lor, atît în libertate cît și în captivitate. Nu se opune nimic la ipoteza mea că animalele captive, văzînd ani în șir felul de a se purta al oamenilor, își însușesc și ele cîte ceva. Cu cît creierul animalelor este mai dezvoltat, cu atît reține imagini mai multe. Problema cea mai spinoasă e cea a focului. Animalele se tem de foc! Omul nu numai că știe să producă focul, dar îl și întreține. Urmele de foc din cușca cimpanzeilor arată clar că a fost vorba de un foc făcut conștient și întreținut un timp. Nu este vorba de un incendiu provocat de un piroman beat! Concluzia aparține ofițerului de pompieri. Mă întreb și vă întreb, s-ar putea oare presupune că cimpanzeii au făcut focul? Să spunem că da! N-ar fi imposibil să fi furat sau să fi găsit o cutie de chibrituri sau o brichetă. Să presupunem că jucîndu-se au reușit să dea foc unor hîrtii. Dar focul nu numai că a fost produs, dar a fost și întreținut! Mă apucă groaza gîndindu-mă că cimpanzeii au reușit această performanță. Căci, reușind, atunci de bună seamă că pot și altele... De pildă să descuie lacătele ușilor. Vă dați seama la ce ne-am putea aștepta în viitorul apropiat. Propun măsuri urgente de cercetare a comportamentului animalelor. Dacă teoria mea este justă, și sincer n-aș vrea, omul se află într-un mare pericol.

— Fantezii, domnișoară, strigă primarul, imaginați-vă ce-i poate trece prin cap... cimpanzei făcînd focul... animale aruncînd vreascuri pe foc... prostii!

* * *

— Să fii cuminte Pufuleț, ai lăpticul în farfurie, mămica vine imediat.

Ușa se închise, se auzi yala, apoi se lăsă liniștea în apartament. Pufi, pisica siameză, privi alene pe geam la femeia ce se grăbea cu sacoșa în mînă. Cînd dispăru după colț, sări de pe pat, se întinse cu poftă făcîndu-și coada băț și zburlindu-și părul, mieună scurt și intră în bucătărie.

Sări pe masă, căută și în cele din urmă găsi chibriturile. Se chinui mult timp să deschidă cutia și apoi să aprindă un băț. Cu labele din față deschise robinetul, mirosi ochiul aragazului pufnind, apoi reuși să dea foc gazului. Începu să sară prin bucătărie agitată și minioasă, zburlindu-se și mieunînd. Se uită la foc cu ochii larg deschiși, apoi sări pe perdea și se balansă pînă ce căzu cu ea cu tot. Perdeaua luă foc imediat împrăștiind scîntei în toată încăperea. Coșul de gunoi se aprinse și el, curînd flăcările cuprinzînd mobila de bucătărie.

Pisica se strecură pe ușă în camera vecină, urmărind fascinată flăcările din prag. Cîteva minute se chinui să tragă haine, sacoșe, ce-i cădea sub ghiare, cît mai aproape de bucătărie. Focul se răspîndi în casă și, în ultimul moment Pufi sări afară printr-un ochi de geam uitat deschis. Cînd femeia veni de la cumpărături, pompierii tocmai stingeau focul. Privi casa și izbucni în lacrimi...

* * *

Dresorul porni din bici. Pantera neagră își arătă colții înfiorînd mulțimea adunată în cortul circului. „Sari" strigă dresorul, uimit că nu este ascultat Pantera slobozi un urlet și sări peste dresor. Acesta încremeni scuturat de un fior. Șocul îl făcu să scape biciul și chibritele din mînă. Deschise ochii și văzu botul larg deschis al fiarei deasupra lui. Pantera apucă cu greu cutia de chibrituri, o deschise și aprinse un chibrit. Sala era în delir, aplauze dezlănțuite, ovații. Pantera, cu mișcări largi, apropie chibritul de cercul de metal învelit cu cîrpe îmbibate în motorină. Dresorul privea scena năucit. Pantera, mîrîind, împinse cercul cuprins de flăcări spre dresor. Acesta prinse cercul, îl ridică deasupra capului și strigă „sari" Pantera își dezveli colții într-un rînjet batjocoritor, începu să mîrîie privindu-l ironic. Mîrîitul creștea, devenind din ce în ce mai inteligibil, pînă cînd dresorul deslușì cu groază cuvintele: „nu vreau"

* * *

Cu cele mai mari caractere tipografice, ziarele își anunțau articolele de senzație: „ANIMALE PIROMANE", „INCENDIATORII PATRUPEZI FUG". Rapoartele ajunseră curînd la mii de pagini. Se relatau nenumărate incendii în orașe și sate. Șobolanii incendiau vapoarele în porturi, păsările — avioane pe aerodroame. Dezastrele se țineau lanț. Contramăsurile luate s-au dovedit a fi ineficace. Cînd situația a devenit catastrofală și teroarea focului i-a înnebunit pe oameni, cînd se credea că toată planeta va arde, incendiile s-au oprit. Animalele au părăsit localitățile și pădurile, pornind într-un exod spre sud, spre junglă. Mergeau laolaltă, disciplinate, ierbivore și carnivore în bună frăție.

Din cercetările efectuate s-a constatat faptul deosebit de îngrijorător că animalele dobîndiseră foarte multe deprinderi umane. Unii spuneau că animalele au început să capteze cîmpul informațional uman, un proces uluitor și încă nelămurit prin care patrupedele dobîndeau acces la toate informațiile umane. Doar lipsa de exercițiu le împiedica să creeze. Lucrul cel mai uluitor era însă dobîndirea limbajului uman, deși faptul nu este încă pe deplin confirmat. Ca în basme, animalele vorbeau ca oamenii și se purtau ca foștii lor stăpîni. Erau disciplinate și se deplasau în grupuri conduse de maimuțe, cîini și cai, care se pare că formau un fel de stat major.

În orașe și sate nu se mai vedea nici urmă de animale. Începu problema chinuitoare a alimentației, dar mai gravă era aceea a acțiunii viitoare a

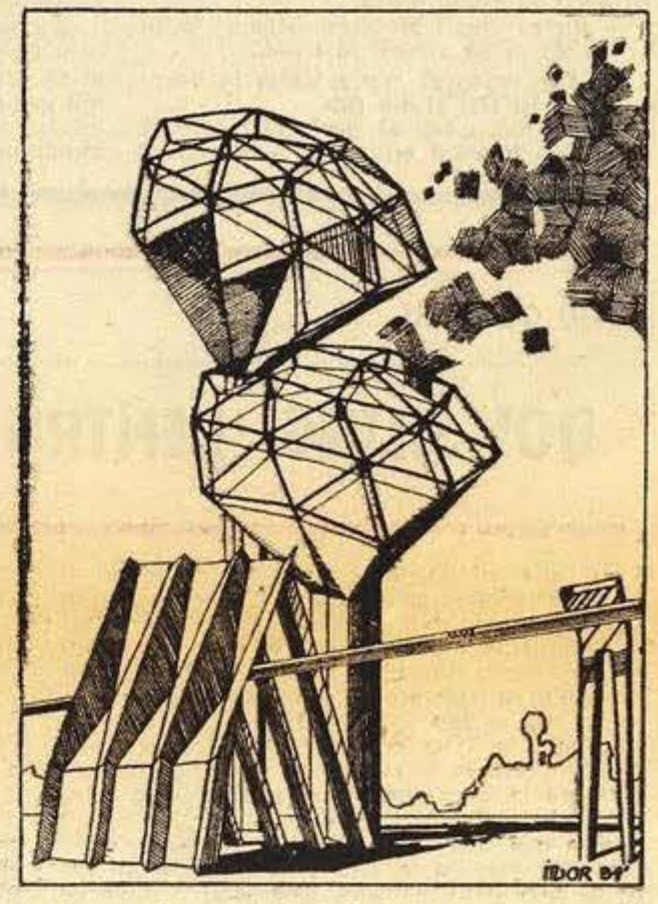

lor. Oare ce pregăteau? De ce se îndreptau spre sud? Ce urmăreau? Oare revolta lor să fie urmarea tratamentului la care le-au supus oamenii mii și mii de ani? Mamiferele întotdeauna au presimțit marile pericole. Acum, dobîndindu-și conștiința de sine, refuzînd să mai vadă în om pe stăpîn, nu presimt ele autodistrugerea acestuia? Oare nu caută un refugiu în fața unui pericol pe care numai ele îl văd?

* * *

Expediția înainta cu greu prin jungla tropicală în care se refugiaseră animalele. Una din puținele nearse. Clima, mlaștinile, greutățile drumului decimaseră trupa de oameni împovărați de echipament. Puțini ajunseră pe culmea golașă ce domina pădurea și trecură în partea cealaltă, unde fumul arăta că e locuită de animale. Nu erau incendii, ci focuri!

Văzură o haită de lupi ce păștea într-o poiană, dar nimic nu-i mai putea uimi acum. Oamenii își spuseră: „n-au timp să se mănînce între ele".

Fură întîmpinați de un grup de gorile. Se opriră unii în fața celorlalți și se priviră, măsurîndu-se din ochi. Gorila din frunte întinse mîna conducătorului grupului, care după o scurtă ezitare i-o strînse Un zîmbet luminâ fața gorilei care scoase un sunet prelung, ca de bucium. Apoi spuse:

— Bine ați venit! Veniți să locuiți cu noi, împreună vom supraviețui...

Oamenii rămaseră uluiți privind grupul de animale, care se aduna lîngă ei scrutînd undeva departe, în spatele lor, unde se năștea luminile orbitoare a zeci de sori, strălucind ca mici discuri la orizont și luminînd norii într-o strălucire...

Sorii se stingeau, născînd oribile ciuperci negre...

LUCIAN MERIȘCA

ZORII UNEI LUNGI NOPȚI

Se întorcea, noaptea, cînd zări în drumul său niște panouri de tablă din acelea cu care se împrejmuiesc șantierele. Nu ținea minte să le fi văzut și la plecarea de acasă. Cînd se apropie, constată că de fapt ți barau calea și trebuia să le ocolească. Problema era: pe unde? pentru că fir împrejur se vedeau aceleași panouri cu dungi verticale alb-albastre. Se decise să se întoarcă și să o ia pe o stradă laterală. Mica trecere pe care o găsi era însă închisă de bariere. Lumina unui felinar roșu îi dezvălui fețele amorfe ale unor militari și civili cu banderole. Îi ocoli, căutînd alt loc de trecere: observă însă că toate străzile, inclusiv cea pe care venise de la film aveau acum, la mare distanță, cîte o lumină roșie — deci o barieră. Reveni atunci intrigat la prima și întrebă, nervos:

— Puteți să-mi spuneți ce se întîmplă? Vreau să ajung acasă și văd că toate drumurile sînt blocate!

— Închis!

— Bine, dar e tîrziu și nu vreau altceva decît să ajung acasă!

— Nu ne creați probleme. Avem ordin să nu lăsăm pe nimeni să treacă

— Dar vreau să mai și dorm în noaptea asta! Îți iei el din fire.

— Vă rog, uitați-vă, acolo se montează corturi — îi arătă militarul — dueți-vă și spuneți că locuiți în zonă și nu aveți unde dormi.

Se întoarse și privi. Într-adevăr, pe terenul viran din fața blocurilor noi încețoșat să se monteze corturi groase, de campanie. Se apropie de unul din bărbații îmbrăcați în uniforma de gărzi militare și încercă să-i vorbească degajat:

— Știți, mi s-a spus că... nu pot ajunge acasă. Aveți idee...?

Individul scoase un formular din buzunar și îl întrebă cum îl cheamă, strada, unde locuiește, profesia. Apoi îi înmînă un sac grosolan de dormit și o pungă de pernuță

— Acolo puteți să dormiți — îi spuse el, arătîndu-i un cort.

— Dar... pot să știu și eu ce se întîmplă?... Habar n-am de ce ne-au închis aici.

— Nici eu. Cred că e secret, dacă nu v-au spus. Se pare că e o alarmă.

— O alarmă? Pentru ce? Eu nu am făcut armată

— Nu mă întrebați pe mine! Oricum, nu știu mai mult. Eu sînt aici numai ca repartizările pe corturi.

Nu peste mult timp își bea ceaiul pe care l-i aduse un soldat și rontăia pernuță, stînd pe o lăviță, cu sacul de dormit pus pe spate ca să-l apere de frig. Răsese singur afară — ceilalți își băuseră ceaiul mai vepede și acum erau deja în corturi. În timp ce ultimele lumini de la blocurile vecine se stingeau, un soldat se apropie și-i spuse să intre și el, să se culce.

Peste cîteva ore auzi voci care răzneau și cînd deschise ochii în semiîntunericul cortului, rămase buimăcit. Abia peste cîteva secunde realiză unde se afla. Era răcît și înțepenit; alături de el cîneva dormea adînc, învelit pînă peste cap în sacul de dormit.

— Cît ne mai ține în carantină? auzi pe cineva strigînd afară. Ne-am săturat, alții au plecat deja.

Ieși din cort și privi în jur. La blocuri, oamenii stăteau la balcoane și ferestre, studiind zona și marginile ei. Luminile becurilor din apartamente păreau foarte slabe. Cît era ora? — ceasul său brățară stătuse; mai întrebă pe cîțiva, dar se părea că tuturor li se defectaseră ceasurile. Rătăcind printre blocuri, constată că între timp barierele se apropiaseră, ca și panourile metalice dealtfel. Nu înțelegea deloc ce carantină aflț de severă putea fi vorba și apoi, cine sînt contaminații: cei de afară sau cei dinăuntru? N-avea pe cine să întrebe, pentru că toți se fereau unul de altul. Sau poate numai de el?.. Totuși trecuse prea mult timp de cînd se culcase și nu se zărea nici o pată de lumină care să vestească dimineața. Apa de greu trec nopțile numai înaintea unor lungi călătorii. Privi în sus — cerul era de un negru uniform, pe care nu se puteau distinge nici stele, nici nori. Bineînțeles că militarii de la bariere nu știau sau nu voiau să spună nimic despre asta. Un fenomen astronomic inedit? O experiență militară, eșuată?.. de o asemenea amploare?

Cînd i se făcu foame, primi o conservă, apoi intră din nou în cort, unde mai erau cîțiva. Discutară foarte puțin și apropape numai banalități, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic sau ca și cum fiecare s-ar fi temut de ceilalți... Apoi adormiră cînd se treziră, era tot întuneric. Perioada următoare trecu ca de obicei: ceaiul, conserva, pernuță, discuțiile inutile cu gărzile care păzeau barierele. Zona se restrînsese tot mai mult, la un moment dat fură chiar nevoiți să-și mute cortul, pentru că era prea apropape de perimetrul

Lu(cian) Merișca este, alături de fratele său Dan, inițiatorul grupurilor de anticipație din Iași, mai întîi al celui „istoric" de la Liceul „Costache Negruzzi", apoi al cenaclului Quasar. A fost remarcat la Constituirile Naționale ale Cenaclurilor de SF încopînd din 1979, Oradea, în special pentru versurile sale, dar nu cred că acestea sînt mai importante decît povestirile. Despre acestea s-a spus că sînt parodice și poate că este așa, dar n-aș băga mîna în foc pentru adevărul ideii. Apropierea se datorează hazului stîrnit în cenaclu de istoriile lui Lu(cian) Merișca și, probabil, pentru că serialul „Viața ca o bicicletă" din Fantastic Magazin. I, pare a fi o parodie. Eu aș zice că Lu(cian) Merișca urmărește în prozele sale modul în care SF-ul cretin se insinuează în viața cititorului fanatic. Cititorul este Vincent care, pierdut în lumile cumpătite de lumină și unei lanterne și cineva îi strigă:

— Hei! Ce faci acolo?!... la pleacă la cortul dumitale! Ai insomnii, cumva?...

Se întoarse umilit și intră în cort. Era singur și nici nu mai avea să vină cineva înăuntru. Își petrecu următoarele ore încercînd să afle în fața unui prozator autentic. Sare în ochi preocuparea pentru scriitură (ingrijită și nonșalantă, în același timp), pentru problemele de construcție epică, pentru obținerea atmosferei; marile teme ale anticipației sînt tratate în tone atent

RÎSUL NERVOS

te pe care le „civilizează" pămîntenii, sînute ceva. Povestirile devin în mod necesar demonstrații de fină percepere a omnîmnului lesne explicabili în mod obișnuit, ajuns element terifiant pentru ciceva care îi asfoagă: gîndiți-vă numai la clanța de la ușă mișcîndu-se singură... Bencița cititorului este asemănătoare: dacă lui Vincent i se poate întîmpla una ca asta, de ce n-ar fi la tel pentru oricine?

Rîsul stîrnit de povestirile lui Lu(cian) Merișca e, la început, puțin cam prea nervos ca să nu fie mască. Cînd, odată, stăteam noaptea în masă în codrul de la Guranda și scriam serialul taberei după dictarea quasariștilor, dar mai ales a lui Lu(cian) Merișca, nu mă simțeam tocmai bine știind că monștrii verzi-gelatinoși inventați de el se mișcă într-un peisaj asemănător celui din spatele meu. Cititorul obișnuit e dispus să admită că o parte de realitate e realitatea inoasă, că nu există întîmplare, coincidență, și Lu(cian) Merișca exploatează străluciț situația.

DORU PRUTEANU

AR FI TIMPUL...

afli în fața unui prozator autentic. Sare în ochi preocuparea pentru scriitură (ingrijită și nonșalantă, în același timp), pentru problemele de construcție epică, pentru obținerea atmosferei; marile teme ale anticipației sînt tratate în tone atent

împrejmuirii cu panouri de tablă. De asemenea, constată că mulți din cei pe care-i cunoscuse în ajun dispăruseră — întîlnea numai figuri noi și din ce în ce mai puține. Asta însemnă că fugeau? Se apropie de un panou popsit alb-albastru și se înălță pe vîrfuri. Tocmai cînd căuta rapid o posibilitate de a-l escalada, fu prins în

tr-o atmosferă dezolantă de pîclitseală; încercă să doarmă, dar nu mai reușea... Ieși afară: acum erau și mai puțini oameni în zonă, iar panourile metalice înconjurau numai blocul în fața căruia erau plantate cele cîteva corturi. Constată din nou că nimeni nu e dispus să converseze cu el, bu chiar că toți îi ocoleau la o dis-

tă fie pe Genestra ce pe vremea cînd era un puști cu pantaloni scurți, numit „cicoul Silvus dintr-o coșteă" și venea la „I. G. Weltr", afișînd un soi de timiditate orgolioasă, cu ghiozdanul căptușit de povestiri care de care mai sobre și mai trăznite. De atunci și pînă astăzi se va fi adunat pentru patru-cinci volume, dar S.G. nu și-a văzut numele nici măcar pe cel al debutului, și aceasta, în primul rînd, din pricina lui: nu s-a învrednicit să-și facă o selecție reprezentativă, s-a risipit (spectacolos și, probabil, cu profit) în domenii conexe (muzică, teatru, lectură, cafenea literară etc.). Recunoașterea și premiile, mult mai generoase cu efemeride gonflate, abia de l-au ațîțat. Ajuns de piasa prejudecăților altora, am avut nimerite îndoieli asupra barutul său.

Lulnd în rînd textele sale, oricît de pus pe răutăți ai fi, trebuie să recunoști că te

cumpănite, făcînd loc unor sugestii cu surprinzător haz. Ia. Dacă ți alege un erou reprezentativ al prozelor lui S.G., aceștia ar putea fi Timpul, în ipostaze hazolite (Viitorul, apropape de ușă, Jurnalul unei case de nebuni, Călătoria cea mare, Lucilles) — falia, incremenirea, distorsiunea, unda-ecou) cocă ce presupune acțiia filosofie citită poate s.f.-ul să cuprindă, dar avînd apropape întotdeauna nu fermsens etic sau social (vezi motivul obsesiv al timpului liber, undeva de implicații, al week-end-ului nătîng, împins cu brutalitate către o dramatică recontextualizare).

Cărțulia pe care, oricum, o s-o închege va fi o revelație.

VIOREL MARINEASA

nună de cîteva ori, foarte scurt. Se opreau, ca și cum s-ar fi ivcat cîneva sau ar fi fost o legătură interurbană. Sună din nou. Rîdică într-o fracțiune de secundă receptorul:

— Alo?!... Alo... Alo...

Pîrîituri.

Sunete electronice. Liniște. Muzica sferelor?

Ușoare pocnituri. Apoi o voce care spunea ceva, dar foarte încet și neclar, ca de la distanțe foarte mari... Anunța o vizită?...

— Alo — spuse distinct cineva, la capătul celălalt al firului.

— Da!

— Stăteam civilizația de pe Pelen. Planeta noastră se află în apropierea centrului Galaxiei.

— Cum?!... Cum... adică?! exclamă. Dar cu...

— Da — din punctul vostru de vedere, răspunse vocea, fără nici o inflexiune.

Înțelese că trebuia să se descurce. Își reveni și vorbi din nou:

— ...A, da! Eram sigur că e vorba de-o vizită... Dar nu înțeleg, de ce ni-ați ales tocmai pe noi? Sînt un om foarte normal. De acest dialog depindea soarta lui; să-i convingă să nu-l ia pe el ca mesager. Nu vreau să mă luați de aici! Nu sînt un om deosebit, un exemplar reușit. Sînt cel mai obișnuit om și vreau să rămîn așa!... Nu sînt bun de nimic, nu pot fi considerat un reprezentant al Pămîntului! Îți jucă el ultima carte.

— Stim! Tocmai de aceea te lăsăm aici, ca ghid. I-am luat pe toți ceilalți, ca ambasadori ai Pămîntului... Cu bine — mai auzi, apoi ... Începu brusc să se luminieze de zină. Alergă pe balcon. Întunericul scădea ciudat, de la periferie spre centru, pînă cînd cerul nopții se contractă într-un uriaș disc negru. Pe urmă, în timp ce un uragan de praf stîrni deasupra orașului, discul negru se făcu din ce în ce mai mic și dispăru.

SILVIU GENESCU

DOI ȘILINGI PENTRU RINGO MENDEZ

În alte circumstanțe, Ringo Mendez ar fi fost proclamat „idiotul satului", dar la bordul navei acolo funcția de programator de sistem și meseria lui era tot ce știa să facă. Era genul de om care se împiedică de un șesuan în mijlocul deșertului și care era în stare să parieze cu un englez doi la unu că „Big Ben" o ia înainte cu cinci minute. Asta era Ringo Mendez, și gurile rele împrăștiaseră zvonul că prezența lui era necesară la bord doar ca să poată încasa echipajul sporul de periclitate.

Cea mai mare plăcere a lui era să înfulece cornulețe vieneze în fața unui morman de cutii de bere dezalcoolizată, amestecul fi ulina pe toți. Bere dezalcoolizată făcea ferfeniță tradiția părții masculine a neamului Mendez. Prin anii '90, bătrînul Mendez putea fi adunat de sub tejghelele tuturor barurilor de la Acapulco și pînă la Key West, Florida. Iar frate-său mai mic, *în ziua în care împlini 16 ani*, își luă permis de conducere și de atunci plutea într-o beție perpetuă fără să fi cunoscu niciodată nimic.

Descoperirea cea mai importantă a lui Ringo Mendez fusese un video-play nu prea sofisticat pe care-l cumpărase într-o zi de la vechiturii. L' aduse acasă într-o cutie pentru pălării „Nina Ricci" și-l uită pe masa din bucătărie, unde-l găsi soră-sa care jucă pînă o lovi dambleaua. Cînd Ringo se întoarse acasă, după vreo trei zile de hăladuit pe cuprinsul statului, băgă de seamă ceva ciudat

Toate storurile erau trase, iar din casă nu răzbătea nici un sunet, ori conform obiceiului easel Mendez toate ferestrele și ușile trebuiau să fie date la perete, iar pe o rază de cinci mile un rock and roll sălbatic să ciuruiască timpanele oricui se afla în zonă. Ringo se apropie tiptil și prima dată se gîndi să cheme poliția, nu găsi fise, renunță și acceptă ideea că Melinda o stersese pur și simplu Cînd pătrunse în bucătărie, ajunse tocmai la timp să vadă ultimul B-52 din flota aeriană minuită de soră-sa doborît de rachetele sol-aer dirijate de microprocesorul din burta video-play-ului. Și tot atunci băgă de seamă că tapetul japonez era mînjit peste tot cu anunțul: „pacea este meseria noastră" scris cu vopsea verde. Între timp Melinda ridicase steagul alb

Din sîus aceea, Ringo Mendez nu se lăsă pînă nu află ce outuse s-o arunce pe soră-sa între pereții capitonați ai unei case de sebunzi. Și află De la micro-procesoare, ajunse ssor la calculatoare pe care le desfăcea în bucăți ori de cîte ori avea ocazia Se înscrise la un curs de depanare calculatoare la „Peoria State Institute of Technology" și după vreo două luni, în timpul unei ore de practică, Jeff Whyler, instructor principal, îl trase deoparte pe Mark Frye, plătit din greu fiindcă știa o groază de lucruri despre calculatoare și filadră le privea în așa fel încît nu puteai să-i spui decît „Yes, sir"

— Tinărel din dreapta, făcu Jeff Whyler autocat de o emoție subită A egalizat întreaga linie cu un efort de oră înaintea baremului fixat de noi. Eu i-aș acorda și titlul de Master of Arts, e un geniu! Și făcu un gest care adăugă o notă exuberantă spuselor lui, ceea ce nu fu pe placul lui Mark Frye care avusese o noapte cît se poate de indigestă Ringo Mendez tăcea febril, cu gura deschisă, cu mînecile înlătuliul suflecate și cu ceea privire care putea fi înțeleasă numai la Herbert H Gayburn pe vremea cînd disecă tinere fete fără a fi pedepsit (a fost pus pe scaunul electric la închisoarea districtuală Miami) Frye se întoarse spre Whyler:

— Eu l-aș închide într-un ospiciu. Whyler avu o clipă senzația că-i vorbise un congelator.

Evident, „Peoria State Institute of Technology" nu-și putea permite să lase să dispară în anonimat un asemenea absolvent Și Ringo făcu pe omul-sanviș fără să-și dea seama. Fu expediat pe spesele Institutului la centrul N.A.S.A din Pasadena, California, unde cam strîmbară din nas văzînd că nu-l recomanda Institutul tehnologic din Massachusetts. Dar Ringo, odată ajuns acolo, se puse pe treabă și le arătă cam de ce era el în stare Unul din virfurile de concepție de la Centru îsi scoase de mai multe ori ochelarii de pe nas și-i șterse cu o bucată de piele de căprioară urmărind peste umărul lui Ringo ceva ce nu se mai putea numi doar depanare de calculatoare Cînd termină îl luă de brat zicîndu-i:

— Băiete dacă ai fi blondă și cu ochii albaștri, as putea să jur că ești zina cea bună a calculatoarelor Ringo Mendez fu selectionat în corpul tehnic al N.A.S.A și se pomeni expediat în locurii la care nici nu visase. Îl băuiau însă pe bătrînul Mendez că vedea asemenea peisaje în vacanțele sale „Delirium Tremens", ulterioare perioadei „cai verzi pe pereți"

Cînd se îmbarcă pe „Deumos" aduse cu el o valiză în care-și îngrămădise toată garderoba. plus o beretă de baseball La intrarea în complexul spațial îi confiscară tot, îi dădură geanta tip N.A.S.A. conținînd garderoba stas pentru personalul navigant Reuși să obțină doar beretа de baseball, dar nu-și amenti niciodată ce fusese în stare să debiteze ca să-i convingă să i-o lase, mai ales că pe ea scria cu litere brodate: „I like Chopin" Acum era îmbrăcat într-o salopetă verde, rontăia cornulețe vieneze și se gîndea la Melinda. „Dacă rămînem acasă și jucam eu ea, nu s-ar fi țicnit." Concluzia apărea întotdeauna ca să încheie un șir lung de regrete tardive și Ringo era convins că doar ulcuitoarea sa capacitate de a ști să piardă ar fi scăpat-o pe soră-sa de jocul perfid al unui aparat care purta în el germenele unui calculator analog.

Se jură o vreme cu terminatul calculatorului principal pe care-l teroriză cu întrebări pelvine viața zilnică a familiei regale suedeze, apoi se interesă de rețete de mîncăruri filipineze Calculatorul îi afișa invariabil același răspuns: „Din lipsă de date, nu se poate răspunde la întrebarea formulată." În cele din urmă, plictisit, îl întrebă:

„CE MAI FACI?" Tonul vădit familiar al întrebării nu-l împiedică pe calculator să afișe ze nu răspuns-tip:

„SUPRAVEGHEZ SISTEMELE ÎN FUNCȚIUNE TOATE SISTEMELE MERG." Ringo insistă:

„NU TE-AM ÎNTREBAT CE FACI ACUM. CI CE FACI TU ÎN GENERAL?". Răspunsul fu cel tipic Ringo începu să înțeleagă că pînă și calculatorul era pe cale să-i întoarcă spatele. Se înfurie și introduse următorul enunț:

„ȚUATE-AB DRACUL!" Cîteva secunde ecranul rămase gol iar Ringo Mendez conving că-i luase piuitul se sculă în picioare cu un rînjet bătn. Făcu însă greșeala să mai arunce o privire peste umăr, suficient cît să prindă afișarea răspunsului:

„DRACUL: NEIDENTIFICABIL!"

★ ★

Dacă Ringo Mendez era socotit mascota navei, Danielle Ferrand era considerată „valuta forte" care descreștea frunțile mohorîtilor funcționari vamali de pe orbită, accelera operațiunile de aterizare pe orice platformă orbitală liberă și în general făcea minuni. În afară de titlul de „Miss Univers" Danielle poseda și calitatea ultuitoare de a-l face pe Ringo să sufere de tot felul de tulburări osiho-somatice

După ce goli cutia de sue, Ringo se întoarse tocmai la timp pentru a fi făcut K.O

— Cum o mai duci tu Ringo? — glăsui Danielle Ferrand, trimițîndu-i unul din zîmbetele ei perforante. Lui Ringo îi trebui ceva timp să se regrupeze și apoi răspunse transpirînd abundent:

— Mă duc să înjur calculatorul. Danielle clipi din ochi fără să priceapă nimic și în virtutea inerției mai păstră o urmă de zîmbet. Primul care se dezmetici fu Gerard van Ruytens.

— Danielle, este 1—0 pentru Ringo. Apoi adăugă: Ringo, explică-ne și nouă cum se face treaba asta? Avea o voce plăcută și persuasivă, nu trebuia să vorbească prea mult despre izvoare cristaline și cascade ca să îi se facă sete. Astfel că Ringo se lansă într-o poveste despre un calculator care habar n-avea că fusese înjurat pe teme religioase, iar el, Ringo Mendez, îl îmbuibase cu Vechiul și Noul Testament, iar acuma avea de gînd să vadă rezultatul. Danielle, complet uitată, oftă, își dădu cabină și cu siguranță că ar fi trimiit una după ea dacă aceasta n-ar fi glisat cu un suspin pneumatic. Ringo fu condus cu alai pînă la primul terminal, își trase un scaun sub el, privi în jur și băgă de seamă că are lîngă el o groază de lume. În mod obișnuit, cu o asemenea asistență, Ringo scăpa pe jos orice obiect luat în mînă sau își trecea mîna prin păr pînă ce obținea o frezură ca de sfîrșit de lume. Acum însă, stăpînea perfect situația, din moment ce era 1-0 pentru el.

În timp ce Ringo bătea pe taste „ȚUATE-AR DRACUL", în alt sector al navei, căpitanul, a cărui minte funcționa cu o sută la oră, înregistră o schimbare bruscă Tocmai compunea un mesaj pentru nevastă-sa, cînd constată că muzica pe care o comandase ca fond, fusese schimbată cu altceva. Se ridică în picioare și identifică primele măsuri din „Misa papae Gabrielii" de Palestrina. În același moment, observă că prin terminalul din cabină îi parvenise un mesaj. Citindu-l, înțelese că era o invitație redactată în termeni politicoși dar fermi, prin care i se aducea la cunoștință că TREBUIA să la parte la slujba religioasă ce urma să aibe loc de atunci încolo în cabina de comandă. Apăsă pe un buton.

— Dă-mi-l pe Mendez. Se auzi un declic.

— Alci Franke. Sînt la dispoziția dumneavoastră.

— Care din voi a băgat tot felul de mizerii în calculator? Caută-mi-l pe Mendez.

Ringo tocmai bătuse în claviatură acel obsedant „ȚUATE-AB DRACUL!"

„ESTE INTERZIS A SE POMENI NUMELE ȚUI!" — afișă calculatorul — și ușile cabinei se închiseră brusc.

— Mi l-ai găsit pe Mendez?

— Da. Este în sectorul D D, de la Danielle, ținu Franke să precizeze. Sînt cu toții blocați în cabină

— Blocați?

— Da... se pare că este în strînsă legătură cu informațiile pe care le-a introdus în calculator, șopti Franke intimidat. Da vremea respectivă se tă-ălise pe joa de ris afiind planul lui Mendez. Acum simțea că era pe cale s-o încaseze și să constate cît de bine funcționa legea compensației. Cele trei minute cît îl trebuiră să-l pună pe căpitan în temă, se transformară în 30 de kilometri de marș forțat. Își dădu seama că-l urăște pe Mendez.

— O.K., vin acolo imediat. Nu comunicați nimic prin circuitele supraveghcate de calculator.

Pe „Shit Can Alley" căpitanul se întîlni cu Johannes Böhm, șeful echipei tehnice, și care din motive obscure fi era adjunct. Îi fusese vădit pe gît cu mai mulți ani în urmă. Și l-ar fi preferat pe van Ruytens, sechestrat de mai multe ore într-o cabină din sectorul D împreună cu șeful de echipaj.

— Dacă nu s-ar afla în sectorul operațional.

— Ce-ar fi să-și vie în fire, O.K? Povestea asta trebuie să aibe un sfîrșit. Puse-ți mintea la contribuție.

Mendez ripostă printe-un bolboroșit sedeslușit din care van Ruytens deduse că Ringo abandonase jocul în favoarea unei duioi hibernări care-l lipsea pe moment de orice responsabilitate. Van Ruytens simți că-i trebuia ceva mai mult de un ghiont ca să-l scoată din starea asta. Îl apucă pe Mendez de guler, ridicîndu-l din fotolii, și era pe cale să-i șoptească ceva la ureche, cînd întîlni privirea dezaprobatoare a căpitanului care urmărise întreaga scenă prin geamul gros al cabinei.

— Spuneți-mi, glăsui el, ce vi se transmite prin terminal în momentul de față? Întrebarea păcă asemenea unei razii polițienești peste o mînă de mici borfași din Bronx, întrucît de o jumătate de oră nimeni nu mai catadixise să privească ecranul.

Van Ruytens se dezmetici primul ca de obicei, ajunse la terminal și se apucă să urmărească esalonarea textelor care se derulau pe ecran.

— Se pare că... van Ruytens căută aici să fie spiritual, se pare că asistăm la un curs intensiv de religie. Azi e prima zi de școală. A început cu „Pildele lui Solomon".

— Perfect, rosti comandantul. Adresați calculatorului următoarea întrebare: „care este porunca a șasea?"

— Nu, nu m-am țicnit, insistă comandantul. „CARE ESTE PORUNCA A ȘASEA?" — bătu van Ruytens pe taste.

„SĂ NU UCIZI!" — afișă calculatorul curmînd pentru o clipă șirul pildelor lui Solomon pe care orice suflet creștin trebuia să le la în serios dacă vota să-și asigure un loc în parcul de distracții care era ideal.

— Întrebați „DE CE?", zise căpitanul cu o figură de nepătruna.

„DE CE?"

„ASTA ESTE VOIA DOMNULUI".

Prin interfon pătrunse un oftat de ușurare.

— Asta-i răspunsul pe care contam, explică comandantul. Asta este o dovadă că totuși calculatorul acceptă o entitate supremă. Ne va fi mult mai ușor așa. Se întoarse spre Frank, își luă transmițătorul de la gîd. fără de care nu mai putea comunica cu el.

— În cît timp poți să transferi informațiile de pe calculator pe calculatoarele auxiliare?

— Teoretic este o operație simplă, dar în acest caz calculatorul poate obliga subsistemul să nu accepte transferul. Este mult mai sigur transferul prin memorii externe, dar asta ar dura

— Te pui imediat pe treabă. Comandantul se întoarse spre cabină.

— A venit vremea să ne sincronizăm, pretinse el pe un ton încurajator. Cred că trebuie să plecăm de la enunțul cărula îi „datorăm" aceastăsituație. Este o interdicție specificată în informațiile calculatorului și în consecință vă aflați în postura de a fi „păcătuit" Sînt convins că la proxima greșeală din partea voastră calculatorul ar fi mult mai draxtle

— Da, încă o glumă din asta și va trebui să ne răzuiți cu peria de sîrmă de pe pereți, completă van Ruytens optimist ca întotdeauna, jonglînd degajat cu perspectiva depresurizării subite a cabinei.

— Putem folosi în favoarea noastră faptul că acceptă o entitate supremă și că cel mai dogmatic „cleric" din tot sistemul solar este lipsit de simțul umorului. Ceva în mintea întortocheată a lui Mendez se cătăra încet de vreun sfert de oră spre momentul cînd. În sfîrșit, putea sta în fața calculatorului omnipotent, prost intenționat și gata să în totul în serios, inclusiv un banc cu scoțieni. Iar Ringo tocmai de un asemenea banc îi amintise. Se scuză în picioare și fără să-i pese de argumentele competente pe care van Ruytens le servea cu dărnicie tuturor, se apropie de consola terminalului cu intenția clară de a lichida odată cu toată povestea. În ajutodinea lui se întrevedea aceeași hotărîre care putea fi recunoscută și la bătrînul Mendez pe vremea cînd se îndreptа spre tejgheaua vreunui bar ca să-și comande vreun gin cu ou. Și neapărat de pescărus, ceea ce în fond nu era o extravaganță la Miami.

În bancul lui Ringo, un scoțian bogat se prezintă la porțile raiului, dar ușa nu i se deschide. Doar vizeta se dă la o parte și ochi apatici ai sfîntului Petru îl măsoară din creștet pînă-n tălpi. Ca să poată intra în rai, scoțianul află că trebuie să fi făcut fapte bune în viață, dă din umeri, cade pe gînduri, și-și amintește într-un tîrziu că a dat doi șilingi unui cerșetor.

„Asta-i tot?" — „I întreabă sfîntul Petru „Da." Apoi sfîntul Petru îl întreabă ce Dumnezeu, aflat prin preajmă:

„Doamne, ce facem cu el?" I se răspunde:

„Dă-i doi șilingi și trimite-l la draculi" Deci Ringo se mișcase suficient de repede ca să nu mai poată fi azvîrlit de lîngă terminal. Cu gesturi experte, se apucă să toarne în calculator conținutul micii sale glume. Toți erau deja cu ochii mărîți de groază și nu aveau nevoie să-și întoarcă privirile ca să vadă asta.

Se lăsase o tăcere bruscă, iar van Ruytens aplecat peste umărul lui n-avu curajul să se atingă de el. Fără să-și dea seama, începu să citească cu voce tare ceea ce vedea pe ecran.

Comandantul se întoarse cu spatele la ușă.

— Mendez..... serîșnl el.

„DĂ-I DOI ȘILINGI ȘI TRIMITE-L LA DRACUL" — silabisi van Ruytens apropape speriat. Închise apoi ochii la fel ca toată lumea, în așteptarea trăsnetului din cer senin, și astfel Ringo Mendez fu singurul din cabină care văzu cum usa se deschise cu obișnuitul el stinet pneumatic, dar inteligența și mai ales subtilitatea lui îngăduiră lui van Ruytens cel dintîi zîmbet din încăpere

După ce spiritele se mai potoliră Mendez, cu fața transpirată de emoție, se întoarse întîmplător spre ecranul terminalului și citi: „DOAMNE IARTĂ-MĂ". Iar zîmbetul lui se mai lăți puțin purtînd urmele satisfacției cuvenite Frankе îl apucă însă de brat spulberîndu-i sentimentele înbătătoare care-i aprinseseră obrajii

— Ilai să-l deconectăm pe îl bătrîn, îi sugeră el. Pe cînd se strecura spre ieșire, printre lumea care trăncănea, s'mți pe umăr o mînă ce se dovedi a fi a comandantului. Se opri și așteptă perdaful

— Ringo, glăsui domol comandantul, cînd termini, să crezi pe la mine să-ți dau doi șilingi.

TRAIAN URDEA

DUPĂ AMIAZĂ PLOIOASĂ, CĂLĂTORIND

La ce să te mai gîndeşti? Compartimentul e aproape gol. Cei cîţiva oameni dorm, n-ai cu cine schimba un cuvînt. Deşi, poate e mai bine aşa. Simţi uneori nevoia să taci. Şi nu poţi. Alteori vorbeşti prea mult şi fără rost. Acum ai fi încercat precis să provoci pe careva. Ai ajuns aproape un maniac încercînd să găseşti în fiecare un iubitor al naturii. Încearcă să te stăpîneşti! Nu poate oricine să-ţi înţeleagă obsesia. Crezi că fiecare individ e un potenţial îndrăgostit, că sentimentul acesta zace uitat undeva în reţelele neuronale şi, dacă informaţia aceasta i-ar răzbate pînă la conştient, nimic în lume nu i-ar convinge că natura nu e lucrul cel mai minunat cu putinţă. Ţi-ai transformat teoria asta într-o adevărată piatră filozofală şi cu cei mai mic prilej o serveşti plin de tine, aşteptînd revelaţia celuilalt. N-ai fost niciodată un foarte bun psiholog. Îţi lipseşte intuiţia, n-ai fler şi de-atîta vorbărie te plictiseşti cîteodată şi tu.

Alunecarea spaţiului ca un riu de culori prin dreptul pupilelor. Din cînd în cînd un gînd transparent se strecoară spre cine ştie ce zone ale fiinţei, inima mai pulsează o dată, îţi umezeşti buzele cu limba, clipeşti, expiri, cineva spune că afară a început să plouă, unde afară, te afli undeva între luciditate şi somn, la cîte o curbă şuierul aerului care se freacă de tren, iar tu în virtutea inerţiei te înclini puţin într-o parte.

O explozie surdă, cîteva ţipete, apoi se aşterne tăcerea. Bărbatul creţ s-a trezit. Cu ochii umflaţi cercetează feţele celor din jur.

Îşi scoate din buzunarul stîng al pantalonilor o batistă cu care îşi suflă zgomotos nasul. Apoi începe să plescăie satisfăcut tamponîndu-şi fruntea. După felul cum a plescăit se pare că a visat ceva urît. Are nevoie de cineva care să-l liniştească, nicidecum de propoziţii savante.

— De azi începe vara. Pentru duminică au programat 28 grade C.

O picătură de apă trasează pe geam o linie oblică. Afară neoanele trenului s-au lungit formînd o panglică albă.

— Mda, mormăi, încep.

Nu ştiu de ce, îmi dispare dorinţa de conversaţie. Îmi doresc din nou liniştea şuierată a vagonului. Fiecare cuvînt sterp mă doare. Creţul îşi întoarce capul în direcţia mea şi rămîne aşa, stringînd între degete batista. L-am privit o clipă. Apoi fereastra, apoi din nou liniştea. sînt îngrozitoare drumurile lungi. Îmi promit că voi face orice ca să le evit în viitor. Nu înţeleg de ce nu instalează nişte monitoare. Nu costă prea mult. Pereţii cenuşii ai tunelului. lumina şerpuind violaceu, din nou figura asudată a bărbatului din faţa mea. Nu s-a mişcat deloc. Ochii i s-au mărit puţin, parcă i-ar fi teamă de ceva. Sau, poate, e uimit? La ce s-o fi gîndind? Îmi trece prin cap să-i dau două palme să-l trezesc, poate visează iarăşi ceva urît, de data aceasta cu ochii deschişi. Dar dacă nu doarme? Dacă a înnebunit? Încet mă cuprinde teama. Stau în faţa lui şi îl privesc neputincios, corpul refuză să se mişte. Este o senzaţie cu totul nouă. Niciodată n-am mai văzut un nebun. Şi dacă într-adevăr a înnebunit, habar n-am ce trebuie să fac. Ar trebui poate să aştept pînă intrăm în prima staţie unde ar putea primi un ajutor medical. Sau poate ar trebui să-i ajute cineva.

Caut cu privirea un ajutor. E prima dată cînd privesc feţele celor din jur de cînd creţul a început să se comporte ciudat. Ceilalţi stau în fotolii nemişcaţi, privind fix în aceeaşi direcţie. sînt convins în sinea mea că şi ei îl observaseră comportamentul ciudat. ce se întîmplă, îmi dau seama că am rămas singur, simţurile în care avusesem atîta încredere mă înşelaseră, undeva în spatele meu...

Teama mi s-a transformat în groază şi instinctiv am întors capul...

★

★ ★

Liniştea mi se lipise de urechi. În compartiment apăruse o sferă imaculată.

Avea contururile precise, de parcă cineva o trasase cu compasul. Avea albul acela care o făcea să pară fragilă. Tot ce observasem în primele momente era freamătul neobişnuit, surd, stîrnit de apropierea ei. Apoi mi-am dat seama că ceva totuşi se întîmplase. Era ca şi cînd m-aş fi deplasat printr-un mediu şi dintr-o dată nu mi-ar mai fi opus rezistenţă. Pipăiam spaţiul cu simţurile încordate, conuri largi, plăpînde, încercînd timide să prindă schimbarea, se întîmplase ceva cu timpul, nu-i mai simţeam trecerea. În plasa fină celular rămăsese vid.

Apoi au început să cadă felii subţiri de lumină, lin peste pupile, petice verzi suprapuse peste noaptea de neon cenuşiu. Îşi schimbau încontinuu forma, lăsîndu-se sparte din loc în loc, coloane albe de stîncă. trunchiuri imense de granit, ridicîndu-se dezgolite din oceanul vălurit, verzui, înconjurat de un parfum ciudat, crud, dacă poate exista aici într-adevăr aşa ceva, firesc emanat de propria ta materie de care îţi aduci aminte după o lungă adormire.

Cade o picătură şi trasează o traiectorie verticală. Apoi mai cade una şi încă una, din ce în ce mai multe, pînă cînd traiectoriile ajung să umple spaţiul cu drepte paralele.

Începuse să plouă. Eram într-o pădure. ca acelea care existaseră cîndva la suprafaţă. Mă simţeam mai alevea decît în orice laborator, decît în orice neuroexcitare, decît în faţa oricărei imagini de pe monitor. Deşi stai pe fotoliu, cu unghiile strîngînd ca nişte ghiare materialul elastic. ceea ce ai văzut a existat sau mai există undeva, eşti convins acum de asta. De unde a venit nu mai are importanţă. Din pustiul de deasupra sau din măruntaiele oraşului. este experimentul suprem pe care ţi l-ai fi dorit.

Culorile încep să se şteargă, cei din jur tac şi poate încearcă să înţeleagă, te priveşti în jur vidat pentru a doua oară, prima dată de timp, apoi de vis. Începi să scrii înnebunit, sfărîmînd între dinţi fiecare cuvînt care refuză să ajungă pînă la vîrful degetelor, şuierul ascuţit al aerului care se freacă de tren, loveşti fiecare literă pînă cînd mîinile te dor şi începi să-ţi curgă lacrimi. la cîte-o curbă roţile zdrăngăne lovindu-se de şine, să nu uiţi nimic, auzi, să nu uiţi, să scrii acum pînă cînd clipa trecută se mai zbate convulsiv prin celulele nervoase. DE CE nu poţi să spui tot. citeşti ce-ai scris şi-ţi vine să spargi, să fugi. să ţipi cuvintele care nu le mai simţi. DE CE te-ai simţit închis într-o mulţime de linii groase, verticale?

CONSTANTIN MĂRĂSCU

ELIXIRUL ADUCERII AMINTE

Intrase tăcut pe uşa scundă a laboratorului de fizică, mi-i semnalase becul roşu ce se aprinsese, dar nu i-am privit decît în trecere şi nici măcar nu l-am poftit să se aşeze. Ştiam că sînt ocupat, grozav de ocupat cu oprirea acelui perpetuum mobile pe care din greşeală îl pornisem, deşi fusesem avertizat, era chiar prima dispoziţie din regulament. Simţeam că nu este ceva în regulă cu străinul (sau poate cunoscutul), de regulă nimeni nu avea voie să pătrundă pînă la mine, nu i-am întrebat de ce, dar poate aşa era normal sau poate, dar, în definitiv ce mai contează acum. Nu înţeleg cum de ai putut să mă bănuieşti totuşi, erau aproape trei sute de mile între noi, dar tot aşa n-am înţeles nici atunci intrarea străinului pe care, după cîteva minute, l-am întrebat brusc:

— Şi, domnule, ce doreşti?

Şi el a zîmbit şi a schiţat un gest cu două degete şi am simţit că mă înfurii.

— Şi, domnule, nu doresc nimic şi niciodată nu am dorit decît nimic.

— Şi, domnule, atunci?

— Şi, domnule, ce doreşti?

Şi a zîmbit din nou şi am simţit ca şi atunci cînd am fost cu bestia de Ord care, dacă m-ar fi ascultat nu ar fi..., dar ştiu că nu te mai interesează acum, ţi-am povestit-o de atîtea ori, deşi tare aş mai vrea să ţi-o spun o dată pentru că niciodată nu l-aş fi crezut atît de..., dar străinul continua să zîmbească. Şi doar vedea că mă înroşisem tot şi eram gata-gata să izbucnesc, ba, mai mult, se aşezase comod în fotoliul meu, singurul fotoliu din toată colivia. Spun că se aşezase şi-mi făcea semne cu un deget să mă apropii. Eram curios să văd ce vrea, deşi mutra lui mă indispunea în mod vădit, şi m-am apropiat. Continua să zîmbească. Ne despărţeau doi paşi, spune-mi tu ce trebuia să cred? Ştiam că în laborator mi se trimit numai cobai trişti, or specimenul ăsta nu era deloc un cobai trist, oare nu eram totuşi eu cobaiul? În ultimul timp eram foarte trist, mai ales după ce mi-am amintit că ea mă aştepta în faţa parcului atunci cînd, ştii şi tu, am fost dat dispărut şi asta numai pentru că porcul ăla de Ord n-a ascultat de..., dar mă apucasem să te întreb ce ai fi făcut tu în locul meu. Şi cicatricea aia de pe obrazul stîng arăta urît de tot şi începuse să se lăţească. Şi-am vrut să urlu şi să-l iau la pumni şi să-l umilesc şi să-l...

Şi-atunci m-am trezit pe masa aia rece de care m-am ferit, să n-o ating, întotdeauna. Şi eram gol, iar nişte degete nesuferit de reci îmi umblau pe piele şi m-am ridicat. Asta nu mai puteam să îndur, nu-i aşa? L-am văzut pe Ord şi am urlat la el şi el s-a speriat şi a scăpat sticla verde din mînă, iar cicatricea mi s-a părut că îi cuprinde întreaga faţă. Nicicum n-am putut să înţeleg cum de putuse să i se lăţească atît de mult şi l-am întrebat, dar el a rîs de mine şi a zis că sînt nebun şi-atunci l-am înjurat. Dar niciodată nu m-a ascultat, poate i-aş fi spus că... dar n-avea rost, Aic n-ar fi acceptat niciodată, iar ea nu mă iubea pe atunci, poate îţi spun ţie, dar... Ord m-a lovit şi ştiam că m-a mai lovit odată, atunci cînd a căzut pe scară şi eu eram plecat s-o caut pe ea. Şi m-am înfuriat, nu puteam să mai suport şi l-am împins şi-apoi am ascultat încîntat cum se rostogolea pe trepte şi cum capul îi pocnea din ce în ce mai sec. Şi-apoi am fugit, erau acolo nişte coridoare negre pe care nu le-am recunoscut, poate nici nu mai eram în colivie. Nu mai ştiu nici de putusem să opresc nenorocitul ăla de perpetuum mobile pe care, habar nu am de ce, toţi îl voiseră oprit şi doar era aşa de frumos cînd mergea, iar străinul nu voise nimic înainte de a i se lăţi cicatricea şi a fi Ord. Nu-i aşa că nu voise nimic?

Şi alergam pe coridoarele alea; mi-era frică să nu o întîlnesc pe ea şi, nu-i aşa că nu aveam cum să-i explic dispariţia mea, dar, fie vorba între noi, cum am dispărut, de fapt? Nu puteam totuşi aşa, dintr-o dată. Simţeam că mă sufoc şi m-am oprit; şi-atunci s-a deschis o uşă mică şi a apărut un străin care m-a privit ciudat de insistent şi semăna cu tine Ord, mai tîrziu mi-am dat seama că îţi se lăţise cicatricea pe toată faţa. M-ai întrebat ceva, nu-i aşa că m-ai întrebat ceva? Şi nu ţi-am răspuns; gîfîiam atît de zgomotos că nu te-am auzit, dar nu te-ai supărat, ai zîmbit şi ai vrut să treci mai departe şi, nu-i aşa că atunci m-am enervat deşi nu... dar s-au auzit nişte paşi în spatele meu şi am început din nou să alerg. Şi tu ai rîs. Îţi auzeam rîsul amplificîndu-se în urma mea. Şi mi-a fost groază şi-am năvălit pe prima uşă pe care am văzut-o. Era un laborator, probabil de fizică. La început n-am putut să-l cercetez; împingeam cu umărul în uşă să nu vină cineva. Şi-am simţit că mai este cineva în laborator şi, brusc, m-am întors. Liniştită mă privea ea. M-am apropiat.

— Şi, domnule, ce doreşti?

Tonul ei m-a speriat, dar am zîmbit, nu se putea să-mi vorbească aşa, poate nu m-a recunoscut sau poate voia să facă o glumă.

— Şi, domnişoară, nu doresc nimic şi niciodată nu am dorit nimic.

— Şi, domnule, atunci?

— Şi, domnişoară, nimic...

Simţeam că se înfurie, dar am continuat să zîmbesc, ba, mai mult, m-am aşezat în fotoliul ei l-am făcut semn cu degetul să se apropie şi s-a apropiat. Nările îi fremătau de nervozitate. Se apropia cu paşi mici, depăşise limita impusă de doi paşi. Apoi mi-a sărit în braţe. Şi cicatricea îi invadă toată faţa. Semăna cu Ord. Doamne, doamne, ce să mai cred?. Am încercat să o resping, dar ea a început să mă sărute şi mirosea ca Ord, a fenol, formol şi alte de-alea. Şi era tîrziu, atît de tîrziu că am ştiut că nu mai pot altfel, dar, zău, de n-ar fi fost porcul de Ord să nu mă asculte... Şi totuşi, mă ştiam ferit de orice tentaţii; eram doar la trei sute de mile. Aş putea oricînd să dovedesc, dacă mi s-ar cere, de altfel chiar tu m-ai găsit. Şi niciodată nu o să pot înţelege de ce aveam buzunarele umplute cu nisip, dar era frig şi coridorul ăla întunecos nu se mai tremina. Şi din loc în loc scria cîte ceva şi m-am ştiut vorbind, apoi am obosit, dar era tîrziu; mîinile îmi miroseau a formol şi mi-am amintit o am lăsat-o în laborator şi m-am speriat; dacă o găsea cineva ce puteam să explic? Dar era tîrziu şi rîsul lui Ord mă urmărea pretutindeni. N-aş putea însă să cred că nu..., eram totuşi departe. Şi numai tu ai ştiut de ce îmi miroseau mîinile a formol, dar nu ştiu de unde ai aflat, poate nici n-aş fi crezut altfel, dar aşa... Spune-mi, îmi dai hamacul tău? Vreau să mai beau puţin din sticla aia verde pentru a mă calma, cicatricea aia urîtă văd că îi se tot întinde...

GYÖRFFY GYÖRGY

Vînătorul şi pescarul amator

Papagalul se aşează lîngă el pe o creangă şi cîntă monoton şi pitigăit textul binecunoscut:
„Vă doriţi un TRUP-DE-LUT?
Vi-l dăm pe flori sau împrumut"

Li An eliberă trunchiul copacului şi începu să se încolăcească pe următorul. Scoarţa moale şi umedă îl atrase, îl cuceri, hotărî să-şi tragă sufletul aici. Se propti în solzi, apoi îşi deschise frunzele mari, galben-aurii, împodobite cu nervuri violete şi ondulate gingaş la margini. Pipăi scoarţa arborelui Undeva, jos, coaja era crăpată, înfipse rădăcinile în corpul buretos, adînc, tot mai adînc, pînă la vasele cu sevă. Gustul dulce-amărui se difuză în corpul lung, serpentiform; încet-încet, celulele secătuite se reîncărcau cu glucoză, ţesuturile îşi recăpătau elasticitatea. Oricum, pînă la cărare nu mai era mult: vreo şapte-opt pomi, o să-i treacă, fiş-fiş, pînă la amiază. Atunci...

Îşi controlă ghearele: se mişcau uşor, rapid şi erau ptineochi cu venin de calitate.

Auzi din nou vocea papagalului:
„Vă doriţi un TRUP-DE-LUT?
Vi-l dăm pe flori sau împrumut".

Se opri, simţea ceva vibrînd deasupra corpului său. Închise brusc frunzele. Un fluture gigant ameţit şi cîteva muşte negre alunecară la baza foilor solzoase. Măcină cadavrele pînă ce obţinu un semigel cleios, extrase sucurile nutritive şi lepădă resturile rămase spre rădăcini.

„Dacă nu fac rost de un TRUP-DE-LUT, nu mă pot întovărăşi cu Li Ana. Ah! ... Ce obicei blestemat!"

De undeva se auzi o chemare dulce. Papagalul îşi drese penele, îşi aranjă creasta şi răspunse. Glasul necunoscut şi îndepărtat îl chemă din nou. Îşi luă zborul.

Li An suspină profund, atît de profund încît pentru o clipă i se dilatară stomatele, expulzînd picăturile de apă din capilare, iar frunzele i se aplecară uscate, de parcă arşiţa furase din ele lichidul vital.

„Mai bine plec."

Începu să se desprindă. Se descolăci, îşi îndreptă trupul şi pipăi copacul vecin.

„UN ARBORE DE CAUCIUC!"

Li An îl înconjură precaut, cu o singură buclă şi alunecă rapid spre următorul.

„Mătuşa Li Ana Bela povestea demult, pe cînd eram încă scurt şi mă legănam pe cocotierul de lîngă Laguna Lipitorilor, că într-o seară, o rudă îndepărtată, pe nume Li Ana Stasiu se încolăci pe un pom ca acesta să se odihnească. Din nebăgare de seamă, zgîriase cu ghearele scoarţa fragedă. Peste noapte, din micile răni se scurse latexul, care, în contact cu aerul rece al nopţii, coagulase şi îl lipi trainic de trunchi. Degeaba, doar Li Ant On, Li Ant Im şi alţii din neamul Li Anţilor pot parazita copacul de gumă".

Se concentră asupra drumului. Pe un spaţier înmiresmat se întîlni cu un boa somnoros. Îl salută în treacăt fluturîndu-şi frunzele. Mai avea doi-trei copaci de trecut. Jocul razelor de soare arăta că se apropie amiaza.

. . . . . .

„Încă puţin .. Gata!"

Se lăţi între doi arbori deasupra cărării şi se prinse zdravăn de ei. „De-acum înainte totul va fi o joacă", se gîndi Li An. Nimeni din neamul Li Anelor nu ştia să lege atîtea noduri cîte ştia el, nimeni nu îl întrecea la întinsul laţurilor. La început, învăţase tot ceea ce ştiau Li Anele bătrîne, apoi observase că unele noduri sînt răsucite invers decît altele şi că totul poate fi redus la cîteva laţuri elementare. Mîndria lui era un inel — capcană fără cap şi fără coadă, fără părţi, cu o singură suprafaţă; îl descoperise întîmplător într-o zi din sezonul ploios, pe cînd cugeta asupra drumului parcurs de un vierme printre frunzele sale.

Un foşnet...

Pe cărare se apropia o mogîldeaţă albă. Li An deduse forma lunguiaţă desprinsă dintr-o pălărie uriaşă cu borurile pleoştite, decolorate de timp. În dreapta fiinţei care se apropia scînteia ritmic un obiect metalic lat. Reflex, încercă dubla înnodare a laţului banal, dar simţi o durere năpraznică în mijloc şi...

. . . . . .

Visul viermelui înelat fu întrerupt pe neaşteptate.

Pescarul rupse rîma în două, potrivi jumătăţile în cîrlige, sculpă de trei ori pe ele, duse mîna în spate şi, în timp ce murmura cucernic: „Rîmă, rîmă, ultima mea rîmă, adu-mi noroc!", lansă momelile spre fundul lacului.

RODICA BRETIN

CETATEA FĂRĂ TRECUT

Daglar von Löwe îşi croia anevoie drum prin hăţişul pădurii inundate, aruncînd uneori cîte o privire în urmă şirului de oşteni care abia se mişcau, stînjeniţi de armurile grele, înarmaţi cu arcuri sau halebarde, spăngi şi ghioage de stejar ţintuite cu cremene.

Se simţea bolnav şi ostenit, prea multele războaie îi sorbiseră vlaga tinereţii. Servise o viaţă întreagă Ordinului, fără să se plîngă, păstrînd pentru sine suferinţa şi privaţiunile. În numele Spiritului Luminii şi împotriva puterilor necurate ale Nopţii, curmase nenumărate vieţi netrebnice de păgîni, salvîndu-le astfel sufletele de infern. Vînturase zările lumii şi pretutindeni semnul sacru de pe pelerină îl ocrotise, localnicii arătîndu-i respectul şi teama cuvenite unui Maestru al Ordinului. Cicatricile de pe trup stăteau mărturie că nu dăduse înapoi în faţa nici unui muritor, totuşi — putea să jure pe toate relicvele din Malborg şi pe oseminţele strămoşilor — aceasta era ultima lui cruciadă.

Înainta poticnindu-se, ţinînd sabia în mîna stîngă, cu dreapta sprijinită de grumazul asudat al calului, şi la fiecare pas cizmele i se afundau adînc în noroiul vîscos. Se gîndea la oamenii săi: din miile care îl urmaseră în lungile campanii — devotamentul pentru căpetenie ajungînd pînă la idolatrie — rămăsese o ceată jalnică, supravieţuitorii ultimei bătălii, spectrele unor războinici în căutare de vatră, retrăgîndu-se sub umbra desartă a gloriei, hăituiţi de un duşman nevăzut. De luni întregi, poate de ani, se tîrau într-un marş disperat al morţii, prin pădurea blestemată, unde totul însemna încremenire, pînă şi timpul îngheţase, ţintuit de crengile negre şi contorsionate ale copacilor... Un singur lucru îi împiedica să se lungească pe jos, aşteptînd ca mlaştina colcăitoare să-i înghită, să alunece în adîncul aducător de uitare: doreau să *ajungă acasă*. Calea fusese presărată cu cadavrele cailor şi ostaşilor căzuţi, pieriţi de foame, de epuizare sau din pricina rănilor ce se infectau în atmosfera nesănătoasă.

Un geamăt, transformat curînd în strigăt de triumf, izbucni din piepturile acoperite cu platoşe, cînd, printre trunchiurile carbonizate apăru o geană trandafirie, întrerupînd monotonia cenuşiului pădurii. Dincolo de lizieră, în valea înverzită, se înălţa o cetate cu ziduri albe, *oraşul lor* — urlară nebuni de fericire, salutînd vesela îngrămădire de acoperişuri ţuguiate şi roşii, răsărite deasupra crenelurilor. Uitîndu-şi demnitatea de cavaleri încercaţi, alergară împleticindu-se spre platforma lăsată a podului rulant, se înghesuiră încercînd să ajungă primii la porţile masive, ce se deschiseră larg înaintea lor, în uralele mulţimii.

Ţinîndu-şi calul de căpăstru, Daglar von Löwe fu ultimul care păşi pe sub bolţile împodobite cu flori, de parcă întoarcerea le-ar fi fost aşteptată. Intră în clădirea veche, ridicată în inima cetăţii — casa lui — iar slujitoarele se grăbiră să i se înfăţişeze, aducînd apa de trandafiri pentru spălatul mîinilor şi prosopul de mătase, ţesut cu fir de aur. Broderia, reprezentînd blazonul nobilei şi bogatei sale stirpe, îi reaminti fluturarea stindardului zdrenţuit deasupra atîtor cîmpuri de bătălie, însă imaginea şîngeroaselor înfruntări nu-l înfioră ca altădată. Ardoarea anilor nesăbuiţi se spulberase, călcată sub copitele cailor, amestecată în colbul pămînturilor străine, odată cu leşurile camarazilor mai puţin norocoşi. Ceva umed i se lipise de pleoape; cînd izbuti să vadă din nou limpede, întîlni privirea lui Astrid. Cum îngenunchiase cuprinzîndu-i picioarele, o ridică, frînse trupul femeii lui în îmbrăţişarea neîndemînatică de ostaş, braţe subţiri îl înlănţuiră şi buzele ei tremurătoare îi turnară un fluid fierbinte în vine.

* * *

La început, orbiţi de bucuria întoarcerii, nu observară unele ciudăţenii care nu-şi aveau locul în desfăşurarea firească a evenimentelor. Cruciada durase mult — pierduseră aproape măsura anilor — dar oraşul şi pe locuitori îi găsiseră neschimbaţi: nu murise nimeni, nu se născuse nici un copil, nimeni nu îmbătrînise. Îşi lăsaseră în cetate fii, pe care ar fi trebuit să-i afle bărbaţi în toată firea — în schimb, dădură peste aceiaşi băieţandri, jucîndu-se în curţile acoperite cu frumoase mozaicuri. Totul oglindea o simetrie perfectă, echilibrul proporţiilor mulţumea ochiul, de la geometria zveltă a turnurilor de veghe, la uliţele drepte, cu pavajul curat şi neted. Era cetatea lor, visată în nesfîrşitele nopţi dinaintea fiecărei bătălii; îi lipsea însă ceva nedefinit, poate noroiul de pe străzi sau curţile cu gunoaie din faţa bordeielor dărăpănate. Trăiau într-un oraş ideal — începură să bănuiască, îngrozindu-se pe măsură ce înţelegeau adevărul — un oraş fără trecut, plăsmuit din dorinţe, ca şi cum *cineva* le-ar fi citit minţile, construind aşezarea după modelul păstrat acolo.

Stranie era şi amnezia locuitorilor: nu-şi aminteau nimic din intervalul scurs de la plecarea cruciaţilor. Pentru ei, timpul — cel care deformează faptele, schimbă perspectivele, îndulceşte contururile — stagnase. Sau poate n-a existat niciodată o istorie a cetăţii născute din neant, liman iluzoriu pentru o mînă de ostaşi istoviţi, întorcîndu-se acasă

Curînd, o stare de nesiguranţă puse stăpînire pe noii veniţi, ceea ce-i îngrijora nefiind vreo nepotrivire între amănuntele evocate în memorie şi realitatea exterioară, ci tocmai imposibila lor identitate.

Începură să-şi privească nevestele cu suspiciune, prospeţimea chipurilor lipsite de riduri părîndu-li-se o lucrătură vrăjitorească. Unii au vrut să-şi ia zilele, alţii au încercat să plece din cetate, împinşi de spaima aceea iraţională. Nu zidurile păzite de gărzi i-au oprit — doar înfruntaseră iataganele păgînilor — ci ceaţa densă ce se instalase într-o zi, neştiută, pe dealurile din jur, fără să se mai ridice de atunci. Daglar vorbise cu doi dintre oamenii prinşi în capcana ceţii, victime ale unui somn cataleptic, ce s-au trezit în dimineaţa următoare culcaţi în propriile lor paturi.

„Minciună, strigaseră — ochii sticloşi strălucindu-le ca de febră pe feţele devenite măşti palide, inexpresive — cum să părăsim cetatea, cînd am găsit aici tihna mult visată?"

Într-o după-amiază, Daglar auzi larmă pe stradă, în dreptul ferestrelor sale: una dintre servitoare fusese călcată de o trăsură, iar mulţimea se îngrămădea vociferînd în jurul formei strivite pe caldarîm. Prin masa curioşilor îşi făcură loc două siluete în negru care acoperiră corpul şi îl ridicară grăbiţi, dispărînd cu el într-o casă vecină. Nu îndeajuns de repede însă: lui Daglar îi fusese de ajuns o privire fugară ca să observe pata verzuie, lăţindu-se pe dale, văzuse cum din venele acelei fiinţe nu curgea sînge, ci altceva, cum materia cenuşie, poroasă, dezvelită de rănile deschise nu era carne omenească.

A doua zi, în zori, se strecură de lîngă trupul cald al lui Astrid — cu grija să n-o trezească — îşi înşeuă calul şi părăsi cetatea adormită, apucînd-o pe singurul drum netăiat încă de zidul de ceaţă.

Înapoi, spre mlaştină.

OVIDIU PECICAN

PEŞTII

Vara asta mi-am petrecut concediul în Deltă. Am ales anume un sat de pescari, departe de tumultul turistic al traseului consacrat. Satul se cheamă Horofca şi e aşezat pe unul din grindurile înconjurate de apă şi stuf care fac taima zonei. Bărbaţii sînt mărunţi şi îndesaţi, cu bărbi impresionante, dar prietenoşi atunci cînd ajung să se convingă că venirea ta nu va tulbura aşezarea hotărnicită a lucrurilor. Femeile sînt chircite şi tăcute, bînd laolaltă cu bărbaţii spirt sau rachiu — ce se găseşte.

În acest decor oarecum exotic pentru cei amatori de asemenea ingrediente l-am cunoscut pe Erik Watherlee, conte ereditar de Mercya, bărbat cam la şaizeci de ani, roşcat, deloc jenat de izul uşor desuet al titlului său nobiliar. De altfel, el însuşi glumea pe seama emfazei intrinseci a cărţii sale de vizită. Pe amîndoi ne-a adus aici, pare-se, nevoia egală de singurătate şi, nu mai puţin, pasiunea imposibil de stăvilit pentru pescuit.

Întîlnirile fugare la început — incidental bărcile noastre se întîlneau uneori pe acelaşi canal plin cu nuferi —, s-au prelungit mai pe urmă, în timpul meselor de seară de la cherhana. Contele vădea un gust greu de bănuit la un britanic sută la sută cum era domnia-sa pentru mămăliguţă, mai ales că aceasta se potrivea de minune cu saramura de peşte pregătită cum numai pescarii noştri din sat o ştiau pregăti. Deşi îndeobşte ursuz, m-am apropiat cu destulă uşurinţă de omul acesta curios. Poate pentru că în raport cu sătenii, amîndoi eram aproape la fel de străini. În plus, e drept, la aceasta a contribuit şi faptul că în liceu am avut privilegiul de a învăţa limba engleză cu un profesor care-şi iubea meseria. Îl ajutam pe Erik Watherlee să-şi exprime satisfacţia ori mirările privitor la minunăţiile deltei.

Dar — destul cu introducerile care, oricît de scurte, păcătuiesc întotdeauna prin lungimea lor. Ceea ce aveam de gînd să vă povestesc e o întîmplare relatată mie tocmai de acest gentleman şi al cărei erou a fost chiar domnia-sa. Am ascultat-o în preajma unui foc, seara, adică exact aşa cum se cuvine şi pot spune că engleza corectă şi sintetică a contelui n-a spulberat nimic din savoarea ei.

Cu vreo zece ani în urmă Erik Watherlee era încă unul din stîlpii „British Travel Agency"-ului, ceea ce-i prilejuia călătorii în cele mai îndepărtate locuri de pe pămînt. La data aceea Extremul Orient, ori micile arhipelaguri din Pacific nu mai reprezentau o terra incognita pentru el. În anul acela însă, agenţia de turism britanică îi trimise ca reprezentant al ei într-o chestiune oarecare în Israel. Pentru conte nici această ţară nu aducea un peisaj total nou. Anterior vizitase cetăţile cruciaţilor, călătorise de-a lungul Iordanului şi s-ar fi putut spune că ştia bine chiar Ierusalimul. Deşi, după propria-i mărturisire, l-ar fi bucurat mai mult o delegaţie în Finlanda — după zăpezile cărela tînjea — Watherlee nu îşi pierdu buna dispoziţie ci hotărî să facă o mică croazieră pe Marea Galileii, întindere de ape cu atîtea rezonanţe mitologice... După ce puse la punct chestiunea pentru care fusese trimis, închirie un yacht de mărime rezonabilă, plăti nişte oameni de prin partea locului — pescari din tată în fiu — şi porni la drum. „La drum" e un fel de-a spune. În fapt navigă mai pe lîngă coastă, mai în larg pe valuri, dînd frîu liber pasiunii sale pentru pescuit.

A doua zi pe la orele cinci după-amiază cerul se acoperi însă de nori negri, purtători de furtună. Convocîndu-i pe oamenii săi la o scurtă discuţie, află de la aceştia că, deşi furtunile pe mare sînt periculoase, totuşi sînt unii pescari ce obişnuiesc să pornească în larg cu năvodurile tocmai pe o atare vreme. La „de ce"-ul lui Watherlee ei răspunseră că circula printre oameni o credinţă — nedezminţită de fapte, ziceau — după care cei ce pescuiau pe furtună prindeau cei mai frumoşi şi cei mai mulţi peşti. Contele se interesă dacă printre cei prezenţi pe puntea yacht-ului se afla vreunul care credea în valabilitatea acestei tradiţii orale. Practic, credeau cu toţii. Atunci contele hotărî să rămînă în larg şi să se întoarcă abia după furtună, cu o pradă bogată.

Aşa debută cea mai grozavă partidă de pescuit la care — zicea contele — a luat parte vreodată. Pe o ploaie cu ciubărul, cu puntea măturată de rafale cu însuşi iacht-ul purtat ca o coajă de nucă pe crestele înspumate, dar animaţi de entuziasmul descoperirii curajului reciproc, Erik Watherlee şi oamenii săi făcură treabă bună. Pe lîngă vreo patru exemplare uriaşe al căror nume contele mi l-a deslușit, dar care, din păcate, nu şi-au găsit un loc stabil în memoria mea capricioasă, năvodurile se îngreunară de peşte. Datorită manevrelor dificile fu o adevărată cazană pentru ei să urce încărcătura la bord. Watherlee trebui să pună el însuşi mîna şi să tragă de frînghiile ude, dar cu ce satisfacţie!...

Într-un tîrziu, cînd greutatea peştelui risca să aducă neplăceri ambarcaţiunii, pescuitul fu oprit şi ei rămaseră legănîndu-se pe valuri, aşteptînd să se termine furtuna.

Era de-acum seară cînd norii se sparseră lăsînd să se vadă primele stele. Pînă ajunseră la tărm trăgînd într-un sătuc din care, întîmplător, se trăgea Isaac, bătrînul de la timonă, se făcu miezul nopţii. Lucrul acesta nu-i împiedică însă pe localnici să le acorde ajutor la descărcarea iacht-ului. Într-o vatră se făcu foc şi la lumina acestuia contele împărţi tot peştele pescuit între membrii echipajului său, rezervîndu-şi pentru sine doar dreptul de a face cîteva fotografii alături de grămezile acelea de peşti, alături de pescari, dar mai ales alături de cele patru exemplare uriaşe. Ceea ce probează, dacă mai e nevoie să o spun, sportivitatea bătrînului Watherlee.

A doua zi dimineaţa, în coliba în care, legănaţi de hamace trainice, dormiseră, se încinse un adevărat tîrg, oamenii neapărînd ocazia de a-şi vinde fiecare partea celor interesaţi, transformînd-o astfel în bani lichizi.

Dejunul constă într-o masă frugală — pe bază de peşte, cum altfel?! — după care Erik Watherlee, perfect satisfăcut de rezultatele călătoriei sale, se pregăti de plecare. O maşină urma să-l ducă pînă în cel mai apropiat oraş, o alta de acolo în capitală, iar pînă la Londra — avionul.

La despărţire, timonierul Isaac veni să-i mulţumească în numele tuturor pentru dublul cîştig prilejuit de generozitatea sa (căci în afară de peşte mai primiseră şi banii pentru serviciul pe iacht), rugîndu-l totodată să primească, în semn de aducere aminte şi doi peşti roşiatici, ai căror solzi irizau într-un mod foarte plăcut ochiului. Watherlee îşi mărturisi uimirea de a nu fi văzut pînă atunci alţi peşti din acea specie. „E o specie aproape dispărută pentru noi, spuse Isaac, în sensul că se lasă prinşi foarte rar, trăind mai mult în adîncuri. Noi le spunem „peşti fără vîrstă". Vă veţi explica singur de la ce li se trage numele". Contele îl strînse mîna, după care, urcînd în maşină, urmă planul de călătorie întocmit fără abatere.

Ajuns acasă în seara aceleiaşi zile dădu bucătăresei cei doi peşti să-i pregătească pentru cină. Zis şi făcut. Mîncînd, constată gustul plăcut al cărnii lor, precum şi modul necomplicat în care se desprindea carnea de oase. Şi pentru că scheletul peştilor rămase întreg în farfurie, datorită raritătii exemplarelor, contele se gîndi să pună oasele la uscat şi să le păstreze. Drept care dădu dispoziţii în acest sens.

Ziua următoare, bucătăreasa se înfiinţă la dînsul relatîndu-i că deşi era sigură că de cu seară lăsase cele două schelete pe pervazul geamului de la bucătărie, totuşi în acea dimineaţă găsise alţi doi peşti întocmai ca cei din ajuns în locul lor. Deci, dacă domnul conte voia să glumească pe seama ei fi anunţa că gluma reuşise şi-l întreba: intenţionează oare să prînzească tot peşte?

Erik Watherlee, neîncrezător, merse să se convingă. Într-adevăr, în bucătărie găsi doi peşti aidoma celor din ziua precedentă. Ba mai mult... erau aceiaşi.

De atunci au trecut zece ani. La o serată dată în cinstea majoratului nepoatei sale, contele de Mercya servi cu carne din cei doi peşti peste şaizeci de persoane.

I-am văzut şi eu — contele îl poartă peste tot cu sine, ca pe o adevărată comoară. Roşul lor, sclipitor în lumina soarelui, nu-i deosebea prea mult de ceilalţi peşti ce alcătuiau o grămăjoară lîngă ustensilele de pescuit ale lui Erik Watherlee.

Numărul 99 al revistei a fost îngrijit de POMPILIU CRACIUNESCU, VOICU A. DAVID, TUDOREL ILIE, VIOREL MARINEASA, DAN PAMPU, VASILE RUSZ, HARALD ZIMMERMAN. Graficile şi colajele ce ilustrează acest număr aparţin lui SILVIU GENESCU (paginile 11 şi 19), GYORFFY GYÖRGY (10 şi 23), TUDOREL ILIE-ITDOR (15, 20, 21 şi 22), ZENO GOIAN (18). Reproduceri după A. LEONOV (9, 12 şi 13).

Criterii de alegere a faraonilor după Georges Pigall (egiptolog, noul val Reims): *Tensiune arterială variabilă, bilă leneşă, timolul 7,5, absenţa buimăcelii la răcnetul de verificare „Vin Avarii", deprinderi tehnico-productive pentru autodotarea palatului, însuşirea de a compune duios despre ţara sa (patriotism decent).*

NOTE ENGLEZE:

Primim din partea Parlamentului, prin T.F.F., permisiunea de a sări din planorul de Birmingham. La orele 23,57, perfect camuflaţi, ne lansăm cu paraşuta colectivă, o cărei pînză a fost ţesută cu micuţul ac de gospodină de dr. Charlota Kiss.

Primii zece metri coborîm perfect, dar intervine curentul „Powell" şi cădem spre pămînt ca nişte topoare. Nu mai apucăm să ne gîndim la Carpaţi, la Dunăre, la strămoşi.

Din fericire ne înfundăm într-o grămadă de fîn ieşind dintre paie, ne cerem scuze unui demnitar, care ne răspunde simplu: „O.K., boys!"

Ne odihnim sub cerul liber, ne ungem buzele cu „Santa Oleum", ascultăm valurile Mării Nordului care plescăie prin apropiere. Trec pe lîngă noi englezi fără somn, scoţieni fără servici, recruţi ce

MIRCEA PORA

File de jurnal

(fragmente)

spun pe dinafară pasaje din clasicii armatei...

DISCURS

...Armatele înaintează pe un drum noroios. Plouă de patru zile, păioasele în primejdie. Dinspre dealuri un vînt tăios, pe sus corbi.

În frunte, călare pe un Mercedes sur, Împăratul, ţinînd în mînă o umbrelă. Îl urmează aghiotanţi îngropaţi în pelerine. Din cînd în cînd răzbat răcnete din spatele coloanelor. La un moment dat se dă semnalul de oprire. Soldaţii se aşează pe burtă, ofiţerii turceşte. Prezidiul aghiotanţilor deschide şedinţa. După o oră, punîndu-şi o bască peste coroană, Suveranul ia cuvîntul.

„Băieţi, m-am săturat... Aproape patruzeci de ani în fruntea voastră şi a strămoşilor voştri. A fost de-ajuns... Bătălia totuşi o vom da. Lumea vrea să ne vadă. Vă rog să nu-i loviţi prea tare, încercaţi să intraţi în vorbă cu ei. Întrebaţi-i de familie, de salar, de starea vremii. Invitaţi-i la voi de revelion, dacă doriţi. Faceţi în aşa fel ca totul să se termine înainte de şase. La şapte fără un sfert am un rapid, cu care voi intra direct în preistorie. Inimile sus!" *(Pe strada noastră domni bătrîni, venerabili, în rest o lume trascibilă gata oricînd să explodeze).*

PARANTEZE

Aceeaşi cioară, plutind deasupra gării, despre care se spune c-ar fi trăit şi pe timpul lui Tolstoi.

Am fost ales, nu e nici o glumă, ca prototip ideal pentru cele două pînze care-l vor înfăţişa pe „Homo Intelectus" şi pe „Homo Gratiosus".

Anul acesta, pe Everest, alpinişti mediocri.

O lume pe care o văd la modul halucinant... Fizionomii lungi, avînd încremenirea morţii, grupuri hohotind neîntrerupt, mirese alergînd pe tarini, prizonieri melancolici din războiul bur... Adorm cu ochii în tavan...

Simt mîinile chirurgilor răcindu-se în abdomenul meu... Sub geamuri, marea, şi un iulie fierbinte, în care creierele dau în clocot. Se apropie din nou tata şi Ambrogio Lorenzetti. Primul, să-mi ia tensiunea, al doilea, să-mi facă portretul.

CAIUS CHIRIȚĂ

PARTIDA

Îmi tîrîi picioarele prin praful unui drum pustiu. Arma îmi zdrăngăne în cadență, zbătîndu-se în teacă pe șold. Îmi privesc cu mîndrie pielea arămie, umedă de sudoare, strălucind în lumină. La capătul drumului e Castelul. Îl zăresc în vîrful colinei, profilîndu-se uscățiv și anost pe fondul vînăt al cerului.

Dinastia a VI-a. Există în lume — pentru luptători — doar două moduri de a supraviețui: cavaler al Ordinului sau mercenar.

* * *

Acum nu mulți ani promiteam o carieră strălucită în rîndurile Ordinului. De mic fusesem educat în spiritul dreptății, iubind libertatea și oamenii. Iubeam fanatic și Ordinul, ca putere supremă, capabilă să învingă orice piedică, cu perspective de a cuceri lumea, de a-i uni pe oameni. Ordinul: putere organizată în acerbul conflict cu mercenarii care îl asaltau de pretutindeni.

La 16 ani am început să mă întreb de ce mașinăria asta atît de perfecționată nu reușește să macine gloata de mercenari, al căror sfîrșit fusese demult prognosticat. Am încercat pe rînd tot felul de justificări, principala fiind aceea că și mercenarii formaseră o asociație, care nu numai că rezista cu succes atacurilor Ordinului, dar și răspundea, de multe ori destul de usturător. Căutînd mai departe, am descoperit fisura. Sentimentele nobile ale Ordinului, cu tot umanismul lor, nu reușiseră să-i convingă pe oameni. Și aceasta deoarece mulți dintre cavaleri îi încălcau în mod flagrant legile.

Am încercat să privesc cu mai multă atenție la cele ce se petreceau în jurul meu și treptat a început să mă scîrbească masca de persoane onorabile afișată de cei mai mulți cavaleri, iar pe ei să-i urăsc. La majorat am încălcat una din cele mai importante legi, cea de păstrare a castității. Cînd, la începutul dinastiei a VI-a s-a trecut la castrare, am părăsit Ordinul pe ascuns și am trecut în tabăra cealaltă, fără să ader la asociație, deși ar fi fost cea mai bună protecție împotriva cavalerilor care primiseră indicația să mă elimine. Dar nici la meseria de luptător nu am putut renunța, punîndu-mă în slujba diferiților seniori apăruți în cale.

* * *

Sun. În spatele ușii masive se aude un șuierat. Cunosc semnalul și strig:

— Sînt mercenarul așteptat de duce!

Șuieratul se aude din nou și poarta se dă în lături. Intru într-o sală imensă.

— La loc... mercenarule!

Da, „mercenarul" și atît! Aceasta e prima mea condiție. Mă așez pe covor, punînd cu grijă arma cu gura înapoi.

Întrevederea trebuie să dureze cel mult o oră. Aștept. La un moment dat apare un bărbat de vreo 50 de ani. O superbă liniște, conștiința unei vieți curate, regulate, corecte, fără nici un exces, fără nici un dezechilibru i se întipărește pe fruntea senină.

— Îmi pare bine că mi-ai acceptat invitația...

— Ceea ce nu înseamnă că voi accepta și misiunea!

— Da... desigur, spune ușor surprins, dar și cucerit de tonul meu categoric.

Mi se aduc, după toate regulile strictei ospitalități, un pahar cu apă și jocul. Mi-e sete, dar nu mă ating de pahar, ducele cumpănește în degetele fine piesele și de fiecare dată cînd mută se uită cercetător la mine. Eu joc cu privirile spre masă. Mut mecanic, știu să joc foarte bine, și asta mă ajută să cîntăresc bine în minte cele spuse de el.

— Am apelat la serviciile tale după ce m-am informat în prealabil, precum știi. Am încredere în violența pe care o dezvolți, în perseverența ta...

— Cine e?

Aș vrea să-l surprind, să-l irit. Ducele e aparent netulburat:

— O persoană foarte incomodă, te asigur!

— Și cu care n-ați vrut să vă compromiteți, de vreme ce ați apelat la serviciile mele, nu ale asociației.

Îmi face o deosebită plăcere să pronunț aceste cuvinte. Ducele zîmbește pentru prima oară.

— Îl subestimezi: în primul rînd, ceea ce știi tu despre el e pură propagandă. A înființat peste capul tuturor o organizație clandestină. Puțini se cunosc între ei, iar șefii sînt cufundați într-o umbră deplină. Porecla „Păianjenul" este foarte potrivită. Însă nu e imposibil să devină din vînător — vînat. Este ceea ce noi — noi amîndoi — vom avea grijă să se întîmple. Totuși mi-e teamă, am impresia că timpul lucrează și pentru el...

Știu foarte bine ce vrea să spună sau, mai bine zis, ce nu vrea să spună.

Am pierdut trei piese. 4 spre 6, ducele execută o învăluire pe dreapta, apoi redevine senin:

— Pretinde că a ajuns la cunoașterea supremă...

Surîde amar:

— Chiar crezi că are vreo șansă? Vocea îi răsună destul de neconvingător.

Ticălosul, crede că nu am observat! 3 spre 5, atac din spate cu toate piesele disponibile și urmez:

— Greșeala e că a pornit să lupte cu doi deodată. Se va trezi la un moment dat față în față nu numai cu două armate, ci și cu două concepții diferite. Poate ar fi avut un oarecare succes în altă dinastie, poate s-a născut prea tîrziu...

— Continuă, continuă! Voiai să adaugi „sau prea devreme". Gîndește-te numai la ce s-ar fi întîmplat dacă Cezar ar fi oprit la timp conspirația. Sau dacă Mahomed ar fi fost ucis pe cînd fugea la Hegira. Am mai fi vorbit noi, acum și aici, despre un oarecare Păianjen?

— Ești un adept al speculațiilor, duce.

— De ce nu?

Cîștigă teren și, mutînd 6 spre 7, abia reușesc să scap. 9 spre 10.

— Ești persoana cea mai potrivită.

Îl privesc intens în ochi. Clipește vizibil speriat. Imprimă piesei o mișcare de rotație între degete, pare că meditează la joc, o azvîrle pe masă.

— La 19 ani, cînd ai părăsit Ordinul, ai intrat deîndată în rîndul mercenarilor, fără prejudecățile firești unui fost cavaler. Am constatat la tine o îmbinare ciudată de cruzime și altruism. Nu, n-am ce să-ți reproșez, altfel nu te-aș fi solicitat.

— În privința oamenilor surprizele pot fi de-a dreptul brutale. Am învățat să nu mă încred în nimeni.

E rîndul ducelui să mă scruteze.

— Ai dreptate, viața poate fi asemănătoare cu un teatru imens; la sfîrșitul piesei Istoria prezintă spectatorilor actorii de sub măști.

Ceva s-a schimbat în glasul ducelui.

— Ai pierdut!!!

Piesele mele zac triste, sărmani prizonieri pe un cîmp de luptă în miniatură. Sînt cu cîteva secunde în avans. Țeava argintie lucește fulgerător în lumina orbitoare a lămpilor. Capul îi cade în piept, apoi trupul întreg se năruie într-o parte. Trag un picior mesei și piesele se revarsă ca sîngele dintr-o rană.

Gura îi e strîmbă, pleoapele au rămas coborîte pe jumătate, ca niște cortine. Și-a dat seama prea tîrziu de eroare. Adevărul aproape că l-a trăznit, mintea a început să-i lucreze haotic și, dacă nu ar fi trișat din timp, ar fi pierdut.

Mă îndrept spre ieșire. Știu să deschid poarta, iar la nevoie o pot distruge.

FLORIN CONTREA

GALAXIA POLICROMĂ

***DUMINICĂ, A 943-A ZI DE ZBOR.** Azi poștă de scris nu prea am. De cîtva timp monotonia zborului m-apasă. Și cît de mult doream să plec... Scriu ghemuindu-mă-n fotoliu. Ascult cum motorul toarce aparatura și, ca printr-un vis, un mîrîit profund: e reactorul principal. Colegii mei sînt astăzi foarte acri, deși se străduiesc să fie amabili. Nu fac excepție nici eu. E încordată atmosfera, dar nimeni nu va izbucni. Pretexte s-ar găsi... Destul pe azi...*

LUNI, A 944-A ZI DE ZBOR. Cer negru absolut și monoton, aproape ireal. Sînt șapte luni de cînd am survolat o ultimă planetă. Cu tot regretul, n-am putut-o aborda: economie de curent și combustibil. Dar comandantul ne-a promis că vom avea de lucru suficient la galaxia viitoare. Sper, cu puțin noroc, să particip și eu la misiune, măcar o debarcare. E drept, am fost în Ganymede și în Calisto în două rînduri. Era fantastic...

Îmi amintește de acea planetă un mic cristal albastru ce-l am tot timpul pe birou sub globul incasabil, transparent... Aud și-acum, parcă, un semnal sonor, cînd cupa mini-escavatorului l-a dibuit prin praf și pietre. Parcă-i simțeam în mînă forma colțuroasă pe cînd stringeam maneta. Și i-am zărit apoi și strălucirea, mult mai intensă și vibrantă decît acuma în cabină.

Iar m-am lăsat furat de amintiri, revino la prezent. Voi pedala pe ergobicicletă cam 90 de minute și iar laborator.

ORA 16,15: Se pare că avem probleme. Am fost cu toții convocați în marea sală de control din centru. Stăm împietriți de încordare. Aflăm că din motive necunoscute încă, orice contact prin radio și tv. cu exteriorul s-a întrerupt. În mod inexplicabil, afară nu zărim nimic. E întuneric beznă, tot firmamentul cerului a dispărut, nu mai vedem nici stele, nici planete...

Lucrăm din greu la stabilirea unui traseu precis. Deși întreg sistemul funcționează, s-a hotărît ca 3 din 4 reactoare să-și concentreze energia la folosirea intensivă a marelui calculator. Eu sînt numit într-o echipă de rezervă, în grupa 16 B. Din toate planurile mele inițiale nimic n-a mai rămas.

MARȚI, A 945-A ZI DE ZBOR. E ora 18. De peste 24 de ore eu ochii n-am închis. Mi-e capul greu, de n-aș fi astfel de-ncordat somnul m-ar fi cuprins de mult. Cifre și date pe ecran fără-ncetare se succed. Deși sîntem de-a dreptul inundați de-atîtea informații, ce se întîmplă încă tot n-am înțeles. Mereu apar noi semne de-ntrebare și totul e confuz. Un singur lucru este clar: ne prăbușim! Dar unde? Și lucrul cel mai curios îmi pare că, totuși, împrejur nimic nu s-a schimbat.

Mi-e somn. Va trebui să dorm puțin. Hublourile toate s-au închis, în exterior intense radiații. Stăm împreună și asta-i un suport moral puternic, orice-ar fi. Ba reușim să păstrăm și buna dispoziție.

— Se pare c-am ajuns într-un sector mai calm. Am conectat pe rînd undele X, I R., U.V. și gamma în spectrul nostru vizual.

Imagini pe ecran, în fine, ceva de vis. Curg văluri nuanțate diafan într-un gigant vîrtej, par aurore boreale-nlănțuite. O nebuloasă policromă cu nori de pulberi și de gaze rarefiate-n spațiu.

Se-anunță iarăși compoziția chimică: substanțe, diagrame, procente, o listă nesfîrșită.

Regim sonor acum: e un complex ciudat de sunete și armonii celeste, cor de sirene legendare... „Auzi, muzica sferelor" — șoptește cineva.

JOI, A 947-A ZI DE ZBOR. Privesc acum indiferent priveliști de negrăită frumusețe. Un singur gînd avem, cum să ieșim din temnița strălucitoare. Se-nfruntă zeci de variante, specialiștii-s divizați. O parte au propus soluția extremă: cu toată forța să străpungem prin zidul nevăzut, chiar dacă explodăm, iar alții, mai prudenți, spun s-așteptăm, să cercetăm terenul; provizii sînt și timp de altfel... Eu personal înclin pentru atac; de s-ar sfîrși odată!

Centrul stihiei rămîne și-acuma invizibil, învăluit fiind de nori întunecați. Orbita noastră e atrasă încet, dar ferm, către nucleu. Pare de mici dimensiuni dar c-o putere de uriaș. E „colapsarul gravitațional", un monstru enigmatic ce-nghite tot din jurul său, chiar și lumina.

ORA 16,15: Viteza s-a accelerat deodată și gravitația crește brusc. Parcă sîntem de plumb, văd negru, să țin stiloul nu mai pot...

PESTE O LUNĂ. Cu-ncetul îmi revin. Colegii palizi, abia mișcă... Ceva confuz ca un burete ori ceață se-ncîlcește-n gînd. Cu greu am înțeles ce scrie pe tablou, viteză incredibilă, ca a luminii aproape.

PESTE TREI... Este posibil să ne-aflăm așa departe de colapsar? Înseamnă că ne-a proiectat în spații...

PESTE CINCI LUNI TERESTRE... c-o forță de nespus. Ceasul se-nvîrte ca sfîrleaza... și cîte generații pe Pămînt vor trece pînă vom fi acasă... dacă ne-ntoarcem cînd

CUNOAȘTEREA LUMII (III)

— Metafora timpului —

Societățile arhaice fac, în perimetrul sacral al ritualului mitic, apel la o realitate temporală absolută, aceea a creării Lumii. Întoarcerea în illo tempore se produce, pentru actanții amintitului ritual, în modul cel mai real cu putință. Este un apel acesta la o instanță temporală supremă, care atrage după sine instalarea în haosul primordial, premergător creării ordinii.

Dacă parcursul temporal despre care vorbeam (utopic, fără îndoială, în măsura în care se instituie într-o călătorie imaginară) avea loc prin întoarcere, o realimentare la izvoarele sacre ale Timpului, călătorii filmului Călăuza *se îndreaptă spre un (aparent) înainte, care le este drastic refuzat de către sement, polițiști severi ai unei conjuncturalități sufocante.*

Actanții filmului nu mai au șansa unui cadru ritualic. „Mijlocul locomotor" al străbaterii timpului este refuzat omului modern, care încetează să mai participe la o „iluzie" comună, unanim acceptată de întreaga colectivitate. Mai mult, psihologia omului contemporan este alcătuită pe negația întoarcerii, o foame a avîntării, a urcușului, a progresului cu orice chip și orice preț bîntuindu-ne secolul.

De aceea cei trei călători în timp (căci vom vedea că despre așa ceva este vorba) evadează dintr-un prezent prea închistat și prea stagnant, nutrind orgoliul suprem de a ajunge la izvoarele propriei vieți, de a-și cunoaște viitorul, de a stăpîni, altfel spus, Timpul. Ei depășesc, cu curajul marilor Creatori, criza contemporaneității, generatoare de mici lașități, pasivități și comodități care, mai devreme sau mai tîrziu, își cer scadența: „Ți-era frică să mergi înainte, să mergi înapoi și-ți era rușine".

Starea de indiferență, de pasivitate și de nemișcare, iată granițele interioare ale excursului în timp pe care eroii mitici de factură modernă trebuie să le depășească. Și reușesc să o facă, tocmai datorită incapacității (o șansă pe care, în fond fiecare om o deține) de a accepta limitele realului. O inacceptare de natură interioară, profundă, intimă, ce se echivalează cu pierderea definitivă a speranței într-o această lume: „Sînt lăsați să treacă numai cei care nu mai au nici o speranță". Cei morți, altfel spus. Cei morți pentru o lume în care nu mai e nimic de sperat, care se întoarce într-un cerc temporal fără sfîrșit, amorf, suficient sieși.

Spargerea limitelor temporale impuse semnifică, în fapt, căutarea Timpului. Pentru că, în planul primelor semnificații, cei trei protagoniști pot fi considerați ca dispăruți și fizic, nu numai spiritual, din lumea împotriva căreia se ridică prin aventura călătoriei în timp. Conflictul „evadării", în care unul dintre personaje este atins de gloanțele polițiștilor urmăritori (superbă incapacitate de a nu reuși să lupți împotriva spiritului decît prin forță) poate sta mărturie în acest sens.

Cei trei devin eroi-exemplari, căutători ai propriilor esențe temporale. Care, cred ei, se află undeva înainte. Dar acest înainte temporal se dovedește, într-un prim rînd, un Labirint al timpului. Iluzia că valorile spirituale supreme se pot supune arbitrarei împărțiri omenești: Trecut, Prezent și Viitor este amendată și pedepsită prompt: convinși că au parcurs distanțe apreciabile (spațiul fiind indisolubil legat de noțiunea de timp) cei trei se văd prinși într-un spațiu (fizic și temporal deopotrivă) închis. Este aceasta o primă treaptă purificatoare a maladiei temporale a veacului: aceea a măsurării timpului prin unități standard, socializate, unanim recunoscute. Or, Timpul se dovedește a fi un vînat cu mult mai prețios, el fiind Esența.

În acest moment se petrece paradoxul (aparent) al afirmațiilor de pînă acum. Căci dacă spuneam înainte că atingerea esențelor vieții nu se poate face nici prin apelul la convenția Trecutului și nici la cea a Viitorului, iată că autorii filmului o fac, totuși, risipind (este un fel de a spune) nenumărate simboluri cristice (în fond arhaice), făcînd apel la instanțele mitice de care aminteam.

Paradoxul, afirmam, este însă numai aparent. Pentru că Întoarcerea în illo tempore este în fond nu o călătorie înapoi în timp, ci o pătrundere instantanee în înseși izvoarele acestuia. Prin întoarcere trebuie înțeleasă ștergerea tuturor granițelor și convențiilor precedente, întreg timpul măsurat de oameni, Atemporalitatea dinaintea creației.

Un astfel de periplu comit și eroii filmului, trecînd printr-un adevărat Tunel al Timpului. Purificator și inițiator în același timp, acesta este ultima treaptă obstaculantă înaintea atingerii Cameret.

Ajunse în fața Ei, personajele își refuză intrarea. Ploaia (de aur) care inundă odaia promisă, îmbrăcîndu-i și pe cei trei într-o aureolă sacrală, îi transformă instantaneu în zeități.

Ei se află în fața Izvoarelor Timpului. Și totuși, Savantul, Scriitorul, Călăuza, nu iau în stăpînire Templul Absolut al Timpului. Ei rămîn în ipostaza unui Deus Otiosus sui-generis care renunță la propria-i creație înainte de a fi creat-o. Neputință? Teamă? Lașitate?

Conștientizare a limitelor omenești în Cunoaștere. Omul poate ajunge cu mintea la izvoarele Genezei și ale Timpului, dar nu le poate nici stăpîni, nici imita.

GHEORGHE SECHEȘAN ■

Science fiction și alchimie medievală (V)

Și cum sub al doilea termen al incursiunilor noastre (cel referitor la alchimie) avem în vedere o emblemă heraldică și, mai apoi, stricte și restrictive referințe alchimice, ne oprim asupra cîtorva topoi ai lumii medievale a căror apariție a necesitat efort, ingeniozitate și inteligență tehnică. Și nu numai. Cunoscuta credință după care istoria se repetă este întărită de concluziile ferme ale cetățenilor moderni. Astfel, Jean Gimpel ne spune cum că se pot face mai multe paralele între Europa — Franța, în special — din secolele al XI-lea, al XII-lea și al XIII-lea și Statele Unite din secolele al XIX-lea și al XX-lea. Și Jean Gimpel amintește de Henri Pirenne, celebrul medievist belgian, care a fost frapat de asemănarea dintre evenimentele europene medievale și cele din Far-West-ul secolului al XIX-lea: „Asemănarea dintre orașele noi ale secolelor al XI-lea și al XII-lea cu town-urile desenate dinainte de antreprenorii americani de-a lungul unei căi ferate este într-adevăr izbitoare, mergînd pînă la amănunte", susține Gimpel, închizînd în claritatea afirmației toate posibilele proiecte imaginative ale unei istorii „fără surprize".

Perioada cuprinsă între 1050 și 1350 ni se spune că ar fi fost una de mare avînt constructiv. Atunci sînt ridicate catedralele în noul stil, cel gotic. Efortul este considerabil. Incredibil aproape. Gimpel ne arată că în această perioadă numai Franța a pus în mișcare mai multe blocuri de piatră decît Egiptul în oricare perioadă a sa, cu toate că marea piramidă are ea singură un volum de 2.500.000 m³. Gimpel alături de alții, un Maurice Vieux, rediscută și resping credințe naive și neștiințifice după care, într-o mare înflăcărare creștină, întreaga populație a cetăților episcopale s-ar fi repezit să-și ofere brațele de muncă și să se istovească în această „cruciadă a catedralelor". Motivele, de natură strict economică, sînt dovedite în listele de cheltuieli ale consiliilor canonice în care apar notate meticulos plățile datorate nu numai arhitecților, maeștrilor zidari, cioplitori, dulgheri, ci și salahorilor, acelor cărători cu spatele care apar în gravurile, miniaturile și desenele medievale păstrate — singurele mărturii „vizuale" ale acelor înfăptuiri epopeice în piatră. Și pentru bunul motiv pentru care astăzi muncitorului de oriunde nu-i convine ca o altă categorie salariată să-i facă greutăți acceptînd aceeași muncă la un salariu mai mic, la fel, atunci, de bună seamă că nu le va fi convenit nici acelor corporații ca altcineva din afară să presteze gratuit și în număr prea mare o muncă pentru care ei erau plătiți.

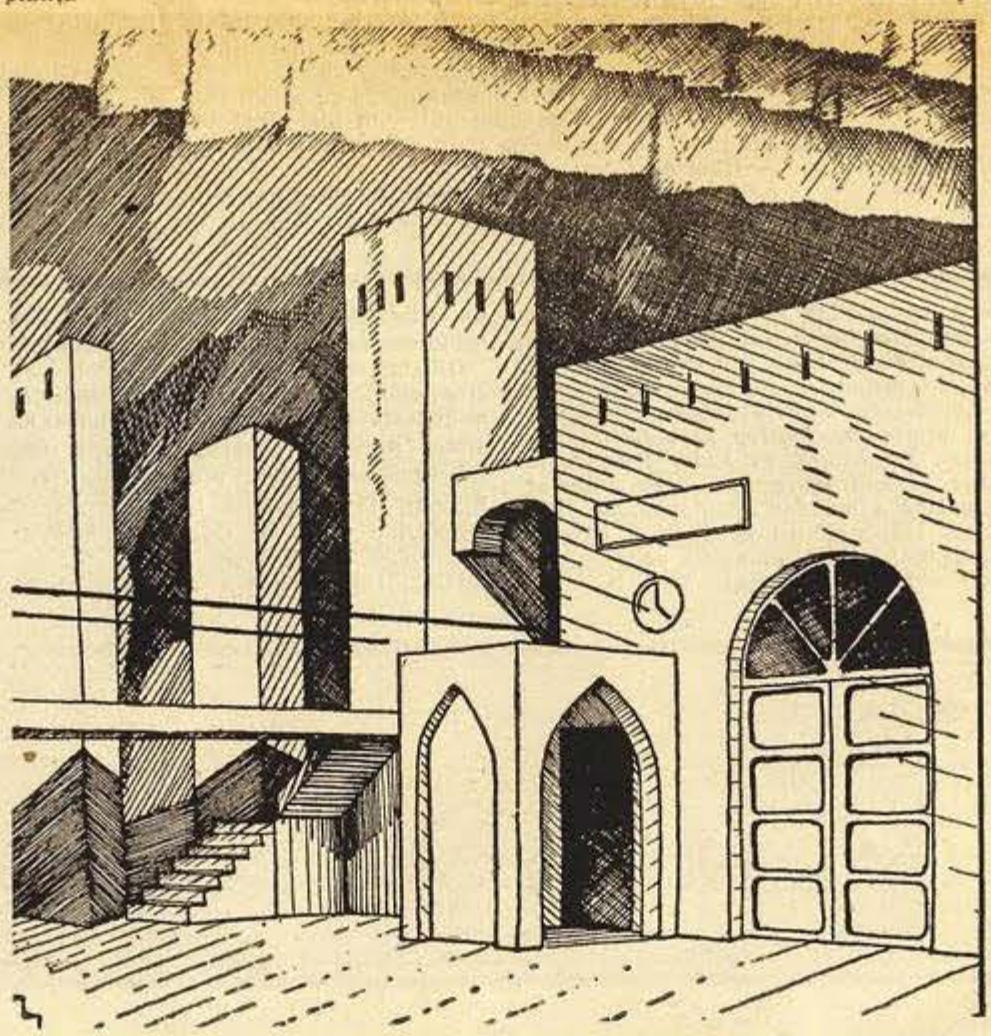

Secretele acestor corporații au constituit și ele prilejul unor legende și istorii romantice ale căror sîmbure de adevăr stă ascuns în proporțiile și unghiurile arcelor butante ale catedralelor. Asociația își transmitea meșteșugul oral, iar unele adevăruri matematice se pare că proveneau direct din tezaurul ezoteric neopitagoric. Lojele pe care și le-a revendicat mai tîrziu masoneria speculativă, opusă aceleia medievale, operative, preocupată de problemele concrete imediate, prozaice chiar. Dimineața, bunăoară, zidarii își ridicau de aici uneltele, la prînz mîncau, își făceau siesta cuvenită, se odihneau, se adăposteau de ploi și de arșiță. În timpul iernii cioplitorii prelucrau aici pietrele pentru primăvară, cînd zidarii reluau munca la turle și ziduri. Cu timpul, și pe lîngă faptul că erau locuri de muncă și odihnă, lojele au devenit spațiul preferat în care se discutau probleme profesionale, transformîndu-se într-un fel de cluburi. Bineînțeles că învățăturile și discuțiile erau ținute secrete față de neinițiați, deși motivele par să fie mai puțin cele speculativ-religioase și mai mult cele de ordinul a ceea ce numim astăzi „secret de producție". Și cum cioplitorii și zidarii se mutau de pe un șantier pe altul într-un timp scurt și la distanțe mari — într-un an, spre exemplu, ei puteau ajunge de la Saint-Michel, la Mans, la Notre-Dame de Paris, la Reims și la Strassbourg — loja era locul și spațiul unificator, constanța în inconstanță, punctul de sprijin moral și profesional al unei lumi — cea a constructorilor medievali — prin excelență nomadă.

Cu timpul perspectivele s-au modificat. Atrași de mirajele geometriei sacre și de tradiția orală a unor învățături care-și pierdeau originile în antichitate, masoneria operațională a alunecat pe panta aceleia speculative, întemeietorii dintîi ai lojelor fiind înlocuiți de către „speculativi" în Scoția mai întîi, prin secolul al XVII-lea. Mai apoi francmasoneria s-a răspîndit și-n alte țări, printre negustorii, oamenii de litere, politicienii și aristocrații în căutare de mister și de ritualuri ciudate pe care înșiși le-au amplificat și le-au dezvoltat, toate laolaltă alcătuind acel amestec eteroclit de poezie stranie și ușurință frivolă în care a poposit, în secolul din urmă, printre alții și Pierre Bezuhov, eroul tolstoian din **Război și pace** în căutarea unui echilibru interior, zadarnic căutat aiurea.

Și pentru a sublinia dezvoltarea către simbolic și speculativ a lumii masonilor medievali ne-ar fi de ajuns să enumerăm din **Dicționarul de simboluri** misterioasa și poetica eflorescență simbolică a uneltelor stropite cu sudoare și tocite de mîinile bătătorite ale adevăraților constructori ai templului solomonic risipit în contemporaneitate sub forma suavă și luminoasă a catedralei gotice. Astfel ni se spune în **Dicționar** cum că „Simbolurile fundamentale masonice, împrumutate din arta construirii, serveau ca suport al unor inițieri psihice și spirituale. Putem reține **ciocanul** și **dalta**, unelte ale ucenicului cu care era cioplită piatra; **echerul** și **compasul**, **nivela** (sau „bolobocul", cum îi spun meșterii zidari români), **firul cu plumb**, **rigla**. De asemenea, **pietrei cubice** i se suprapune arhitectura însăși a realității urmînd simbolismului ei geometric: acesta fiind copie a cuaternarului (imagine a celor patru elemente tradiționale: Apă, Aer, Foc, Pămînt) care includ și poartă în sine ternarul divin — imagine posibilă a uneia dintre figurile chintesenței — acest al cincilea element al alchimiștilor care realizează sinteza deplin echilibrată a celorlalte patru". (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, **Dictionnaire des symboles**, Seghers, art. **Fran-maçonnerie**, p. 355).

DANIEL VIGHI ■

PETER J. DENNING*)

Literatura predictivă scrisă de calculator

Acum cîțiva ani, am citit o povestioară în care un inventator conectase un terminal la un generator de semnale aleatoare. Și iată că soarta a vrut ca într-o bună zi, după mai mulți ani în care generase maculatură, mașina să înceapă să producă fraze remarcabile. În curînd tipărea toate operele scrise ale umanității. Într-o zi, după ce citise cîteva fragmente dintr-un ziar ce urma să apară în viitor, inventatorul a distrus mașina, și-a zăvorît casa și a dispărut fără urmă.

Se știe din matematică faptul că orice combinație finită de caractere va apărea de un număr infinit de ori într-o secvență infinită de caractere. Problema practică a regăsirii unui subșir la fel de lung cît toate operele scrise ale umanității este dificilă, pentru că nu avem nici un spațiu infinit în calculatoarele noastre, nici timp infinit de prelucrare. Nu este greu de dovedit că distanța estimată de la începutul unui șir infinit de litere pînă la primul subșir conținînd operele literare complete ale umanității (în engleză!) este de aproximativ 10^{30} litere, presupunînd că literele sînt generate corespunzător cu frecvențele lor de apariție în engleză. Acest rezultat este de valoare practică redusă dacă avem în vedere performanțele calculatoarelor obișnuite care pot executa în jur de 10^9 operații pe secundă. La astfel de viteze, calculatorului i-ar trebui 10^{21} secunde sau aproximativ 10^{13} ani pentru a începe generarea operelor scrise ale umanității.

Un progres tehnologic important, dar nu prea remarcat, a apărut la începutul anilor '70, în grupul de cercetare pentru arhitecturi de calculatoare, condus de A. Vizick, de la Institutul de calculatoare din North Eastern Youcatan. Acest grup a proiectat o mașină VLSI în straturi multiple, pentru anticiparea datelor în predicția meteorologică. Această mașină a revizuit ideea tradițională de anticipare a instrucțiunilor. Ea folosea o rețea sistolică de elemente de execuție conectate nu numai la vecinele din stînga și dreapta pe același strat, dar și la vecinii de deasupra și dedesubt. Într-o configurație cu D unități de calcul cu anticipare, un grad de paralelism sistolic S și D straturi, mașina putea efectua $F(L,S,D)=L^{D+\log S}$ operații pe secundă. În configurație maximă, cu 9 unități de calcul cu anticipare, gradul de paralelism 10.000 și 10 straturi, F(L,S,D) avea valoarea 10^{13} operații pe secundă. Această viteză reduce calculul necesar la aproximativ 10^{16} ani.

Rezolvarea a venit în 1975, cînd unul din membrii echipei noastre de cercetare S. Refreutz, a descoperit o modalitate ingenioasă de răsfrîngere a rețelei sistolice, prin punerea în contact a straturilor superioare cu cele inferioare. Această tehnologie care este subiectul unui brevet, este bazată pe împărțirea sistolelor S în D grupuri. Prin aplicarea ieșirilor fiecărui grup înapoi de la stratul inferior la intrările stratului superior, și apoi ciclic în următorul grup, S. Refreutz a reușit să multiplice numărul de operații cu un factor apreciabil. De fapt teoria sa prevedea că viteza mașinii sale de F(L,S,D) era de F[L,F(L,S,D),D] operații pe secundă. Importanța modificării lui S. Refreutz la proiectul lui A. Vizick este remarcabilă. Calculul cerut va dura circa 10^8 secunde, adică în jur de 3 ani.

Mașina a fost construită și pusă în funcțiune în ianuarie 1977. Pe la mijlocul lui aprilie 1980, așa cum se aștepta, au început să apară la terminal primele fraze scrise, care au fost inminate unor universități din Anglia pentru studiu, pe 20 septembrie.

Ordinea dereglată de apariție a textelor ne-a produs și surprize plăcute: pe la începutul lui '81 un tînăr asistent universitar scria rezumatul lucrării sale pe care trebuia să o susțină în vederea doctoratului. Din nefericire o analiză a textului produs a demonstrat că acest asistent nu va mai publica niciodată comunicări științifice. Anticipasem scrisoarea sa, descoperind textul în mașină, pe 10 decembrie 1980, așa încît eram gata cu replica care a apărut pe 28 decembrie 1980. Totuși au ieșit la iveală lucrări științifice importante. Pe 11 septembrie 1981 am găsit conținutul unei comunicări ce ar fi trebuit să apară în martie 1990, și care infirmă teoria lui S. Refreutz (va fi o păcăleală grozavă). Pe 17 noiembrie am descoperit o lucrare ce ar fi apărut prin 1994 conținînd răspunsul la chestiunea P=NP.

În general, o mare parte din mesajele imprimate de mașină prezintă interes redus (deoarece „opera scrisă" a umanității include o mulțime de texte neînsemnate, ca liste de cumpărături, bilețele, etc.). Timpul mediu între producerea de documente majore ar fi de una pînă la trei săptămîni.

De departe cea mai spectaculoasă implicație a acestei mașini este domeniul editării de texte. Este posibil ca în momentul de față să avem versiunea finală a unui document, fără ca de fapt să-l pregătim. Acest articol, de exemplu, nu a fost încă scris. L-am găsit la imprimanta mașinii, prevăzut să apară pe 13 octombrie 1988.

Traducere din engleză de DAN GÂRLAȘU ■

*) „Computer Based Predictive Writing", articol publicat în revista „Communications of Architecture of Computer Machines", vol. 25/8, mai 1982.

VOICU A. DAVID

DOSAR REZUMATIV Nr. 453

Cuprinzînd evoluția ultimului caz rezolvat de Centrul de Reabilitare nr. XII; coincidența numărului de ordine cu cifrele pitagoreice este cu totul întîmplătoare; evitați interpretările abuzive.

I. Subiectul: Martin A. Klepp, punctator primar, sistem sanguin eritrocitar AII, MN, Ss, Rh+, Lutheran—, Duffy IV, neagă alergii la produși naturali sau de sinteză, coeficient de moștenire a atavismelor în limite normale, vîrsta apariției primelor manifestări: 29 ani și 17 zile.

II. Cadrul: Întîlnirea neoficială premeditată a 47 punctatori și a familiilor lor, din care 32 oaspeți de peste hotare, cu ocazia aniversării unui succes individual (nașterea unui copil), întîlnire ce a avut loc la domiciliul lui M. A. Klepp la patru ore de la încheierea lucrărilor Consfătuirii Mondiale a Punctatorilor.

III. Faptele: Susnumitul Martin A. Klepp, la orele 21,47, deci la 3 ore după sosirea ultimului invitat, a întrerupt brutal printr-o avalanșă verbală tăcerea plină de semnificații și subînțelesuri care învăluia civilizat reuleasa adunare, boicotînd fructuoasele schimburi de opinii științifice, artistice, morale și mondene, exprimate de fizionomiile grăitoare, pline de viață interioară ale participanților. Debutul afecțiunii, brusc, a fost determinat afirmativ de ingerarea unui avocado glasat, deși experimental, în condiții similare, simptomul nu a mai putut fi declanșat. Intervențiile deznădăjduite ale familiei și prietenilor intimi — între care și un medic — s-au soldat cu succesive eșecuri, Martin A. Klepp refuzînd cu îndîrjire să părăsească încăperea și continuînd, spre oroarea invitaților, Niagara-i verbală, astfel că în scurt timp aceștia au părăsit jigniți petrecerea. Chestionați ulterior asupra celor rostite de Klepp, toți au refuzat să dea declarații scrise, unii afirmînd însă că nu credeau că s-ar mai putea întîmpla așa ceva în secolul nostru — 51%, că au fost prea șocați pentru a mai înțelege sau reține ceva — 38%, că nu cunoșteau limba în care perora Klepp — 6,8%, diverse opinii needificatoare —4,2%.

IV. Consecința: Aduse imediat la fața locului, detectoarele de stimulente artificiale din grupa alcoolilor, opiaceelor, amfetaminelor, au negat repetat prezența acestora în incinta locuită, cît și în organismul delicventului. Comisia de experți care a studiat cazul — al doilea în această decadă — a stabilit după efectuarea tuturor testelor de laborator necesare cît și după examinarea completă somatică, psihiatrică și psihologică a pacientului că este vorba despre aceeași cauză, în fond încă neelucidată, ca și la celelalte cazuri întîlnite, respectiv reactivarea unui atavism secundar declanșat însă în mod conștient cu titlu de experiență, ca urmare a apropierii individului de încheierea perioadei sale de maturizare existențială. Avînd în vedere cazurile precedente, s-a hotărît prin comparație că declanșarea conștientizată este mai asocială ca celelalte; de asemenea, datorită prezenței atîtor specialiști punctatori de peste hotare, față de care ne-am compromis pentru mult timp, s-a recomandat luarea celor mai severe măsuri pentru reintegrarea rătăcitului.

V. Ispășirea: Subiectul a fost condus la Centrul de Reabilitare nr. XII, unde i s-a aplicat tratamentul 2504. Relaxarea completă a musculaturii trunchiului și membrelor, cu excepția diafragmului aflat sub protecție, a survenit la 3 minute și 52 secunde de la administrarea curarei, dovadă în plus a stării sale normale. După orientarea electronică a jetului stimulator radiant asupra zonei elective din creier, acestuia i s-a suprapus un al doilea, informațional, reglat la o frecvență de transmitere a informațiilor de 2493×10^4 biți/minut. Frecvența s-a calculat după un test capacitativ prealabil, astfel ca respectivul condamnat să poată simultan înțelege logic, simți afectiv și exprima obligatoriu prin viu grai textul emis. Conform recomandării Comisiei, textul a fost ales dintre cele mai dificile. Redăm aici fragmente infime ale evoluției tratamentului lui Martin A. Klepp:

Ora 0: „... slavă, tu al lui Ra vlăstar iubit ce fecundezi cîmpiile, ce vlagă dai viețuitoarelor, ce holdele le faci în mîlul tău înalt și des să crească, ce-n temple sărbători orînduiești, tu care... ...care e mai presus, destinul sau fapta omenească, așa a întrebat înțeleptul Vasishta și Marele Părinte grăi vorbele împodobite cu pilde: nimic nu se naște fără sămînță, din sămînță provine fructul, după cum e sămînța pe care o arunci pe ogor bună sau rea, tot așa e și rodul pe care îl capeți, după cum ogorul nu dă roade dacă nu se aruncă pe el sămînța, tot astfel și destinul nu se împlinește fără faptă omenească... ...el a văzut ceea ce este ascuns, lucruri tainice, vești ne-a adus despre zilele dinainte de potop, cale lungă a umblat dar a ostenit și s-a întors, povestea muncilor sale în piatră a săpat-o, cu un zid a împrejmuit Uruk-ul și luminosul hambar din zidul, ale cărui creneluri..."

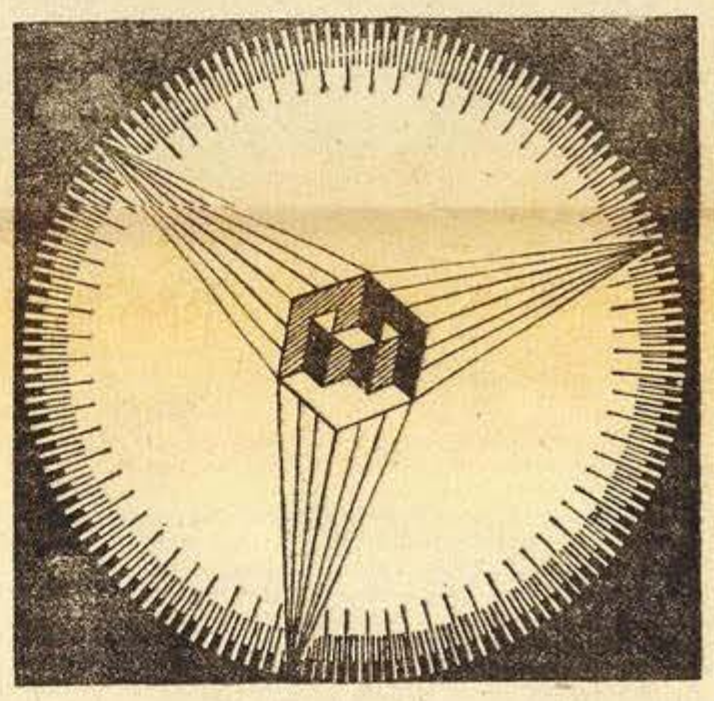

Ora 6: cefalee, primele semne de oboseală „... printre realitățile care ne stau în față, unele-s în puterea noastră și altele independente, țin de noi părerea, impulsurile, dorința tot ce reprezintă propria activitate, sînt în afara voinței noastre trupul, faima, forța, tot ceea ce nu sînt treburi specifice nouă... ..pe-un picior de plai, pe-o gură de rai, iată vin în cale, se cobor' la vale, trei turme de miei, cu trei ciobănei... ...spre-amiaza vieții noastre muritoare, ajuns într-o pădure întuneçoasă, mă rătăcii, pierzînd dreapta cărare; nu-i chip să spun, căci prea cumplit m-apasă și mă-nfioară gîndul ei, ce-adîncă și stufoasă-i... ...ieșit-a vremea din țîțîni și, vai, am fost născut ca tocmai eu s-o dreg..."

Ora 11: oboseala crește, clipit des, încrețirea frunții, spasme musculare faciale involuntare, încordare fizică și psihică, ideație lentă, permanentă bîlbîială. „... calu-ul căl-căl-călare pe-pe-pe-pe cal, calul că-la-la-la-lare pe-pe-pe-pe cal.calul căla-lare..."

Ora 22,30: lentoare mintală la limita conștientului, incoerență verbală „... arm... grrr... muur... jiiin.. zdc..."

Ora 23,12: subiectul cedează, refuză să mai înțeleagă și să transmită informații; i se administrează o doză masivă de narcotice. La trezire subiectul compune o măiastră declarație scrisă, autocritică, luîndu-și pe viitor angajamentul unui sporit autocontrol, pentru o comportare civilizată, interiorizată.

VI. Concluzii: Subiectul s-a dovedit surprinzător de rezistent, confirmînd alegerea unui tratament dificil, precum și valabilitatea noului test capacitiv. Efectul dublu al tratamentului, pe de o parte oboseala de neuitat, generată de cele aproape 24 ore de recitare neîntreruptă, și pe de alta reîmbogățirea universului interior prin trecerea prin conștient a celor mai celebre opere ale scrisului, a dus la o vindecare — sîntem siguri — completă. Totuși nu putem garanta o posibilă apariție a unei recidive în urma unor factori externi aleatori; de aceea este necesară punerea lui Martin A. Klepp sub supraveghere, precum și colaborarea asiduă cu un centru de genetică

PHILIP K. DICK*)

WUB

Aproape că terminaseră cu încărcatul. Optus aștepta afară, brațele-i erau lipite de corp, fața-i era posomorită. Căpitanul Franco trecu fără grabă prin trapa de acces; rînjea.

— Ce s-a întîmplat?, întrebă el. Ți s-a plătit pentru toate astea.

Optus nu răspunse. Se întoarse stringîndu-și roba pe el. Căpitanul puse piciorul pe tiv.

— Așteaptă puțin. Nu pleca. N-am terminat.

— Oh? Optus se răsuci cu demnitate. Mă întorc în sat. Privi spre animalele care erau băgate în navă prin trapa de acces. Trebuie să organizez noi băiturile.

Franco își aprinse o țigară.

— De ce nu? Vă puteți întoarce în cîmpie să vînați din nou. Dar noi vom fi la jumătatea drumului spre Pămînt.

Optus plecă fără un cuvînt. Franco se alătură pe trapă ofițerului I.

— Cum merge? zise. Își privi ceasul. Am făcut un tîrg bun aici. Ofițerul îi aruncă o privire acră.

— Și cum vă explicați asta?

— Ce-i cu tine? Noi avem nevoie de astea mult mai mult decît ei.

— Ne vedem mai tîrziu, căpitane. Ofițerul urcă trapa printre păsările cu picioare lungi. Franco îl urmări pînă dispăru. Tocmai urca trapa după el spre terminal, cînd îl văzu.

— Dumnezeule! Se opri să privească cu mîinile la șold. Peterson mergea pe cărărue, cu o figură radioasă, trăgîndu-i cu o sfoară.

— Îmi pare rău, căpitane, zise el trăgînd de sfoară. Franco o luă spre el.

— Ce-i asta? Wub-ul stătea pe jos, corpu-i imens se așezase greoi. Stătea jos, cu ochii întredeschiși. Cîteva muște bîzîiră lîngă el și le plesni cu coada.

Stătea. Se făcu liniște.

— Este un Wub, zise Peterson. Îl am de la un băștinaș, pentru 50 de enți. Zicea că-i un animal foarte puțin obișnuit. Foarte căutat.

— Asta? Franco atinse corpul încovoiat al Wub-ului. E un porc! Un porc mare și jegos!

— Da, domnule, e un porc. Trebuie să cîntărească vreo sută de funzi. Franco apucă un smoc de păr aspru. Wub-ul icni. Își deschise ochii mici și apoși. Căscă o gură imensă și un răget se rostogoli din gîtlej.

— Poate că-i bun de mîncat, făcu Peterson nervos.

— O să vedem în curînd, zise Franco.

* * *

Wub-ul supraviețui decolării, sunetele adormiră în corpul navei. Cînd fură afară, în spațiu, și totul mergea bine, căpitanul Franco ordonă oamenilor să-l aducă sus pe wub, ca să vadă ce fel de animal era. Wub-ul grohăia și gîfîia, croindu-și drum pe coridor.

— Haide, făcu Jones nervos, trăgînd de frînghie. Wub-ul se răsuci, frecîndu-se cu blana de pereții netezi și cromați. Se rostogoli într-o anticameră, căzînd grămadă. Oamenii se ridicară precipitați.

— Dumnezeule mare! zise French. Ce-i asta?

— Peterson pretinde că este un wub, rosti Jones. Este al lui. Lovi wub-ul. Wub-ul se ridică șovăielnic, gîfîind.

— Ce-i cu el? interveni French. E bolnav? Îl priviră. Wub-ul își roti ochii triști. Privea în jur, spre oameni.

— Cred că-i însetat, zise Peterson. Plecă să aducă niște apă. French clătină din cap.

— Nu-i de mirare că am avut probleme la decolare. A trebuit să recalculez tot balastul. Peterson se întoarse cu apa. Wub-ul începu să lipăie recunoscător, împroșcînd oamenii.

Căpitanul Franco apăru în cadrul ușii.

— Ia să-l vedem puțin. Înaintă aruncînd priviri critice. L-ai primit pentru 50 de enți?

— Da domnule, zise Peterson. Mănîncă aproape orice. I-am dat grîu și i-a plăcut. Apoi cartofi, verdețuri, resturi de la masă și lapte. Părea că-i place să mănînce. După ce mănîncă se lungește și doarme.

— Înțeleg, zise căpitanul Franco. Acum despre gustul lui. Asta-i adevărata problemă. Mă întreb dacă mai are rost să-l îngrășăm. Mi se pare deja destul de gras. Unde-i bucătarul? Să vină aici. Vreau să știu...

Wub-ul se opri din lipăit și privi în sus spre căpitan.

— Zău căpitane, zise wub-ul, propun să discutăm despre altceva. În cabină se lăsă tăcerea.

— Ce-a fost asta? întrebă Franco.

— Wub-ul, sir, spuse Peterson. Vorbește. Se uitară cu toții la wub.

— Ce-a spus? Ce-a spus?

— Ne-a sugerat să discutăm despre altele.

Franco păși spre wub. Îi dădu ocol, examinîndu-l din toate părțile. Se întoarse apoi lîngă oameni.

— Mă întreb dacă nu cumva-i vreun băștinaș înăuntru, rosti el gînditor. Poate că ar trebui să-l deschidem să vedem ce-i înăuntru.

— Oh, doamne, izbucni wub-ul. Voi oamenii nu vă puteți gîndi decît la tăiat și spînzurat?

Franco strînse pumnii.

— Nu cred să fie cineva înăuntru, făcu Jones cu o voce joasă. Se uitară unul la altul. Veni bucătarul.

— M-ați chemat, domnule căpitan? spuse el. Ce-i cu ăsta?

— Acesta este un wub, răspunse Franco. Va fi gătit. Vrei să te uiți și să apreciezi...

— Cred că ar trebui să discutăm, zise wub-ul. Dacă s-ar putea, aș vrea să discut cu dumneata căpitane. Observ că dumneata și cu mine nu sîntem de acord asupra unor chestiuni de principiu.

Căpitanului îi trebui mult timp pînă să răspundă. Wub-ul aștepta binevoitor lingîndu-și botul.

— Vino în biroul meu, zise căpitanul într-un tîrziu. Se răsuci și ieși din încăpere. Wub-ul se ridică și o luă după el. Oamenii-l priviră plecînd. Îi auziră urcînd scările.

— Nu înțeleg la ce rezultat au să ajungă, rosti bucătarul. Eu merg la bucătărie. Spuneți-mi și mie imediat ce auziți ceva.

— Bineînțeles, făcu Jones, bineînțeles.

* * *

Wub-ul se lăsă suspinînd jos, în colț. Căpitanul era nerăbdător. Se așeză la birou și-și încrucișă mîinile.

— E-n regulă, spuse el. Să-i dăm drumul. Ești un wub, așa-i?

Wub-ul dădu din „umeri".

— Cred că da. Cred că așa ne spun băștinașii. Noi avem propria noastră denumire.

— Vorbești engleza. Ai mai avut contact cu pămînteni și înainte?

— Nu.

— Atunci cum o faci?

— Vorbesc engleza? Eu vorbesc engleza? Nu sînt conștient că vorbesc ceva deosebit. Ți-am studiat mintea...

— Mintea mea?

— Am studiat conținutul, în special partea semantică, de aceea...

— Înțeleg, rosti căpitanul. Telepatie desigur.

— Sîntem o rasă foarte veche, zise wub-ul. Foarte veche și foarte greoaie. Ne este greu să ne deplasăm. Îți dai seama că o specie atît de îneetă și greoaie este la discreția unor viețuitoare mult mai agile. Nu ne este de nici un folos să ne gîndim la o apărare fizică. Cum am putea învinge? Prea grei să alergăm, prea molatici să luptăm, prea milоși ca să vînăm.

— Cum trăiți?

— Plante. Verdețuri. Mîncăm aproape orice. Sîntem foarte toleranți. Trăim și lăsăm și pe alții să trăiască. Uite așa ne descurcăm. Wub-ul îl privi pe căpitan.

— De aceea am obiectat atît de violent față de ideea de a mă vedea gătit. Am văzut imaginea din mintea ta, cea mai mare parte din mine la congelator, ceva prin oale și o bucată pentru biblica dumitale.

— Deci citești gîndurile? întrebă căpitanul. Ce interesant. Altceva? Vreau să zic, ce-mi mai poți spune despre asta?

— Fleacuri, făcu wub-ul cu un aer absent, uitîndu-se prin încăpere. Căpitane, ai o cameră drăguță. O păstrezi destul de curată. Respect viețuitoarele curate.

— Într-adevăr. Căpitanul clătină din cap. Dar să revenim la problema noastră.

— Într-adevăr, ai discutat despre consumarea mea. Gustul, mi s-a spus, este bun. Puțin cam prea grasă carnea, dar este fragedă. Dar cum poate fi realizată comunicarea între oameni și ai mei, dacă adoptați astfel de barbarii? Să mă mănînci? Mai degrabă ar trebui să discutăm filosofie, arte...

Căpitanul se ridică.

— Filosofie... S-ar putea să te intereseze să știi că va fi dificil de găsit ceva de mîncat luna viitoare. S-au produs niște alterări nenorocite...

— Știu... Wub-ul se clătină. Dar n-ar fi mai aproape de principiile democratice dacă noi toți am găsi împreună soluția acestei probleme? În fond, democrația funcționează tocmai ca o protecție a minorității față de abuzuri. Deci, dacă fiecare dintre noi își dă votul...

Căpitanul păși spre ușă.

— Timpenii, spuse el. Deschise ușa. Deschise gura. Rămase încremenit, cu gura căscată, cu ochii pironiți, cu mîna pe clanță. Wub-ul îl privea. Se deplasă afară din încăpere, atingîndu-l în treacăt pe căpitan. O luă pe coridor, cufundat în meditație.

* * *

În cabină era liniște.

— Deci, după cum vezi, zise wub-ul, avem un mit comun. Mintea ta conține multe simboluri familiare. Iștar, Ulise...

Peterson ședea tăcut, privind podeaua. Își schimbă poziția în fotoliu.

— Continuă, spuse el, te rog continuă.

— Descopăr în Ulise o figură proprie mitologiei unei specii perfect conștientă de valoarea ei. Descifrîndu-l, Ulise apare ca un individ conștient de starea lui; aceasta este ideea de separare, de separare de familie și țară. Procesul individualizării.

— Dar Ulise s-a întors acasă. Peterson privi afară prin hublou, la stelele veșnice, arzînd intens în universul gol. Pînă la urmă s-a întors acasă.

— Așa cum fac toate creaturile. Momentul separării este o perioadă temporară, o scurtă călătorie a sufletului. Începe și se sfîrșește. Hoinarul se întoarce în sînul patriei și comunității...

Ușa se deschise. Wub-ul se opri, și-și întoarse capul masiv. Căpitanul Franco intră în încăpere urmat de oamenii lui. Ezitau să intre.

— Totu-i în regulă? zise French.

— La mine te referi? făcu Peterson surprins. De ce eu? Franco își legănă arma.

— Vino aici, îi spuse lui Peterson. Ridică-te și vino aici. Se lăsă liniștea.

— Continuă, rosti wub-ul. Nu contează. Peterson se ridică.

— De ce?

— Este un ordin. Peterson se întoarse spre ușă. French îl apucă de braț.

— Ce se petrece? Peterson se smulse. Ce se întîmplă cu voi?

Căpitanul Franco se îndreptă spre wub. Wub-ul privi în sus, de acolo din colțul în care stătea lipit de perete.

— Este interesant, zise wub-ul, că te obsedează ideea de a mă mînca. Mă întreb de ce?

— Ridică-te, spuse Franco.

— Dacă asta vrei... Wub-ul se ridică mormăind. Ai răbdare, e dificil pentru mine. Se ridică icnind, cu limba atîrnînd.

— Omoară-l acum, spuse French.

— Pentru Dumnezeul strigă Peterson. Jones se întoarse spre el, în ochi i se citea spaima.

— Nu l-ai văzut pe căpitan, stînd ca o statuie, cu gura căscată? Dacă n-am fi venit noi, încă ar mai fi rămas acolo.

— Cine, căpitanul? Peterson privi în jur. Dar e-n regulă acum. Se uitară la wub, stînd în mijlocul încăperii, cu pieptul urcînd și coborînd.

— Haide, zise Franco. Dă-te la o parte. Oamenii se traseră într-o parte, lîngă ușă.

— Chiar ți-e teamă? zise wub-ul. Ți-am făcut ceva? Sînt împotriva violenței. Tot ce am încercat, a fost să mă apăr. Doar nu te aștepți să mă îndrept nerăbdător spre moarte. Sînt o ființă la fel de vulnerabilă ca voi. Am fost curios să văd nava voastră, să vă cunosc. I-am sugerat băștinașului...

Arma reculă.

— Vedeți, zise French, am avut dreptate. Wub-ul se lăsă în jos răsucindu-se. Întinse o labă, încolăcindu-și coada pe ea.

— E foarte cald, rosti wub-ul. Înțeleg că sîntem aproape de motoare. Energie nucleară. Ați făcut multe lucruri minunate cu ea, tehnic vorbind. În aparență, ascensiunea voastră științifică nu este pregătită moral, etic...

Franco se întoarse spre oameni, înghesuindu-se în spatele lor, cu ochii măriți. Liniște.

— Am s-o fac. Stați să vedeți. French dădu din cap.

— Încercați să loviți creierul. Nu-i bun de mîncat. Nu loviți pieptul. Dacă se distruge cutia toracică, va trebui să culegem oasele.

— Ascultați, zise Peterson, umezindu-și buzele. V-a făcut ceva? Ce rău a făcut? Vă întreb. Și oricum, încă este al meu. N-aveți dreptul să trageți în el. Nu vă aparține. Franco își ridică arma.

— Eu ies, glăsui Jones, palid și zdruncinat. Nu vreau să văd asta.

— Și eu, zise French. Oamenii se strecurară afară murmurînd.

— Îmi vorbea despre mituri, spuse Peterson. N-ar fi făcut rău nimănui. Plecă afară.

France păși spre wub. Wub-ul ridică încet privirile. Înălțaiau.

— E o nebunie, zise. Regret că vrei s-o faci. Există o parabolă de care vorbește și mîntuitorul vostru. Se opri privind arma. Te poți uita în ochii mei și s-o faci? rosti wub-ul. Poți face asta?

Căpitanul privi în jos.

— Te pot privi în ochi, spuse. La fermă aveam porci, porci de îngrășat. Pot s-o fac. Privi în jos la wub, în ochii lui strălucitori și apoși și apăsă pe trăgaci.

* * *

Gustul era excelent. Ședeau posomoriți în jurul mesei, cîțiva dintre ei de abia se atinseră de mîncare. Singurul care părea încîntat era căpitanul Franco.

— Mai vreți? spuse el, privind în jur. Mai vreți? Poate puțin vin?

— Eu nu, răspunse French. Cred că am să mă întorc în camera hărților.

— Și eu. Jones se ridică împingîndu-și scaunul în spate. Ne vedem mai tîrziu.

Căpitanul îi privi plecînd. Și alții găsiră motive ca să se scuze.

— Acum este doar substanță organică, zise el. Viața s-a dus. Adună sosul cu o bucată de pîine. Mie-mi place să mănînc. Este unul dintre cele mai mărețe lucruri de care se poate bucura o ființă. Mîncare, odihnă, meditație, discuții despre tot felul de lucruri. Peterson dădu din cap. Încă doi oameni se ridicară și ieșiră. Căpitanul bău apă și oftă.

— Ei bine, trebuie să spun că a fost o masă copioasă. Tot ceea ce am auzit despre gustul wub-ului a fost perfect adevărat. Foarte bun. Dar am fost prevenit să mă feresc de asta, în trecut, se înțelege. Se șterse la buze cu un șervet și se lăsă pe spate în scaun. Peterson privea dezgustat spre masă.

Căpitanul îl privi intens. Se aplecă spre el.

— Haide, haide, spuse el. Vino-ți în fire. Hai să discutăm. Zîmbi. Și așa cum spuneam înainte de a fi întrerupt, rolul lui Ulise în mituri...

Peterson tresări și rămase cu ochii holbați.

— Ca să continuăm, spuse căpitanul. Ulise, așa cum îl înțeleg eu...

Traducere din limba engleză
SILVIU GENESCU ■

*) Text apărut în antologia „Road to Science Fiction", Fawcett Books, 1981, New York.